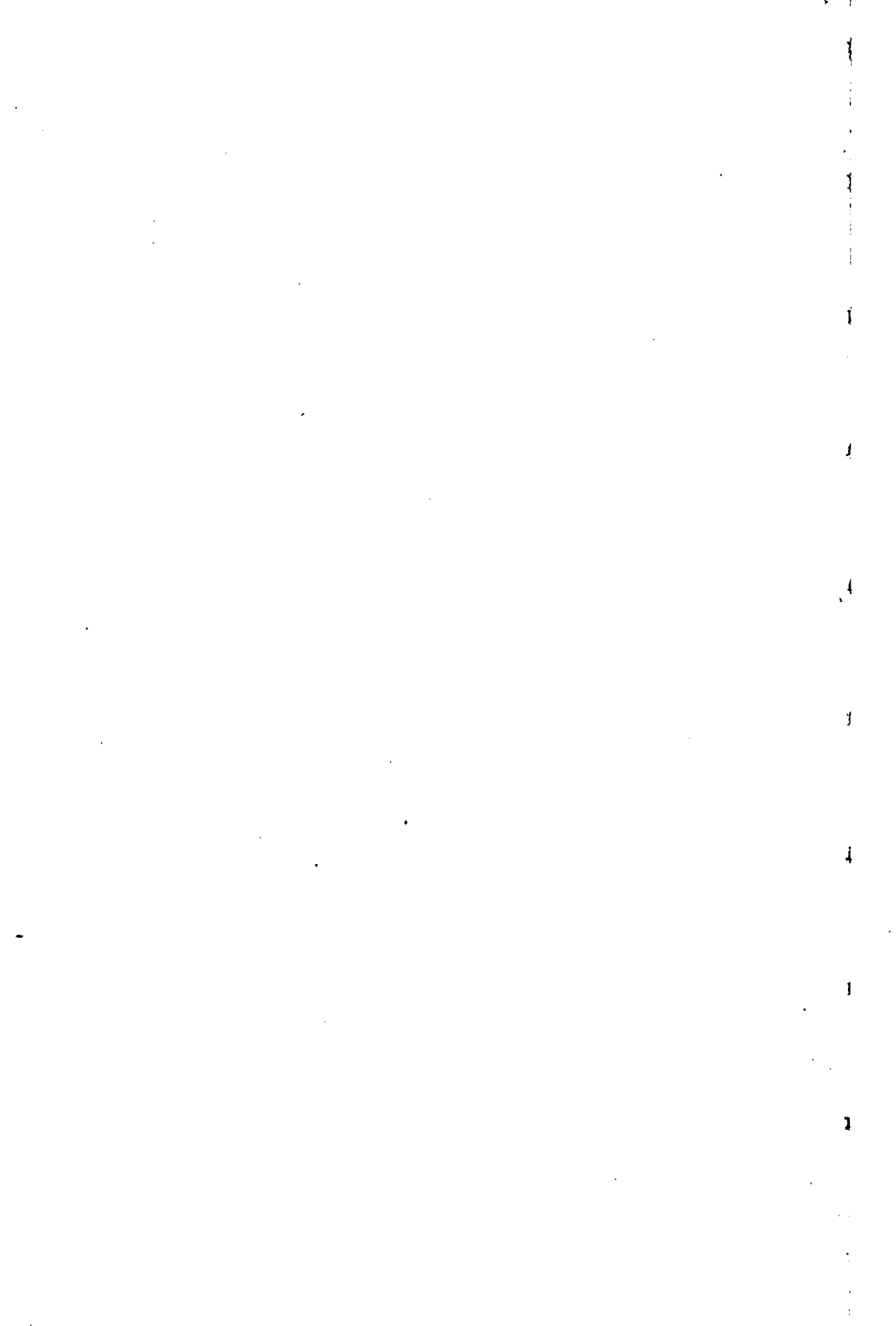

Eberhard von Bethune

Graecismus

Herausgegeben von Johannes Wrobel

1987

Georg Olms Verlag
Hildesheim · Zürich · New York

Dem Nachdruck liegt ein Exemplar
der Universitätsbibliothek Heidelberg zugrunde.

Signatur: D 8100

Das Format des Nachdrucks ist
geringfügig kleiner als das der Vorlage.

Nachdruck der Ausgabe Breslau 1887
Printed in Germany
Herstellung: strauss offsetdruck gmbh, 6945 Hirschberg 2
ISBN 3 487 07875 9

Eberhardi Bethuniensis Graecismus

Ad

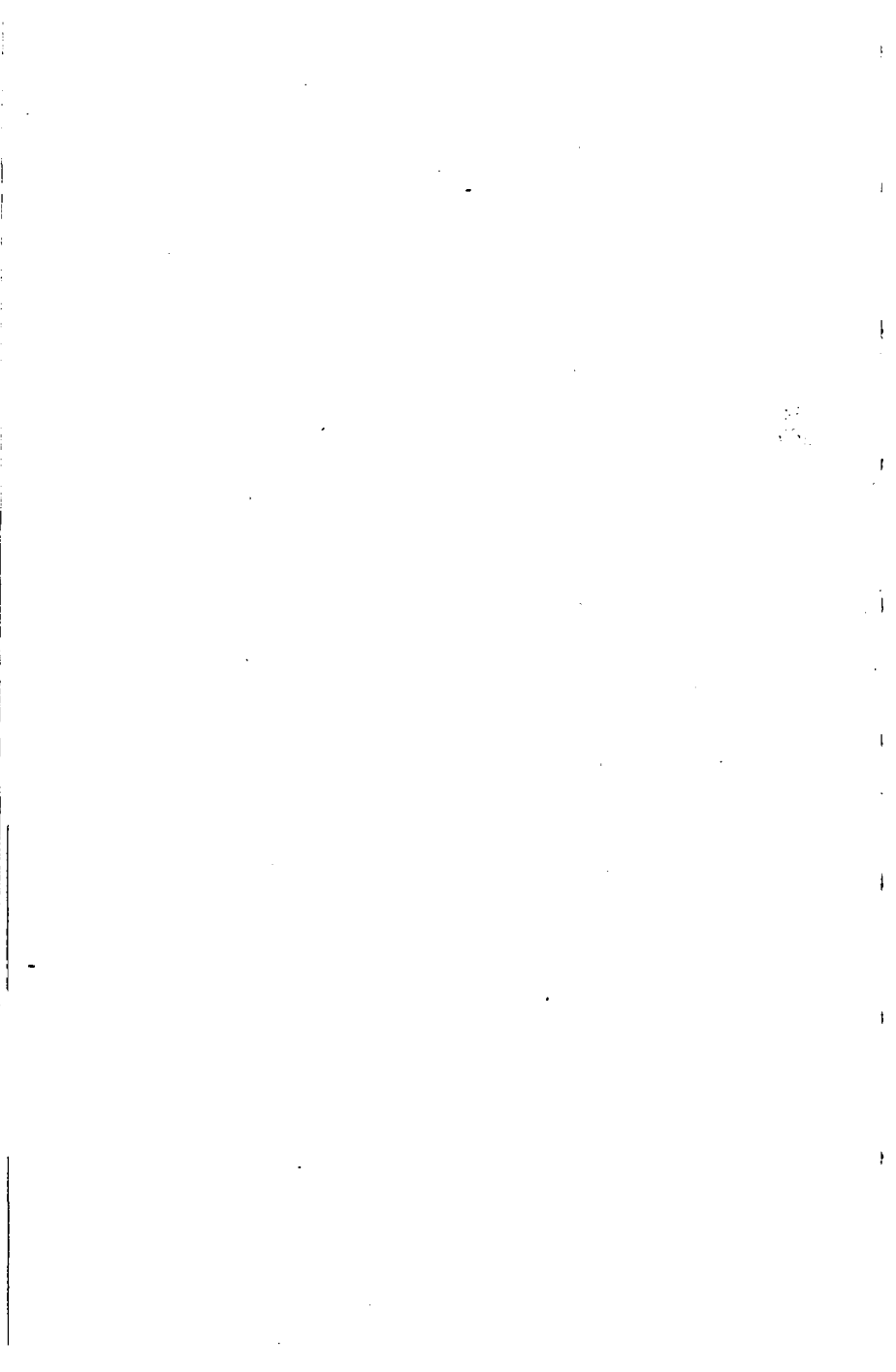
fidem librorum manu scriptorum recensuit lectionum uarietatem
adiecit indices locupletissimos et imaginem codicis Melicensis.
photolithographicam addidit

Dr. Ioh. Wrobel
Professor Czernouicensis.

‘Est haec medii aevi grammaticorum laus
propria, quod ordinem rerum eum, qui unus
uere conuenit grammaticae rationi, inuene-
runt et paulatim perfecerunt, uix ut melio-
rem dicas hunc esse, quo hodie uulgo uti-
mur; atque is quidem, qui primum quasi gra-
dum fecit, ad hunc quærendam laudem, quan-
tum ego cognoscere potui, fuit Ebrardus Be-
thuniensis, qui Graecista dici solet librum-
que, quem Graecismum inscribunt, edidit
a. 1124’.

Frid. Haase: De medii aevi studiis philo-
logicis disputatio. pag. 44.

Uratislauiae
In aedibus G. Koebneri.
MDCCCLXXXVII.

Uiris Illustrissimis

Guilelmo ab. Hartel

et

Iwano Muellero

hunc librum

grati animi documentum

misit

Editor.

Praefatio.

Ad grammaticae disciplinae gradus et quasi processus penitus pernoscendos necessariam esse medii aevi grammaticorum notitiam nemo negabit. At uero quotus quisque est, qui uel fando nouerit celebratissima olim *Floristae Graecistae Modistae* aliorum nomina, qui magna per totum medium aeuum uigentes auctoritate nunc obliuione sepulti iacent? Quae quidem sors quam sit iniqua pluribus explicare non uacat, satis habeo ad egregii illius uiri uerissimum ea de re relegare iudicium, cuius dicto ornari huius libri frontem uisum est. Atque eius quidem hortatu et aequum et utile fore ratus oblitteratam grammaticorum illorum instaurare memoriam interim *Eberhardi Bethuniensis* opus edere constitui libris manu scriptis diligentissime excussis emendatum ac perpolitum.

De Eberhardi uita paene nihil constat. Patria Bethuniensem fuisse Graecismi testatur locus cap. XXV uers. 10 sqq.:

Nomen gentile *Flandrensis* seu *Catalanus*,

Dic patrium nomen *Ebrardus Bethuniensis*,

Hic interserui nomenque locumque magistri.

Cum quo conspirat Metulini ad capitis XI uers. 134 glosa: Nomen patriū est qđ sumitur ab urbe uel oppido · ut a *bitunia* insigni oppido urbi q̄ nuper *atrabatū* nunc uero *franchisia* dicitur uicino actor noster *bituniensis* denominatur.

De tempore quo floruerit Eberhardus uix certi quicquam definiri potest. Fuerunt qui saeculo XII uixisse statue-

rent sententiam suam incerti auctoris¹⁾ uersibus confirman-
tes his:

Anno milleno centeno bis duodeno

Condidit Ebrardus Graecismum Bethuniensis.

Contra alii *bis* uoculam cum *centeno* uocabulo coniungentes ad
saeculum XIII rettulerunt. Quae controuersia cum deficientibus
argumentorum momentis decerni nequeat, rem in medio relinquo.

Professorem grammaticum fuisse Eberhardum consentaneum
est nec dubium uidetur esse quin aliquamdiu inter Andegauenses
degerit, id quod facile colligas ex cap. III uers. 10 sqq.:

Qui sunt qui pugnant audaciter? Andegauenses.

Qui sunt qui parcunt superatis? Andegauenses:

Egregios igitur liuor negat Andegauenses.

ubi illorum manifesto cum honore infert mentionem.

Ob unum grammaticae caput, quo Graecae uoces expli-
catae sunt, cognomine *Graecistae* illustratum esse et opus ipsum
Graecismum inscriptum ueri simile ducas. Idem opus a poëmatis
tripartiti, quod *Laborinthus* inscribitur, auctore commemoratur,
quem esse eundem ac Graecistam putatum est. Ibi in extrema
parte, quae est *de uersificatione*, legitur distichon hoc:

Graecismus recitat, peperit quas Graecia uoces,

Quas Latium dat, quae significata ferant.

Reliquos qui Eberhardo attribuuntur libros praetermittenti et ad
Graecismum reuertenti non alienum uidetur mihi ab huius loci
ratione paucis ostendere, quanta illius per tria ferme saecula
usque ad *Erasmi* aetatem fuerit auctoritas. Quod si cui mirum
uideatur, quod tantum inualuit Eberhardi liber grammaticus, ut
loco moueret Prisciani celeberrimum opus, is meminerit penes
usum ius et normam esse non solum dicendi, uerum etiam
docendi. A tertio decimo enim saeculo usu uenit, ut spreta
prosa oratione uersibus tradere disciplinas adfectarent docti
homines, adeoque ratio illa obtinuit, uix ut ullus esset artis
magister, quin secundum metricam rationem conformanda sibi

¹⁾ Historiae litterariae Francogallicae scriptores Arnoldo Rotterda-
mensi, saeculi XV auctori, ascribunt, alii ex codice quodam prolatos
dicunt.

praecepta putaret. Quae ratio quomodo probaretur documento sit ad Alexandri de Uilla Dei Doctrinale pertinens glosa haec: '*Sermo metricus, quem sequitur actor iste, ad plura se habet quam prosaicus, quem sequitur Priscianus et hoc ita probatur: sermo metricus utilis factus est ad faciliorem acceptionem, ad uenustam et lucidam breuitatem et ad memoriam firmiorem*'. Accedit quod a Prisciani operis prolixitate uehementer abhorrebant. Testem adfero aetatis illius grammaticum quendam, qui '*illa enim*', inquit, '*Prisciani spatiosa uolumina grammaticam artem ita diffuse et confuse pertractant, ut non nisi omni cura et ab omni negotio expeditis illa sit replicare consilium*'. Denique haud parui uidetur fuisse momenti usu recepta illis temporibus argumentatio quaedam philosophica, quam cum abesse a Prisciani Institutionibus uiderent, grammaticam eius ut inutilem aspernabantur. Testimonio habeas haud dubie grammatici alicuius uocem hanc: '*Cum Priscianus non docuerit grammaticam per omnem modum sciendi possibilem, in eo sua doctrina est ualde diminuta, unde constructiones multas dicit, quarum tamen causas non assignat, sed solum eas declarat per auctoritates antiquorum grammaticorum, propter quod non docet, quia illi tantum docent, qui causas suorum dictorum assignant*'.

Quae cum ita essent, factum est, ut *Graecismus* ad extremum usque medium aeuum uigeret essetque usus eius frequentissimus et auctoritas summa. Sic saeculo XIV *Graecismus* et Doctrinale complurium academiarum legibus praescripta feruntur, uelut ab ordine artistarum uniuersitatis litterariae Uindobonensis statutum legimus, ut quicumque ad baccalaureatum artium aspiraret praeter alia *audiuisse deberet ubicunque complete et sine dolo primam et secundam partem Doctrinalis et secundam partem Graecismi*.²⁾

Pergo iam ad indicanda subsidia, quibus in adornanda noua editione uti licuit. Postquam multa opera consumpta rarissimam nactus sum editionem principem, septemdecim conferebam libros manu scriptos: Uindobonenses septem, Monacenses tres, totidem Parisinos, duo Graecenses, Melicensem unum, Uaticanum unum.

Ac princeps quidem editio, quae sine anno et loco lucem

²⁾ Uid. *Thurot*, Notices et extraits de divers manuscrits latins pour servir à l'histoire des doctrines grammaticales au moyen âge, pag. 101 sq.

uidit, *Drachii* Spirensis uidetur typis descripta esse circiter annum 1480, id quod inde colligere licet, quod in bibliothecae aulicae Monacensis exemplari supra primae paginae titulum legitur scriptum '*Emptus anno dñi 1489*'. Continentur hoc libro folia formae quadratae maioris non numerata 196. In pagina prima legitur '*Libri Ebrardi Greciste*'. Pagina secunda inanis est. In summa pagina tertia scriptum est '*Johannis vincentii metulini aquitanici in additionib⁹ ad grecismi postillam prefacio feliciter incipit*'. In ima eadem pagina legitur '*Explicit argumentum in additionibus. Sequitur argumentū metricū in ipso libro*'. In pagina quarta haec scripta inueniuntur: '*In sequenti libro doctissimi viri magistri Ebrardi bituniensis qui grecismus intitulatur: argumētum siue prefacio Johānis vincentii metulini feliciter incipit*'.

Hic liber Ebrardi: celebris: doctique magistri

Grecismus fons est: arida corda fouens.

Cuius in irriguo tu margine sisteris: a quo

Sumere grāmatices plura fluenta potes.

Fōs fluuios iste tres fundit: quattuor ex se

Tertius eructat flumina magna nimis.

Tres grecismus habet partes: ter quinque libris ē

Partitus: ter habet ter capitella tria.

Permittit prima: prohibetque secūda: iubet pars

Tertia: quas partes quattuor inde secant.

Ethimologia . diasynthesis . orthographia

Cui prosodia preest iure sequuntur eam.

Ethimologia de partibus octo notat: quas

Inter nomina sunt anteriore loco.

Sunt monosyllaba: p⁹ polysyllaba: que propriū dāt

Et cōmune: quod in greca latina meat.

Quadrat⁹ numer⁹ . quadrum . solidūque libellū

Fulsit eum liuor sternere neue queat

Scriptorum uariis istum mendis releuatum.

Sequitur prolixus Metulini prologus, quem excipit Eberhardi 'prohemium' incipiens a uerbis his: '*Q Uoniā ignorantie nubilo turpiter excecati quidam imperiti fatuitatem exprimentes asininam chimerinas imaginantes statuas: nescio quid inopinabile somniantes: dictionum discrepantiam matrimonio nō legali et sinzuria (sic)*

nullatenus coherenti copulant incōcinne: succurrendū eorum opinioni fore existimari . . . ?

Pagina decima continetur tabula haec:

Permissiua

Liber I.

cap. I. De figuris.

Prohibitua

Liber II.

cap. II. De uitiiis.

Preceptiua

Liber III.

De prosodia . parte I. p̄ceptiue.

cap. III. De colorib⁹ rhetoricis uersuū.

cap. IV. De pedib⁹ metrorum.

Liber IV.

De orthographia . parte II. p̄ceptiue.

cap. V. De trāsmutatiōe litterarum.

De ethim. parte III. p̄ceptiue decē libris.

Liber V.

cap. VI. De nominib⁹ monosyllabis.

cap. VII. De nominib⁹ polysyllabis propriis.

cap. VIII. De nominib⁹ polysyllabis appellatiuis grecis.

cap. IX. De nominib⁹ polysyllabis appellatiuis latinis masculinis.

cap. X. De nominib⁹ polysyllabis appellatiuis latinis femininis.

cap. XI. De nominib⁹ polysyllabis appellatiuis latinis neutris.

cap. XII. De nominib⁹ polysyllabis appellatiuis latinis mixtis.

cap. XIII. De nominibus adiectiuis.

Liber VI.

cap. XIV. De pronominib⁹.

Liber VII.

De uerbis.

cap. XV. De uerbis cōiugationis prime.

cap. XVI. De uerbis cōiugationis secunde.

cap. XVII. De uerbis cōiugationis tertie.

cap. XVIII. De uerbis cōiugationis quarte.

cap. XIX. De uerbis mixtis.

Liber VIII.

cap. XX. De aduerbio.

Liber IX.

cap. XXI. De participio.

Liber X.

cap. XXII. De coniunctione.

Liber XI.

cap. XXIII. De prepositione.

Liber XII.

cap. XXIV. De interiectione.

Liber XIII.

cap. XXV. De accidentibus nominum.

Liber XIV.

cap. XXVI. De accidentibus uerborum.

Liber XV.

cap. XXVII. De diasinthetica . parte q̄ta preceptiue.

Orditur textus a uersibus his:

*Est proprie metha trās grece formatio plasma
Indeq; transformatio dicatur metaplasmus
Cunq; quid adiicitur vel sustrahitur ratione
Vel trāsmutatur ut littera syllaba tempus
Tunc habet hec fieri vere proprieq; figura . . .*

Terminatur uersibus his:

*Explicit Ebrardi Grecismus noīe christi
Qui dedit alpha et o sit laus et gloria christo.*

In fine libri leguntur haec: *Viri literarū doctissimi magistri
Ebrardi bituniensis grecismi liber feliciter explicit Vna cum glosa
magistri Johānis vincētii metulini in florente ac fructifera pictauēsi
uniuersitate regentis.*

Insunt ibi uersus 4440 plerumque hexametri eique ex eorum genere, quos Leoninos uocant, intermixtis uersibus pentametris.

Princeps ista editio textum ex uno certe codice eoque haud optimo descriptum exhibet seruatis librarii erroribus et insuper

typothetae indiligentia auctis. Varias eius lectiones in adnotatione critica enotavi praeposita *P* littera.

Codicum supra commemoratorum duo genera discernuntur, quorum alterius sunt qui et uetustiores et ab interpolatione liberiores tam integritate quam [lectionis bonitate praestant, alterum eos complectitur libros, qui, quamquam aetate inferiores pluribusque officiis ac sordibus inquinati plerumque ab illorum praestantia multum distant, nihilo tamen setius suam habent commendationem. Quos haud parui saepius fuisse momenti repperi simulque intellexi non semper et ubique in factitanda re critica illud patere ponderandos esse codices, non numerandos.

Ac prioris quidem generis codicum praestantissimus est, qui inter bibliothecae Palatinae Uindobonensis libros manu scriptos signatus est numero 2393, saeculo XIII in membranis formae maioris scriptus. Insunt folia 60, numerantur uersus 4496 eadem manu satis emendate descripti. Incipit a prooemii uerbis his: *Qm̄ ignorancie nubilo quidā turpiter excecati inperiti fatuitatem exprimentes asininam cimīnas ymaginantes statuas nescio quid inopinabile somniantes d̄conū discrepanciā matrimonio non legali et siniugia nullatenus choerenti coplerant incōcinne succurrendū opinionioni eorū et 9sulendū existimaui . . .*

Textus orditur a uersibus his:

*EST proprie meta tñs g'ce formatio plasma
Indeq; tñsformatio dicetur metaplasmus . . .*

desinit in uersus hos:

*Indigeo pane dic d'ficioq; labore.
Percutio bacto 9flabitur anulus auro.
Uerbaq; cū motu sibi iūgūt diptota tū tu.*

sequitur epilogus:

*Explicit ebrardi grecismus noīe 1csti
Qui dedit alpha et o. sit laus et glia xpo.
Hic pono metā uitā ducēdo quietā.*

adiunctus est al. m. recentiore uersiculus hic:

Qui me scribebat. B. nomen habebat.

In utroque margine crebra inueniuntur adnotamenta, quae legi

plerumque non possunt scriptura euanida facta multoque usu deleta. Exempli gratia pono scholion prooemii initio ascriptum: *'Titulus talis ē incipit grecismus magistri eberhardi bituniensis. titulus dicitur ut ait Remigius a tytane quod ē sol. quia sicut sol superueniens illuminat mūdū. ita titulus sequens opus. Grecismus dicitur a grecis tāquā a dignioribus q̄ ibi ponūtur'*. Uetustissimo huic integerrimoque codici, cum plerumque certiore se reliquis omnibus ducem praebuerit, primum adsignavi locum (= U¹).

Proxime ad eius praestantiam accedit eiusdem bibliothecae codex numero 2441 signatus, saeculo XIV in membranis formae quadratae maioris scriptus (= U²). Continet folia 100 paginis bifariam diuisis et textum integrum eumque clarissime ac plerumque emendatissime descriptum. Incipit: *Quoniam ignorancie núbilo turpiter excecati quidā imperiti fatuitatem asininā exprimentes chmyerinas ymaginātes statuas . . .* Finitur:

Verbaq; cū motu sibi iūgūt diptota tū tu.

Explicit ebrardi grecism⁹ noīe xpī

Qui dedit alpha et o sit laus et gl'a xpō.

Extrema pars, quae incipit a capitis XXVI uersu 171 (Compositum *mansi . . .*) ab alio librario descripta est. Inter uersuum ordines addita sunt scholia et per singulas textus particulas adnexa interpretamenta Metulini adnotationibus simillima. In extremi folii pagina posteriore leguntur haec: *Ego Caspar audiui grecistā a magistro hainrico Eygel de Midenb'ga Anno dñi 1449 post festū sctoꝝ petri et pauli.* In ima eadem pagina exstat eiusdem manus, cuius sunt uerba supra scripta, subscriptio haec: *Ego Caspar Conamicus soliensis.*

Hos tertius excipit bibliothecae monasterii Melicensis St. Benedicto sacri codex saeculo XIV in membranis formae maxime scriptus (= M). In priore primi folii pagina legitur: *'Catalogo Monasterii Mellicensis hunc librum inscripsi 1664'*. Bibliothecarii nomen abest. Continet hic liber textum integrum et multas marginibus interque uersuum ordines ascriptas interpretationes. Terminatur uersibus his:

Explicit ebardi gressismus (sic) noīe xpī

Qui dedit alpha et ω. sit laus et gl'a xpō.

Quartum eiusdem generis adiungo bibliothecae regiae Monacensis codicem numero 5536 insignitum, saeculo XIV in membranis formae quadratae maioris scriptum, qui foliis 94 complectitur Graecismum integrum copioso commentario illustratum ($= \mu^1$).

Eiusdem fere aetatis est eiusdemque prope praestantiae alter codex Monacensis numero 14344 notatus ($= \mu^2$), item tertius numero 354 signatus subscriptionem habens hanc: '*Qui me scribebat hissinsco nomen habebat*' ($= \mu^3$). Priorem librum quattuor abhinc annos per feriarum aestiuarum tempus Monachii degens totum, posteriores duos ex parte contuli.

Superioribus codicibus par potest censerī, qui inter bibliothecae nationalis Parisinae libros numero 8157 signatus est, in membranis formae maximae saeculo XIV scriptus, continens textum Graecismi integrum eumque marginibus interque uersuum ordines manu uetustiore ascriptis crebris interpretationibus explanatum ($= p^1$).

Cum hoc codice saepissime congruit bibliothecae Universitatis Graecensis codex chartaceus formae quadratae minoris numero 1357 signatus, exeunte saeculo XIV scriptus ($= G^1$). Incipit: *Quoniā ignorancie nubilo turpiter excecati quidā imperiti . . .* Desinit in uersibus ultimis:

Explicit hebrardi grecism⁹ noīe xpī

Qui dedit alpha et o sit laus et glā xpō.

Ascripta sunt alia manu uerba haec: *Anno domini M^oCCC^oLXXI^o feria sexta post kyliani.*

Huic persimilis est alter codex Graecensis chartaceus formae octonariae numero 1384 insignitus, saeculo XV nitide scriptus ($= G^2$). Continet prioribus 103 foliis Graecismi priora 19 capita integra, deficiens capitis XX uersu 82. Posterior codicis pars complectitur 6 foliis Alexandri de Uilla Dei Doctrinalis partem secundam. Terminatur uersu 476: '*Plurali numero: similes sunt quos ego cerno*'. *Deo gratias Amen. Explicit secunda pars doctrinalis per manus hainrici sartoris in woyt perfiniut in uigilia diuisionis apostolorum hora prima.*

Adiungo codicem Parisinum 8157 A membranaceum for-

mae quadratae maioris, saeculo XIV scriptum. Continet Graecismum cum prologo deficientem capitis XXIII uersu 167 (= p²).

Superioribus libris adnumerandum duxi etiam bibliothecae Uaticanae uetustissimum codicem membranaceum numero 1761 notatum, ineunte saeculo XIV scriptum (= r). Incipit: *Qvoniam ignorancie nubilo turpiter excecati quidam imperiti fatuitatem expri- mentes asininam chimerinas ymaginantes statuas nescio quid inopina- bile sompniantes dictionum discrepantiam matrimonio non legali et sinzugia nullatenus coherenti copulant inconcinne Succurrendum oppi- nioni* (sic) *eorum et consulendum fore existimaui . . .* Deficit capitis XXVII uersu 24 'aut per naturam uel forsā consecutiuē'. Eius satis habui priora octo capita accuratissime contulisse.

His denique addo codicem Uindobonensem numero 13850 signatum, saeculo XIV in membranis formae quadratae diligenter scriptum (= U³). In medio libro duo folia desunt continentia uersus 190, capitis XII uersum 361 excipiente capitis XIII uersu 92. Deficit capitis XXIII uersu 145. Aetatem codicis prodit librarii adnotatiuncula, quae in fine capitis VIII inuenitur haec: *anno dñi MCCCLXIII in die s̄ci pangratii*.

Alterum librorum manu scriptorum genus complectitur notae recentioris codices hos: Uindobonensem chartaceum formae quadratae numero 4995 signatum, saeculo XV scriptum (= U⁴). Insunt 1. *'Eberhardi nomenclatura seu uerborum deriuationes'* (fol. 1b — 167b) 2. *Uersus de hominis sanitate* (fol. 168a — 170a) 3. *Tractatio de uino et eius proprietatibus* (fol. 170a — 180b sermone Latino, fol. 180b — 190b sermone Germanico) 4. *De arte coquinaria — 'Ain p̄uch von Kochen'* — (fol. 191a — 224a) 5. *Ars distinguendi res uenerabiles ex locis et imaginibus* (fol. 227a — 235b). In folii 238 pagina posteriore legitur: *Frater Benedictus de piburg obtulit hunc libellum pro monasterio lunelacensis anno Domini 1453*. Incipit a capitis IX initio: *'Est pater hic cura pater est alius genitura'*. Deficit extremo capite XXIV, quod est de interiectionibus. In fine haec leguntur:

Explicit secundus liber grecismi

Finito libro sit laus et gl̄a x̄po.

In margine is, qui glossas scripsit, haec adnotauit: *Et sic est finitus die ueneris post dimissionem apostolorum anno dñi 1439.*

Huic proximus accedit codex Uindobonensis chartaceus formae quadratae numero 3532 notatus, saeculo XV scriptus (= U⁵). Continet Graecismum integrum. In fine haec leguntur: *Explicit lib' hebrahardi per manus Andree. Finito libro sit laus et gla xpo || Non deportabis nisi X grossos michi dabis.*

Restant duo libri Uindobonenses aequalis prope aetatis, ambo saeculo XV scripti. Quorum alter numero 2348 notatus ut nitidissime exaratus uarioque ornatu insignis, ita plerumque mendosissime descriptus est (= U⁶). Continet foliis 108 formae maximae Graecismum prope integrum. Incipit: *Quoniam ignorantie nubilo turpiter excecati quidam imperiti fatuitatem exprimentes asininam cymerinas ymaginantes statuas nescio quid inoppinabile sompniantes dictionum discrepantiam matrimonio non legali et sinzugia nullatenus coherenti copulant inconcinne. Succurrendum opinionioni eorum et consulendum fore existimaui . . .* Textus orditur a uersibus his:

Est proprie metha trās grece .formatio pla'ma.

Indeq; trāsformatio dicatur metaplasma⁹ . . .

terminatur uersibus his:

Indigeo pane .dic deficioq; labore.

Percutio baculo .⁹flabitur anulus .auro.

Verbaq; cū motu sibi iūgūt diptota tū tu.

Addita sunt uerba haec: *Explicit Ebrardi Grecism⁹. Deo grās. Am.* Semel deficit idque capitis III uersu 83: intercidit folium continens uersus 40.

Alter codex chartaceus idemque Uindobonensium nouissimus formae quadratae minoris numero 3536 signatus est (U⁷). Inest *'Everhardi Bethuniensis Grammatica latina hexametris concinnata cum prologo'*. Hic codex bonam prae se fert originem et sat diligenter descriptus est, ut optimae notae libris par possit iudicari.

Agmen claudit codex Parisinus chartaceus numero 8158 notatus, saeculo XV scriptus (= p³). Complectitur foliis 204 formae quadratae Graecismum integrum amplissimo commentario singulos uersus illustrante instructum. In fine libri leguntur

haec: *'Explicit grecismus scriptus per manum Iohannis de ualle anno Domini 1426to die mercurii 10ma Iulii quinta hora diei ante meridiem ieiuno stomaco in domo Guidonis Richardi magistri mei ac domini mei. Aue gr̃a plena'*.

His igitur codicibus usus sum in recensendo Eberhardi Graecismo. In recensitionis subsidium successit opus illud praestantissimum, quod inscribitur *'Notices et extraits de divers manuscrits latins pour servir à l'histoire des doctrines grammaticales au moyen âge. Par M. Charles Thurot'* editum Parisiis a. 1868. Ratio autem, quam in noua editione paranda adhibui, eadem fuit, quam alio loco exposueram.

Quod ad orthographiam attinet, quamquam a codicum scribendi ratione plerumque recedendum duxi, tamen facere non potui, quin et loquendi scribendique consuetudinem mediae aetatis propriam respiciens et Graecistae quaedam praecepta obseruans uocabulorum formas retinerem has: affectus (et similia ex praecepto, quod est cap. XXIII uersu 37 sq.), Allecto, alleoteta (= *ἀλλοιότητα*), Amadryades, anapolensis (= *ἀναπόληψις*), anchora, anormala, Anthropoformitae, antibachus (palimbachus), antitosis (= *ἀντίπτωσις*), ariolus, armenis — periarmenias (= *ἐρμηνεύς — περὶ ἐρμηνείας*), aruspex, assignare (et similia ex praecepto, quod est V 10 sq.), asyntheton (polysyntheton), auferesis (= *ἀφραίρεσις*), autentim, autor, Bacha. (= Bacchanalia), Bachius, Bachus, brachium, cacenphaton, cachesia (= *καχεξία*), cartillago, catarrus, cepa, cepe, cepullatum, cignus (= cynus), clamis, coclea, coclear, collumbar, diambus (= *δίταμβος*), eclipsis (= ellipsis), eflehexesis (= *ἐπεξήγησις*), egle (= caper), Egloceron, egloga (= sermo caprinus), elemosyna (= *ἐλεημοσύνη*), elipsis (= ecthipsis), emorroides, Ennosigeus (hypergeus, hypogeus), epidiasis (= *ἐπιδίπλωσις*), epidioecesis (= *ἐπιδιόρθωσις*), epistola, epizeusis (= *ἐπίτευξις*), etheron (= *ἔτερον*), etheroclis, etheroclit, Eugala (= Aglaia), extasis (= ectasis), geneth (= *γενή*), genetheim (= *γενναϊεῖον*), geron (= *ἱερὸν*), gintos (= decem), hēresis, hēreticus, hīpodromium, humeo, humidus, humor, humus, inchoatiua, intelligere (negligere), interscalaris, iocundus, liptote (= *λιτότης*), Mēcenatem, messembrinos, metoros — metora (= *μετέωρος — μετέωρα*), Molo-

sus, multa (multrale), nigros (= νεκρός), noma (= νόμα), noys (= νοῦς), obpilat, obsomagarus, Orchus, paralange (= παραλαγή), pēdos (= παιδός), pēdagogus, pēdomantia, pentimemeris, polytoton (= πολίπτωτον), procelleumaticus, pugillator, pyrrichius, Pyrrus, Radamanthus, Rea, resis, rimos (rimachia), rinos (rinosceros), rodon (rodoleon), scema, scena, scenicus, scola, scolaris, syche, Sychomachia, synacrismos (= συναθροισμός), synalimpha (= synaloepha), synedochē, syntasa, synzugia, tantologia (= τάντολογία), temesis, teretema (= ἐπερώτημα), Tesiphone, theoreuma, Timēus, ualītudo, Uirgilius, zeuma, zoecaisyche. Pro quorundam uocabulorum propria significatione scripsi *corambus* (= carabus), *laeuatan*, *laeuir*, Megēra, pēdor (= paedor), *uaemens*.

In adnotatione critica integritati studui idque meum esse putavi maxime in rebus obscuris inque nominibus Graecis a Graecoue exortis. Qua in re si cui forte nimius fuisse uidebor, is reputet uelim, quantum plerumque praestet copia inopiae, securae negligentiae anxia diligentia.

Accessionis nomine duo addidi indices locupletissimos, quorum altero continentur nomina auctorum a Graecista commemoratorum, altero uerba de quibus in Graecismo disseritur omnia. Postremo adiunxi codicis Melicensis imaginem photolithographicam.

Iam uero ad finem opere perducto par est eorum me grate pieque prosequi nomina, qui hisce studiis mecum delectati promptissimis animis inceptum adiuuere meum. Atque in primis gratias ago maximas Uiro Illustrissimo *Ernesto de Birk*, bibliothecae Palatinae Uindobonensis summo praefecto, qui officiosissime mihi ut codices Uindobonenses commode conferrem concessit facultatem. Nec silentio praetermittendum est *Iosephi Hauptii* celebre nomen, eiusdem bibliothecae custodis olim meritiissimi, qui optime semper mihi cupiens quominus hunc uideret librum a saeua Parca prohibitus est. Tertius honoris causa nominandus est *Alfredus Goeldlinius Eques de Tiefenau* scriptoris ibidem munere fungens, cuius multifariam codicibus illic excutiendis uacanti mihi praestitam operam memoriter recorder. Eandem denique debeo gratiam singularem Uiro Reuerendissimo *Alexandro Carolo*, maxime uenerabili

abbati Melicensi, qui mihi non solum bibliothecam facillime reclusit suam, uerum etiam liberalissimum praeuit hospitium et insuper priuato sumptu pretiosissimi codicis faciendam curauit imaginem photographicam. Postremo meminisse iuuat doctissimi uiri *Guilelmi Mayeri* Spirensis, bibliothecae regiae Monacensis scriptoris, qui, cum quattuor abhinc annos per feriarum aestiuarum tempus Monachii codicibus conferendis commorarer, nec defuit mihi unquam et proficiscenti suam de *Radewini* illo poëmate luculentissimam condonauit commentationem.

Scribebam Romae mense Ianuario a. MDCCCLXXXIV.

Eberhardi Bethuniensis
Graecismus.

Index notarum.

U ¹ = cod. Uindobonensis	membran.	n. 2393	saec. XIII.
U ² = cod. Uindobonensis	membran.	n. 2441	saec. XIV.
U ³ = cod. Uindobonensis	membran.	n. 13850	saec. XIV.
U ⁴ = cod. Uindobonensis	chartac.	n. 4995	saec. XV.
U ⁵ = cod. Uindobonensis	chartac.	n. 3532	saec. XV.
U ⁶ = cod. Uindobonensis	membran.	n. 2348	saec. XV.
U ⁷ = cod. Uindobonensis	chartac.	n. 3536	saec. XV.
M = cod. Melicensis	membran.	(n. non not.)	saec. XIV.
G ¹ = cod. Graecensis	chartac.	n. 1357	saec. XIV.
G ² = cod. Graecensis	chartac.	n. 1384	saec. XV.
μ ¹ = cod. Monacensis	membran.	n. 5536	saec. XIV.
μ ² = cod. Monacensis	membran.	n. 14344	saec. XIV.
μ ³ = cod. Monacensis	membran.	n. 354	saec. XIV.
p ¹ = cod. Parisinus	membran.	n. 8157	saec. XIV.
p ² = cod. Parisinus	membran.	n. 8157 A	saec. XIV.
p ³ = cod. Parisinus	chartac.	n. 8158	saec. XV.
r = cod. Vaticanus	membran.	n. 1761	saec. XIV.
R = codices reliqui.			
P = editio princeps.			
gl. = glosa Metulini.			

Prooemium.

Quoniam ignorantiae nubilo turpiter excaecati quidam imperiti fatuitatem exprimentes asininam Chimaerinas imaginantes statuas nescio quid inopinabile somniantes dictionum discrepantiam matrimonio non legali et synzugia nullatenus eohaerenti copulant inconcinne, succurrendum opinioni eorum 5 et consulendum fore existimaui. Humano etenim capiti equinam inserentes caesariem, plumas piscibus squamas auibis apponentes, cappam categoricam candidumque praetendentes syllogismum in undis apros piscantur cum canibus et leones, in siluis lucios uenantur cum retibus et salmones. Cum ergo 10 animaduverterem quam plurimos sic errare et errores suos

1. μ^1 Quoniam igitur . . . U^1 quidam turpiter excaecati imperiti. — 2. $U^2 \mu^{1.2.3} p^3$ fatuitatem asininam exprimentes. — 3. U^7 et nescio . . . — 4. $U^{1.7} M$ syniugia p^1 sed synzugia. — 5. P succurrendum eorum opinioni fore existimaui $U^2 p^{2.3}$ succurrendum et consulendum opinioni eorum . . . $U^{2.5} \mu^1$ succurrendum et consulendum eorum opinioni . . . R succurrendum opinioni eorum et consulendum . . . — 6. $U^{3.7} G^3$ Humano enim . . . P equinam caesariem inserentes μ^1 caesariem equinam inserentes. — 7. $U^6 \mu^{1.2.3} p^3$ et squamas U^6 apponentes auibis. — 8. PM capam categoricam U^6 capam categoricam U^1 cappam categoricam $U^{3.5} G^2 r$ cappam categoricam U^3 categoricam cappam $U^{3.5}$ candidumque syllogismum pretendentes μ^1 candidum syllogismum pretendentes μ^3 candidum pretendentes syllogismum. — 10. $U^8 p^3$ Cum igitur . . . r Ergo cum . . . p^3 quam plurimos homines. — 11. U^6 om. *sic* $PU^3 G^1 p^3 r$ et errores nihilominus ignorare $U^{1.3} \mu^{1.2.3}$ et errores eorum . . . U^6 et errores ipsorum . . . $M p^2$ et errores suos in aliquo nihilominus ignorare U^1 ut eorum erroneas opiniones $U^{3.7} M$ ut opiniones eorum erroneas PR ut eorum opiniones erroneas.

nihilo minus ignorare, ut eorum opiniones erroneas correctionis lima, non reprehensionis inuidia ualeam retundere, huius operis sarcinam ausus aggredi, quantum mei paupertas ingenioli ualuit sustinere, dictionum significationes, significatio-
 5 num differentias, in quibus scilicet dictiones sibi conueniant, in quibus a se differant, utilitati omnium deseruiens proposui declarare. Sed quoniam uerborum commixtio, commixtionum intricatio, intricationum confusio tam rudibus quam prouectis taedium parturit et errorem, ea quae locorum di-
 10 uersitate et significationum multiplicitate confusa sunt secundum *Donati* ordinem exsecutus primo de nomine, secundo de pronomine tractans et sic deinceps stilum acuere destinaui.

De figuris metaplasmi. De figuris scematis. De figuris
 15 tropi. De figuris barbarismi et soloecismi. De coloribus rhetoricis. De pedibus metrorum. De commutatione litterarum. De nominibus monosyllabis, cuius generis sint. De

1. $U^0 p^{1.3}$ correctionis. — 2. r et non . . . — 3. $U^{6.7} p^1$ cum attentione sarcinam G^1 sarcinam intentione r sarcinam attentione U^1 ausus PR ausus sum U^3 quantum mei ingenioli paupertas U^3 mei ingenioli quantum paupertas U^6 quantum mei paruitas ingenioli U^7 quantum paupertas ingenii mei μ^1 quantum paruitas mei ingenioli. — 4. $U^5 G^2$ ualuerit r ualet . . . μ^1 et significationum. — 5. μ^2 et in quibus . . . $U^{1.7} p^{1.2} r$ conueniunt-differunt. — 6. $PU^{1.2} r$ in quibus R et in quibus M distant. — p^1 utilitati eorum (gl. audiencium) U^3 omnium utilitati M utilitati deseruiens omnium μ^1 utilitati omnium seruiens U^3 declarare proposui. — 7. μ^3 Et quoniam . . . M uerborum coniunctio, coniunctionum . . . — 9. U^3 profectis G^2 perfectis . . . $G^2 \mu^{1.2} p^3$ diuersitate locorum. — 10. μ^1 et multiplicitate significationum $U^{1.2} G^1$ significationum multiplicitate (om. *et*). — $U^{2.5} G^{1.2} \mu^2 p^{2.3} r$ secundum ordinem donati. — 11. U^5 exsecuti G^2 exsecutus sum p^3 om. *secundo de pronomine*. — 12. P om. *tractans* $PG^{1.2} \mu^{1.2.3}$ stilum meum acuere p^3 stilum acuere meum. — 13. p^1 predestinaui (gl. proposui). — 14. U^3 Capitula (rubro). De figuris methaplasmi. De figuris scematis. De figuris tropi . . . U^6 et primo de figuris methaplasmi . . . — 15. $U^7 G^{1.2} M p^3$ De coloribus rethoricis U^1 De coloribus uersuum rethoricis PR De coloribus rethoricis uersuum. — 16. r De metrorum pedibus uersuum . . . $U^{3.5.7} \mu^3$ commutationibus. — 17. $U^{1.7} G^2 p^{2.3}$ cuius generis sint ea $M \mu^3 p^1$ cuius generis ea sint. — U^5 om. *et gentilium*. — G^2 De dictionibus U^6 extractis U^7 exortis PR extortis

nominibus Musarum et gentilium. De nominibus exortis a Graeco secundum alphabetum.

Cap. I.

De figuris.

(a. De figuris metaplasmi.)

Est proprie meta trans Graece, formatio plasma,
 Indeque transformatio dicatur metaplasmus.
 Cumque quid adicitur uel detrahitur ratione
 Uel transmutatur, ut littera syllaba tempus,
 Tunc habet haec fieri uere proprieque figura, 5
 Quae sub se multas dicatur habere figuras.
Prothesis apponit caput *auferesis*que recidit.
Syncopa de medio tollit quod *epenthesis* addit.
Aufert apocope finem, quem dat *paragoge*.
Systole productam breuiat, *diastole* longat: 10

PU¹ M $\mu^{1.2}$ p³ a grecis U⁶ a grecis in latinum r a greco in latinum. — 2. U³ per alphabetum U^{2.5} G² M p³ r secundum ordinem alphabeti PR secundum alphabetum. — U³ Explicit prologus. Incipit grecismus magistri Eberhardi de Bithynia.

2. U⁵ p³ Inde . . . U¹ dicatur PR dicatur. — 3. U⁶ M Cum . . . P adiicitur U^{3.5} G² adicitur U² addatur R addicitur. — 5. G³ p³ proprie uereque U¹ uere et (sed et elutum uel erasum) proprieque. — 6. U² fertur retinere r dicatur habere R dicatur habere P om. h. u. — 7. U¹ p¹ afferesisque U⁷ auferesisque PR auferesisque (gl. *Auferesis est contraria prothesi, fit enim quando remouetur littera uel syllaba de principio dictionis, ut ructat pro eructat, temno pro contemno, et dicitur ab auferendo, quoniam aufert litteram uel syllabam de principio dictionis.*) P rescidit U⁶ G² recidit μ^2 rescindit R recindit. — 8. U^{1.2} addit PR auget. — 9. U⁶ apocopa U⁷ appocope PR apocope. — 10. P Sistole — diastole U^{1.3.5} Systole — diastole U⁶ p^{1.2} Sistole — dyastole p³ Sistola — diastola μ^2 Systola — dyastola U¹ p³ producta PR productam (gl. syllabam) U¹ breuiat . q̄ U² breuiat quod U^{6.7} G² M μ^2 p^{2.3} r breuiatque PR breuiat (*Thurot* pag. 477 talem exhibet uersum: *Sistole productam breui-atque dyastole longat. Idem haec adnotat: Les manuscrits portent breuiat queddyastole ou breuiatque dyastole. Je pense qu'il y a une sorte de tmèse et que la dési-*

- Quod natura iubet produci *systole* curtat,
Extasis econtra producit corripienda.
Elipsis necat m, perimit *synalimpha* uocalem.
 Dicitur unius uerbi defectus *eclipsis*.
- 15 Ast *aposiopasis* oratio deficiens est.
 Estque superuacui *pleonasmos* adoptio uerbi.
 Pro firi fieri dicas, *diaeresis* exstat,
 Dicas tibicen contra, *synaeresis* exstat.
 'Hac *Arethusa* *tenuis*' dicas *temesim* faciendo.
- 20 Dictio sola duas complectens *synthesis* exstat.
 Syllaba dictio siue oratio congeminentur:
Tune duos, meme, leleges: epidiasis haec est.
 Si dicas Teucre pro Teucer, *metathesis* fit.
Antithesis fit, si sedet ordine syllaba uerso.
- 25 'Transtra per et remos' dicas, *anastroph*a fiet.

nence de *longat* sert en même temps pour *breviat*; ou peut-être la dernière syllabe de *breviat* sert en même temps pour la première de *atque*.) Retineri posse salua ratione metrica *breviat* lectionem, quam habent P U⁶ G¹ $\mu^{1.3}$, docent complures loci similes, ubi breuis syllaba antecedente longa producitur in thesi, ut fiat spondeus, uelut I 17 (dicās dī'ātrēsīs) 18 (contrā syn'ātrēsīs) 25 (dicās a'nāstrōphā). eiusdem generis sunt uersus hi: I 39. 46. 55. 94. 101. 114. 117. — 11. U¹ μ^3 p^{1.2} om. h. u. — 12. P et codd. *Extasis* (*Thurot* pag. 464 adn. 2: On dérivait ce mot d' extendo. cf. *ibid.* pag. 450). — 13. (gl. *Elipsis secundum Donatum est consonantium cum uocalibus aspere concurrentium difficilis collisio, et dicitur ab elido, quia eliditur m* [cf. *Thurot*, pag. 446.] *Synalimpha* fit ex collisione uocalium inter se concurrentium, dicitur autem a syn quod est con et limphos aqua uel fluxus, quasi duarum uocalium fluxus.) — 14. (gl. *Secundum Donatum eclipsis est defectus necessariae dictionis quam requirit praecisa sententia, et dicitur ab ex quod est extra et clepo quod est furor, quia extra furatur uerbum*.) — 15. p¹ At . . . P U¹ $\mu^{1.3}$ p² *aposiopesis* R *aposiopasis* (gl. *dicitur ab apos quod est aequale et pasis passio, quasi aequalis defectus uel aequalis passio*.) μ^3 deficiens sit. — 16. U^{2.6.7} G³ *pleonasmus* PR *pleonasmos* U^{2.5} *adeptio*. — 17. U³ Pro fieri firi. — 18. U⁶ $\mu^{1.2.3}$ p³ Contra tibicen dicas. — 19. U^{1.2} p³ dicis U¹ *temesim* G¹ *temesym* U³ *thesesym* PR *thesesim*. — 20. U³ *synthesis* hec fit — 21. U¹ congeminentur U^{3.5} G^{1.2} p^{1.2} cum geminatur PR si geminetur. — 22. U³ p¹ extat μ^3 p³ hic est PR hec est (*Thurot* pag. 477 adn. 4: *epidiasis* est sans doute une altération de ἐπιδιπλωσις.) — 24. G¹ sillaba ordine M dictio (1 sillaba). — 25. U^{1.7} G¹ p^{1.2} dices U^{1.2.6.7} r *anastroph*a PR *anastrophe*.

Nutriit ac peperit, sic hysteron proteron hic fit.
Protheseos quoque paralange fiet, ut illud
Quod sequitur dicas: Symeon accepit in ulnas.
Epibasim facient uariae uoces iteratae,
Si sensum uoces hae complectuntur eundem. 30
Metabolen faciet res sub uariis repetita:
Quem si fata uirum seruant, si uescitur aura
Aetheria nec adhuc crudelibus occubat umbris.
Epimone sententia fit crebro repetita,
Interscalares uersus istud manifestant: 35
Cede dies caelo, quia nescit cedere uirgo.
Impia quid dubitas Deïanira mori?
Unius epizeusis est geminatio uerbi.
'Trade rati uentos' dicas, hypallage fiet.
'Urbem quam statuo uestra est' antitosis haec est. 40
Pro numero numerum ponas, exallage fiet
Dicendo 'naues armato milite complent'.

26. PU^{1.5.6} G³ M $\mu^{1.2}$ Nutriit R Nutrit U^{2.7} μ^1 p^{1.3} sic . . . PR om.
 sic U³ proteron hysteron U^{1.2.3.6} G³ M $\mu^{2.3}$ hic fit p³ hic fiet PR hic
 est. — 27. P. Protheseos lector paralange . . . U¹ p^{1.2} Protheseon quoque
 siue paralange . . . U^{3.6} Protheseos quoque siue paralange . . . U⁷ G^{1.2}
 M μ^3 Protheseos quoque seu paralange . . . U² $\mu^{1.2}$ p³ r Protheseos quoque
 paralange U⁵ Protheseos paralange (gl. *Protheseos paralange fit quando una*
praepositio ponitur pro alia, et dicitur a pro quod est prae et thesis positio et
para quod est prior et lange quod est alia, quasi positio unius praepositionis pro
alia. — *Thurot* pag. 476 adn. 1: Il faut écrire en un seul mot; car, dans
 la glose Q, au — dessus de *protheseos quoque paralange*, on lit: «hic est
 themesis, o lector.» U^{6.7} p^{1.2} r ut istud. — 29. U⁷ faciunt. — 30. U² p¹ Si
 uoces sensum . . . p³ Si sensu — eodem. — 31. G¹ facient res — repetitae
 p¹ sub aliis. — 32. PU^{1.5} G³ p¹ seruent. — 33. U⁶ G² $\mu^{2.3}$ occubat PR occu-
 pat M umbris (1 armis) μ^1 armis. — 35. P et codd. Interscalares . . . (gl.
Interscalares uersus dicuntur, quando idem uersus repetitur saepe alio inter-
posito.) — 36. (gl. marg. cod. M: uersus saepe ponitur in Theodolo.) —
 37. P o deianira. — 38. U¹ Unius episceusis est geminatio uerbi PR
 Unius est epizeusis geminatio uerbi (P uerbis). — 40. U^{2.6.7} antithesis
 G² anathesis G¹ μ^1 anthitosis p¹ anthithosis PR antithosis (= antitosis =
 antiptosis. *Thurot* p. 236 adn.: Il est à remarquer que, dans ces formes,
 on a, en général, supprimé, de deux consonnes consécutives, la première.)
 P U^{6.7} M $\mu^{1.3}$ p³ hic est. — 41. U^{6.7} p³ pones μ^3 dicas. — 42. U¹ complet
 (μ^3 om. h. u.).

(b. De figuris scematis.)

- Dicitur ornatus uerborum *scema*, quod aufert
 Taedia sub uariis formans decus eloquiumque,
 45 Quod sub se uarias fertur retinere figuras.
 Dicas quod sequitur, facies *asyntheton*: *Ite*
Ferte citi flammās, date tela, impellite remos!
 Huicque *dialyton* est eadem similisque figura.
 Obuia quis *polysyntheton* est: *Acamasque Thoasque*
 50 *Pelidesque Neoptolemus primusque Machaon.*
Zeumaque sit tibi cum *polysyntheton* una figura.
 Exstat *anadiplosis* cum finit ut incipit ille.
 Incipit et finit uerbo *anapolsis* eodem:
Multa super Priamo rogicans, super Hectore multa.
 55 Si rationem interponas, *parenthesis* exstat.
Hendiadys fiet resolutio in mobile fixo:
 Uteris *hendiade*, si dixeris '*arma uirumque*'.
 Si dicas minus et plus signes, *liptote* fiet.
 Exclamando deum quandoque *prophonesis* exstat:
 60 *O deus, in quantis animus uersatur amantis!*
 Redde rei causam, sic *etymologia* fiet,
 Ut si dicas '*diligo te, quia diligor a te*'.
 Crimina uel laudes oratio colligat una

44. U² eloquiorum. — 45. G² M^{μ^{1.2.3}} p³ multas PR uarias U² dicitur habere U⁶ dicitur habere μ³ fertur habere μ¹ retinere fertur PR fertur retinere. — 46. P U^{2.6} M assyntheton U⁷ assintethon U¹ asinteton U⁵ asyntheton U³ μ^{1.2.3} p^{1.2.3} asyntheton G¹ absintethon G² absinteton U⁵ ut est (pro *Ite*). — 47. U^{1.7} G^{1.2} p^{1.2} r ferrum (pro *flammās*) P U^{2.5.6.7} G^{1.2} M date uela. — 48. U³ Huic . . . — 49. P U^{1.5.6} G² polisinteton U² G¹ polysyntheton U⁷ polysyntheton R polysyntheton. — 51. P Zeuma tibi sit cum . . . U¹ Sceumaque sit tibi cum . . . R Zeumaque sit tibi cum . . . — 53. U³ epanalemsis p¹ epanalensis. — 55. U^{3.6} orationem U² interponis p³ interpones. — 56. U¹ Endyasdis U^{3.6.7} G² μ^{1.2.3} p^{1.2} Endyadis PR Endiadis P U^{1.3.5.6} G^{1.2} resolutio. — 58. p¹ signet U¹ liptotes U⁵ μ^{1.3} p² liptota U³ lyptota U⁷ lyptote PR liptote (sequitur in P et pluribus libris recentioribus: *Quod minuit uerbis hoc sensu* [u. l. *sensu*] *liptotis* [u. l. *liptotes*] *auget*.) — 63. U⁶ Carmina U¹ M colligat PR colligit μ¹ Crimina multa simul uel laudes colligit una || Oratio . . .

Multa simul, sic fit et habet fieri *synacrismos*.
 Quae supra dicta sunt *epidiocesis* ipsa 65
 Corrigit in melius ex affectu recitantis,
 Rhetoricusque color *correctio* scilicet exstat.
 Uteris *antitheto* dicens contraria dicto,
 Synque *dyasmos* erit eadem similisque figura.
 Inuidiae causa *sarcasmos* crimina dicit: 70
Eicit hic in Beelzebub daemonia uere.
 Temporis esse solet descriptio *chronographia*,
Topographia loci, sed mundi *cosmographia*.
 Est *eatatyposis*, quando sub nomine patris
 Uel matris siue alterius persona notatur, 75
 Ut *caluus crispus uentrosus Sophronicusque*
Ferraneus: Socratem scribunt haec nomina solum.
Characterismos eadem sit et una figura.
 Responde tacitis, *anthypophoram* facies sic.
Diligo me, tu te: solet haec *idiopasis* esse, 80
Allopasis: tu me, me uel te diligit ille.
Epilogus tibi sit illud quod et *epitrochasmus*,
 Cum multiloquio praedicta subabbreviantur.
Brachylogia refert quam plurima sub breuitate.
 Sitque tibi proprie subscripta gradatio *climax*. 85

67. U⁶ correctio U^{2.3.5} correctio dicitur esse. — 68. P et codd. *antitheta* — dicta (gl. *Antitheta est quando prima sententia sequenti contrariatur, et dicitur ab anti quod est contra et thesis positio, quasi contraria positio sententiae*). — 69. U^{3.5.7} p^{1.2} sit eadem similisque... — μ^2 sit similis eademque... — 70. P *sarcosmos* — dicit U² crimina fingit. — 71. P *Beelzebub* hec facit hic in principe demoniorum U^{3.5} G² Dicit hic in *beelzebub* demonia uere G¹ Dicit in *beelzebub* hic... R *Eicit* hic in *beelzebub* (M in *beelzebub* hic)... — 75. U^{2.5} seu alterius M uel... P U⁷ G^{1.2} μ^1 uocatur U^{2.5} notetur. — 77. U^{1.3} G² p³ scribunt haec omnia solum (G² tantum) U⁶ μ^1 describunt nomina solum (U⁶ tantum). — 79. U^{1.3.5.6} M Respondens μ^1 Respondes U³ faciendo (pro *facies sic*) sequitur in cod. M uers. *Dicitur hec uere cognomine procathalensis*. — 80. P solet *hidiopasis* esse. — 81. U⁷ ipse r iste (pro *ille*). — 82. M tibi illud sit U^{1.6} G² μ^1 p³ om. et P *epicrocasmos*. — 83. U⁷ In multiloquio... U¹ subbreuiantur G¹ subabreuiabis. — 85. (sequitur in codd. M p³ uers. 81, cui adiungitur distichon hoc: *Quid leuius flamma? [M Quid fama leuius?] fulmen. quid fulmine? uentus. || Quid uento? mulier. quid muliere? nihil.*)

- Cum quis multotiens interrogat est *teretema*,
 Quod bene rhetoricum datur aspiciendo colorem.
Periphrasim praemissorum dic expositiuam,
Eflexegesis est eadem similisque figura.
- 90 Dirige sermonem cuius quemisque secunda,
Tropologia potest illud uel *apostropha* dici.
Polyton faciet uerbum casu uariatum:
Ex nihilo nihil, in nihilum nil posse reuerti.

(c. De figuris tropi.)

- Ast proprie tropus modus esto siue figura,
- 95 Cum translatur oratio dictio siue
 Improprie causa metri uel commoditatis
 Siue necessari, quae multas continet in se
 Sicut et in reliquis praediximus esse figuras.
Synecdoche partem ponit pro parteque totum.
- 100 Semper materiam transcendit *hyperbaton* ipsam.
 Excedendo fidem dictis *hyperbole* fiet.

86. $P U^{2.5} \mu^3$ theretema $G^2 M \mu^2 p^{1.2}$ terethema $U^3 G^1 \mu^1$ therethema
 $U^{1.7} p^3$ therethema U^6 teretema (gl. *Theretema est quando plures inter-*
rogationes ponuntur in uersu, et dicitur a theron quod est uarium et thema ma-
teria, quasi uaria materia interrogationum.). — 87. U^7 respiciendo P om.
 colorem. — 88. G^2 praedictorum U^7 exposituram. — 89. P Est efflexegesis
 $U^1 \mu^3 p^3$ Eflexegesis est $U^{3.6.7} G^{1.2} M p^3$ Eflexegesis est p^1 Exfexe-
 gesis est (gl. *Eflexegesis dicitur ab e quod est extra et flecto, quasi extra*
flexa locutio, id est extra posita.). — 90. $P U^6$ cuius quemisque U^6
 cuius quisque G^1 cuius quo tu uisque. — 91. $U^{1.2} G^2$ istud. — 94. $\mu^{1.3}$
 Est . . . r At . . . PR Ast . . . — 95. $P U^{2.7} G^2 M r$ transmutatur R
 translatur. — 97. P multas qui continet in se $G^2 \mu^2$ qui multas continet
 in se p^3 quod multas . . . R quae multas . . . — 98. $U^1 p^1$ figuras PR
 figuris. — 99. U^1 Synodocen $U^6 G^1$ Synodochen p^3 Sinodochem U^6 Syne-
 doche PR Synodoche (recepti cod. U^6 lectionem, propterea quod propius
 accedit ad Graecum $\sigma\upsilon\nu\epsilon\kappa\delta\omicron\chi\eta\varsigma$ uocabulum.) U^1 ponit partem pro parte-
 que totum $P U^6 G^2 \mu^{1.2.3} p^{1.3}$ partem ponit . . . U^3 partem posuit . . . U^2
 $M p^2$ partem signat . . . $U^{6.7} G^1$ partem pro toto significabit || Sicut pro
 toto partem pro parteque totum. — 101. $U^{1.6.7} G^{1.2} p^{1.2}$ dices $U^{2.3} \mu^{1.2.3}$
 p^3 dicas (pro *dictis*) P hyperbola codd. yperbole.

Finge nouas uoces, *onomatopoeia* fiet.
Antonomasia solet excellentia dici.
 Pone tenens pro contento, fit *metonymia*.
 'Qui modo *Nasonis* fueram^{us} quinque libelli' 105
 Si bene quis recitet, tunc *prosopopoeia* fiet.
 Ast introducit aliquos *ethopoeia* loquentes,
 Ut cum fortuna loquitur Boëtius ipsa.
Antitheson fiet semper fierique probatur,
 Si pro non grato gratissimus accipiat^{ur}. 110
Antifrasim facies cum lucum a luceo dices.
 Dicitur *ironia* quaeuis concessio ficta.
Emphatice loqueris, expressis utere uerbis.
 Non animatis attribuendo quod est animati
Phantasiam facies: *siluae* mirantur et undae. 115
 Ac eadem penitus huic *somatopoeia* fertur.
 Si proprie proprium dicas, *epitheton* hoc est.
 Dissimiles personas *euocitatio* iungit.
 Prima secundam concipiat, *conceptio* fiet.
Allegoria fit, hydropicus si signet auarum. 120
 Si quid dicatur non ergo sui sed alius,

102. p³ fiet onomathopeia. — 106. M Hec bene quis retinet G²
 Hec si quis recitet P prosopoeia. — 107. U³ Hac . . . G² M At . . .
 G² Ast . . . PR Ac . . . U⁵ introducat U¹ μ³ p³ alios PR aliquos.
 — 108. M ille (pro *ipse*). — 109. U¹ Anteseon P U² G¹ M μ² Antheseon
 μ¹ Anteseson U⁶ G² Anteson R Antheson (scripsi *Antitheson*) μ^{1.3}
 p³ semper fiet μ² semper fit. — 110. U⁵ G² M μ^{1.2} Si non pro grato.
 — 111. U^{2.5.7} μ^{1.2.3} p³ dicens a luceo lucum. — 112. P hironia U⁷
 confessio. — 114. U¹ attribuens U² attribuas M tribuendo PR attri-
 buendo U² μ³ quod est animatis p¹ quod est animantis PR quod est
 animati. — 115. P et codd. (praeter U³) sicut (pro *siluae*). — 116.
 p³ Hec eadem P U⁶ μ¹ p³ Atque eadem R Ac eadem P somatopeia
 U³ fiet (pro *fertur*). — 117. P iungas (pro *dicas*) M hic epitheton est
 U³ epitheton hinc est U³ epitheton hoc est U⁵ epitheton hec est PR epi-
 theton hic est. — 118. μ¹ Personas sibi dissimiles μ² Dissimiles sibi per-
 sonas U³ G² M euocitatio PR euocatio. — 119. U² M concipiet U^{5.7} G²
 concipiens PR concipiat p¹ fiat. — 120. G¹ fiet p¹ ydropicus signat . . .
 — 121. U³ non causa sui.

Hoc *paradigma* potest uereque *parabola* dici.
 Rebus ab externis sumpta est *metaphora* semper:
Tu uenias citius, portus et aura mihi.

Cap. II.

De figuris barbarismi et soloecismi.

Est *soloecismus* uitium ceu *barbaque rismus*.

Est *barbarismus* cum dico 'domina dominus',

Est *soloecismus* 'uir mea, sponsa meus'.

Sub *soloecismo* sunt istae *barbaque rismo*:

- 5 | Dictio turpe sonans *cacēphaton* ipsa uocatur,
 | Ut si dicatur *Tytides medidiesque*.
 Ast *euphonia* sit tibi dictio pulchra sonora,
 Ut si dicatur *Tydides meridiesque*.
 Ambiguum dictum dici solet *amphibolia*.
 10 'Subsannabit eos' sic *anthropospathos* exstat.
Tapinosis erit, uocitetur si mare gurges.
 'Ibant qua poterant' simul haec et cetera dicas,
Perissologia fiet seu *macrologia*.
Acyrologia fit, si dicas 'spero dolorem'.

122. P U^{1.2} G³ Hic . . . U³ Hec . . . U^{1.2.3} G¹ uere μ^1 non eque (pro uereque). — 123. M p¹ externis PR extremis p¹ sumpta metaphora fiet. — 124. U³ Tu citius uenias PR Tu uenias citius U^{1.5} G^{1.2} p^{1.3} tamquam mihi portus et aura PR portus et aura mihi (gl. *Iste dicitur amicae suae portus, id est quies, et aura, id est refrigerium*). —

2. (gl. cod. μ^3 : ut cum male istas accentuo dictiones.) — 4. U^{2.3} M μ^2 ista. — 5. P *cacēphaton* U³ *kacephaton* G³ *cacēnfaton* p¹ *cachenphaton* R *cacephaton* p¹ illa uocatur. — 7. (metri causa inserui tibi, quod abest a P et codd.) p¹ om. h. u. et seq. — 8. P Ut si dicas U³ om. h. u. — 9. U^{1.2} solet *amphibologia* dici. — 10. P *Subsannabit* $\mu^{1.2}$ p³ tunc . . . PR sic . . . U⁷ *antropaspathos* M *antropaspatos* PR *antropospatos* (gl. *humanae proprietatis deo uel econuerso attributio*). — 11. U^{2.3} *Tapinosis* erit PR *Tapinosis* fiet P mare si gurges uocitetur U³ p¹ si dicatur mare gurges. — 12. p¹ dices. — 13. P et codd. *Perissologia* G³ fit. — 14. P *Acyrologia* dicas sperare laborem M *Acyrologia* dicas sperare timorem († laborem)

Estque *pleonasmos*, dicas *'sic ore locuta est'*.

15

Saepe unum repetit uitiose *tantologia*:

'Ipse egomet' dicas, facies sic *tantologiam*.

Dicas *'cum nobis'*, *cacosyntheton* esse probatur.

Alleoteta genus nescit numeros neque casus.

Cap. III.

De coloribus rhetoricis.

Sed quia praedictas comitantur saepe figuras

Scemata uerborum, de scematibus uideamus.

Principiis repetas uocem, *repetitio* fiet:

Tu mihi lex, mihi rex, mihi lux, mihi dux, mihi iudex,

Te colo, te cupio, te diligo, te peto, Christe.

5

U¹p^{1.2} Aci(y)rologia fiet, dieas . . . G² Acirologia fit, si dicas . . . U³ Acirologia sic dic . . . R Aci(y)rologia fit, dicas . . . U^{1.2.3} G² μ^{1.2} p² sperare timorem U^{2.5.7} μ² p¹ sperare dolorem p³ sperare laborem G¹ spero laborem (gl. *Acirologia est, si dicas uel ponas contraria, ut spero dolorem, et dicitur ab a quod est sine et ciros manus et logos sermo, quasi non manualis sermo, id est non usitatus.*). — 15. U³ p³ si dicas . . . U⁷ G² dicas si . . . P R dicas sic . . . — 16. p² repeto U⁵ uiciosa p¹ uiciosum P et codd. plerique: *tantologia* (*Thurot* pag. 461 adnot. 3: Ce mot est toujours écrit par une *n* et non par un *u*). — 17. U¹ facias M faciens dices sic . . . μ² facies dicas sic . . . r dicas faciens sic. — 19. U¹ Alloteta U⁵ p^{1.2} Allotheta U⁶ G^{1.2} Alleoteta μ² Alliotheta P R Alleotheta (*Thurot* pag. 236 adnot. «Quant au mot alleotheta ou alleoteta, qu'on dérivait de alleos alienum et thesis positio, il a pris cette forme parce que Priscien l'a employé à l' accusatif (XVII 155) per figuram quam vocant Gracci ἀλλοιότης.») P genus numeros nescit neque casus U³ genus numerum nescit neque casum U³ genus nescit casus numerosque U^{6.7} genus nescit numerum neque casus G² genus nescit numerum quoque casus.

1. P U² G² μ¹ comitatur. — 3. p¹ Principio U⁵ repeto P R repete. — 4. P U² μ^{2.3} p² Tu mihi lex, mihi rex . . . — U^{5.7} G² Tu mihi rex, mihi lex . . . U⁶ G¹ μ¹ Tu mihi lex, mihi lux . . . (U^{1.3} M p^{1.2} om. h. u.). — 5. P U^{2.6.7} μ^{1.2} Te colo, te cupio, te diligo, te peto Christe U⁵ Te colo, te plaudo, te glorifico, tibi laudo μ³ p³ Te colo, te laudo, te glorificans (p³ glorifico) tibi plaudo (U^{1.3} G^{1.2} M p^{1.2} om. h. u.).

- Si circa finem, *conuersio* fiet ibidem:
Tu solus deus es, bonus es, pius es, sapiens es,
Qui terram portas, mare portas, sidera portas.
 Si facis utrumque, fiet *complexio* uere:
 10 *Qui sunt qui pugnant audaciter? Andegauenses.*
Qui sunt qui parcunt superatis? Andegauenses:
Egregios igitur liuor negat Andegauenses.
 Misce per casus uocem, *transductio* fiet:
Si nihil in uita iocundius est tibi uita,
 15 *Indecorem uitam perages uirtute relicta.*
 Si dicas contraria, tunc *contentio* fiet:
In luctu rides, inter conuiuia luges,
Mane petis lectum, dimittis uespere tectum.
 Saepius exclames, sic *exclamatio* fiet:
 20 *O quibus, o quantis, o qualibus es uiduata!*
 Si quaeras aliquid statimque tibi rationem
 Subiungas super hoc, *ratiocinatio* fiet:
Diues auarus eget. quare? quia suppetit usus.
Tangere parta timet. cur? ne minuatur aceruus.
 25 Assignes de quo quid sit, quid oporteat aut quid
 Debeat inde sequi, *sententia* dicitur illud:
Cui satis est quod habet, satis illum constat habere,
Cui nihil est quod habet, satis illum constat egere:
Ergo facit uirtus, non copia sufficientem,

6. p^1 Si finem circa $\mu^1 p^2$ fiat. — 7. P Tu solus dominus bonus es . . . ($U^3 M p^{1.2}$ om. h. u.) — 8. ($U^{1.3.5} G^2 M p^{1.2}$ om. h. u.) sequitur in codd. $U^6 \mu^{1.3} p^3$ uers. *Quem mare terra polus nequeunt portare uel aer.* — 9. $p^{2.3}$ facies P complexio dicitur esse. — 10. $U^2 G^2$ audacter $U^3 \mu^3 p^3$ andegauenses G^2 wolonienses ($U^{1.3.5} M p^{1.2}$ om. h. u.). — 11. ($U^{1.3.5} M \mu^2 p^{1.2}$ om. h. u.) U^6 ($G^{1.2} \mu^{1.2} p^3$ uersum habent hunc: Qui sunt qui superant inimicos? andegauenses (G^1 wolonienses). — 12. $U^{2.6}$ negat ($U^{1.3.5.7} G^2 M \mu^{1.2} p^{1.2}$ om. h. u.) — 13. $U^2 M p^3$ uoces. — 14. M sit tibi uita. — 15. P Indecoram — peragas U^6 peragis (p^3 om. h. u.). — 18. ($U^{1.3.5} G^2 p^{1.2}$ om. h. u.) — 19. $U^1 \mu^2$ tunc exclamatio fiet. — 20. $p^{1.2.3}$ est uiduata. — 21. $\mu^{2.3}$ sibi M rei PR tibi. — 22. $U^{2.6} G^1 M \mu^{1.2.3} p^{2.3}$ fertur (pro fiet). — 23. P $U^3 p^{1.2.3}$ suppetit R competit. — 26. $U^6 p^1$ dicitur istud p^3 dicitur esse. — 28. $U^6 G^1 p^3$ nichil illum constat habere. — 29. G^2 sufficientes ($U^1 p^2$ om. h. u.).

Et non paupertas, sed mentis hiatus egentem. 30

Hoc contra tibi sit, quod per contraria firmas:

An metues aegrum, quem sanum despiciebas?

An soli cedes, quem cum socio superabas?

Articulus fiet, si sit distinctio uocum:

Solus inermis inops inglorius inde redisti, 35

Ferro peste fame consumptus es et periisti.

Consimili cadere faciet concordia uocum:

Fac tibi fortunam, festina frangere lunam,

Et contra fatum faciet te cura beatum.

Agnominatio fit sensus uarius similis uox: 40

Curia curarum genetrix nutrixque malorum.

Iniustus iustos, inhonestis aequat honestos.

Quaere rei causam causamque rei meditare,

Subice post quod non ita sit, subiectio fiet:

Quae tibi causa fugae? numquid tibi flagra dabantur? 45

An labor? at ludo somnoque uacare solebas.

Numquid forte fames? tu fercula semper habebas:

Ergo flagitii te conscia mens agitabat.

De uoce in uocem descende, gradatio fiet:

Hic quamcunque uidet cupit et quamcunque cupiuit 50

Allicit, allectam uitiat, prodit uitiatam.

Definitio sit proprie monstrare quid est res:

Prodigus ut largo sic distat parcus auaro,

Prodigus est animi uitio retinenda profundens,

30. (U¹ p³ om. h. u.) — 31. P U^{1.5.7} M p³ firmas p¹ firmes U³ formas U³ G¹ μ^{1.2} signas μ³ signas († firmas) U⁶ signes p³ signat G² sumas. — 32. μ^{1.2} metuis U⁷ G² M metuas. — 35. U^{1.2.3.7} μ¹ p³ unde redisti G² quando redisti. — 37. p³ Consimilis cadere fiet M Consimili cadere fertur. — 38. M festines . . . G² quo possis frangere lunam (gl. constellationem). — 40. P Agnomen fiet p³ Agnominatio fiet U⁷ μ¹ uarius sensus. — 42. P p¹ Inuictis uictos U³ Iniustos iustis inhonestos — honestis. — 45. U^{1.3} numquid flagra nulla dabantur? U⁵ numquid flagra multa dabantur? — 46. U^{1.2.5} G^{1.2} M p³ an ludo U^{1.5.7} G¹ M p^{1.2.3} manere (pro uacare) U³ madere († manere). — 47. U³ percipiebas (pro semper habebas). — 48. (U^{1.7} G² p^{1.2.3} om. h. u.) — 50. G² cupitam (pro cupiuit). — 53. U^{2.5} G^{1.2} M μ¹ p¹ a largo U^{2.3} distat sic parcus auaro U^{5.6.7} G¹ p¹ sic parcus distat auaro.

- 55 *Largus qui sumptum facit ex ratione libenter,
Parcus qui retinet quidquid non postulat usus,
Qui retinet cupide quod res deposcit avarus.*
Continues dicta dicendis, transitio fit:
Audistis, qualem se praestitit ille parenti,
- 60 *Nunc, qualis fuit ipse parens, audite uicissim,
Ut dignus nec prole queat nec patre uideri.*
Corrige quod dictum prius est, correctio fiet:
Ex quo dicor amans, immo ueracius amens.
Sum nimis oblitus decōris, quin immo decōris.
- 65 *Occupat hic cum quid transire parat neque transit:
Praetereo caedes periuria furta rapinas,
Taedia forte darem, si uobis ista referrem.*
*Disiunctum est, si quaeque suum fert clausula uerbum:
Romanus populus Gallos sub Caesare uicit,*
- 70 *Sub duce Pompeio Mithridatica regna subegit,
Hannibalis uires Scipionis nomine fregit.*
Praecedens simul atque sequens oratio solo
Claudatur uerbo, coniunctum sic habet esse:
Aut aetas formae decus atterit aut ualitudo.
- 75 *Non interponens uerbum, ponens prius aut post
Adiunctum facies uersusque sequens manifestat:
Morbo uel senio formae decus euacuatur.*

55. U⁶ G² sumptus. — 56. G¹ qui retinet tantum quod postulat usus. — 57. U⁵ Qui retinet cupidus res quod deposcit avarus U³ exposcit PR deposcit p¹ avarus est. — 58. U² dicentis. — 59. G² Audisti G¹ praeibit P p¹ iste U^{1.3.7} ipse. — 61. G¹ p^{1.2} non prole . . . U³ p³ nec patre — nec prole U¹ om. h. u. — 62. μ^{1.2.3} quod prius est dictum p³ quod prius dictum est U⁶ correptio. — 63. P p³ dico. — 64. μ¹ minus. — 65. U^{3.6} G² M μ³ Occupat hic cum quis transire parat neque transit U² Occupat hic qui cum transire parat . . . p¹ Occupat hic qui transire parat . . . — 67. U⁵ Taedia multa darem P U^{2.7} M p³ si uerbis . . . — 68. p¹ Distinctum P Disiunctum R Disiunctum est . . . G² dat (pro fert). — 72. U⁶ μ^{2.3} uerbo (pro solo). — 73. U¹ Claudantur U⁶ μ^{2.3} solo (pro uerbo) sequitur in cod. U⁵ uers. *Aut morbo species cadit aut aetate fatiscit.* — 75. U¹ interpones — ponas U² interpono — ponas U³ interpones — pones P G^{1.2} interponas — ponas p³ interponas — pones R interponens — ponens. — 77. G¹ adnichilatur PR euacuatur (sequitur in codd. uers. *Extinguit speciem*) (U² 5.7

Conduplicatio fit oratio conduplicata:

Tune patrem gladio, crudelis nate, necasti?

Tune patrem? numquid mors patris mors tua? numquid? 80

Commutatio fit uerbis sententia uersa:

Nulla tacenda loqui uel nulla loquenda tacere.

Quis sapiens iubeat quisue iubens sapiat?

Quaere nec elige quid potius, dubitatio fiet:

Tu quis es ignoro, quo te quoque nomine dicam 85

Haesilo: si dicam 'spurcissime', non erit aequum,

Si 'scelus' appellem, nimis est, deformior an sis

Nequior ignoro, non hoc mihi, non placet illud.

Concipe, conceptum cela, praecisio fiet:

Te non est aequum certamen ponere mecum. 90

Numquid ego recolo quod tu? sed dicere nolo.

Cap. IV.

De pedibus metrorum.

Spondeum faciet disyllaba dictio, longa

Si fuerit, sed pyrrichius contrarius huic est.

Longa brevisque simul possunt complere trochaeum,

At si conuertas, poteris componere iambum.

G¹ M p² faciem) seu morbus siue senectus. abest a P.) — 79. U² G² crudeli
 $\mu^{1.2}$ crudeli nece μ^3 crudeli morte. — 80. (G² om. h. u.) — 82. U^{5.7} G²
 uel nulla tacere loquenda G¹ loqui tibi nulla tacere loquenda. — 83. $\mu^{1.2}$
 Quid — quidue U⁶ Quis sapiens doceat quisue docens sapiat? (U⁶ deficit
 hoc uersu. excidit folium continens uersus quadraginta.) — 84. $\mu^{1.2.3}$ fer-
 tur (pro fiet). — 85. U⁶ uel quo te nomine dicam. — 86. G² $\mu^{1.2.3}$ p³
 Nescio U⁷ non erit aptum. — 87. P G^{1.2} $\mu^{1.2.3}$ r nimis est R minus . . .
 — 88. P U³ $\mu^{2.3}$ p^{1.2.3}} r nunc hoc mihi nunc placet illud G¹ nunc et hoc
 mihi nunc placet illud G¹ M nunc hoc mihi non placet illud U⁵ nunc hic
 mihi aut placet istud. — 90. U³ certamina (al. m. ex corr.) $\mu^{2.3}$ certamina
 P R certamen U³ sumere (pro ponere). — 91. P $\mu^{2.3}$ quid tu U³ quis tu.

2. U⁷ Cum fuerit p³ illi est (sequuntur in codd. U^{1.3.5.7} G^{1.2} M $\mu^{1.3}$
 $p^{1.2.3}$ uersus 5. 6. 3. 4.). — 3. U⁶ Longa simulque breuis $\mu^{1.2}$ compre-
 hendere. — 4. P Ac si p¹ Hac si U³ Et si $\mu^{1.2.3}$ Sed si G² M poteris
 conuertere.

- 5 *Dactylus* ex longa constat breuibisque duabus,
Unde patet quod ei contrarius est *anapaestus*.
Tresque breues *tribrachum* faciunt, qui non habet esse
In uersu, sed *Molosus* contrarius huic est.
Iunge duas longas mediante breui faciesque
10 *Amphimacrum*, contrarius est *amphibrachus* illi.
Constituisque pedem *Bachium*, si dicis *egestas*.
Huicque *palimbachius* contra est *antibachus*ue.
Quattuor ex breuibus *procelleumaticus* exstat.
Est *dispondeus* semper contrarius illi.
15 Longa brevis longa atque brevis iungantur in unum,
Ditrochaicum facient, contrarius esto *diambus*.
Longa duaeque breues et longa simul *choriambum*
Efficiunt, *antispastus* contrarius huic est.
Tuque duas longas breuibus coniunge duabus,
20 *Maiores* erit *Ionicus*, *Ionicus minor* obuius huic est.
Primus erit *paeon*, longam breuibus tribus adde,
Longa secunda, breues aliae tres, fitque *secundus*,
Tertia longa, breues aliae tres, *tertius* exstat,
Quartaque longa, breues aliae tres, *quartus* habetur.
25 Prima brevis longisque tribus *prior* est *epitritus*,
Sitque secunda brevis, longae tres, fitque *secundus*,

5. $U^2 G^2$ *Dactylus* ex longa breuibisque duabus habetur. — 6. U^2 contrarius sit. — 7. $U^7 G^2 \mu^3$ *tribrachum* $p^{2.3}$ *tribacum* PR *tribacum* U^3 quod non habet esse U^5 sed non habet esse $U^7 G^1 M$ quod non decet esse. — 8. P et codd. *molosus*. — 10. μ^2 huic (pro *illi*). — 11. U^1 Constitues $U^1 M$ *brachium* p^1 *bachicum* p^3 *dicis* (pro *si dicis*). — 12. $M \mu^2$ Huic *palimbachius* . . . U^1 contrarius (pro *contra est*) $P U^5$ *antibachus*ue. — 13. U^1 *proceleumaticus* $U^7 M p^3$ *procelleumaticus* PR *proceleumaticus*. — 15. $P U^{2.3.5} M \mu^2 r$ *longaque* (pro *longa atque*) $P U^{6.7} G^1 p^{1.3}$ iungatur. — 16. $P U^{1.2.5.7} G^{1.2} M p^1$ *Distrocheum* U^3 *Dystrocheum* P facies $U^{3.5} G^2$ faciunt $P U^{1.2.3.5.7} G^{1.2}$ contrarius est $di(y)ambus$ $\mu^{1.2.3} p^{2.3}$ contrarius esto $di(y)ambus$. — 17. M Longa dueue breues μ^2 Longaque due breues. — 18. $\mu^{1.2.3} p^3$ Efficiunt PR Efficient $U^1 G^1 \mu^2$ *anapestus* $P U^{2.5} G^2 M \mu^{1.3} p^{1.3}$ *antipestus* U^3 *antypestus* U^7 *anthipestus* p^2 *antipastus*. — 20. P *Maiores* erit *ionicus*: *minor* contrarius est huic p^3 *ionicus minor* contrarius huic est $G^2 \mu^2$ *ionicus minor* obuius illi. — 25. U^5 *Prima brevis* sit longe tres G^1 *Prima brevis* longe quoque tres. — 26. P tres longe.

Tertia sit brevis et tres longae, *tertius* exstat,
Quartaque sit brevis et tres longae, *quartus* habetur.
At semipes longus fore dicatur *catalectus*.

Cap. V.

De commutatione litterarum.

Ecce quod usus habet, cedunt sibi saepe sonantes,
B mutatur in f in sexque c g p m s r:
Offero succurro suggessi suppeto iussi,
Summittoque et surripio simul esse memento.
Ast intercipitur cum uocalis subit m post, 5
Sicut in *ambesus ambages ambigit ambit*.
C quoque transit in s g t x uque sonantem:
Parsi quingenta natus dixique quieui.
Ast intercipitur, ut *sicubi nuncubi* monstrant.
D cadit in t l s c g p r inque duas ss: 10
Attinet alludit assumens accidit agger
Appetit arridet, istis superadice cessi.
Dque intercipitur: *redigoque redarguo prodest.*

27. G¹ Tertia sitque brevis tres longe. — 28. P G³ $\mu^{1.2.3}$ Quarta brevis
sint tres quoque longe U⁷ Quarta brevis sint tres longe U³ G¹ M p^{2.3}
Quarta brevis sit tres quoque longe U^{1.2} Quarta brevis est tres quoque
longe U⁵ p¹ Quartaque sit brevis . . . — 29. P Semipes ac longus G¹
Semipes atque longus $\mu^{1.2.3}$ p^{2.3} Semipes at longus p¹ At longus semipes
U¹ G² M $\mu^{2.3}$ p^{1.2} fore dicitur acatalectus (M achatalectus p¹ acathalectus
 μ^2 acathalectus μ^3 p³ achathalectus) U⁷ fore dicitur cathalecticus.

1. M tibi U¹ quaeque sonantis p² quaeque sonantes. — 2. P U⁷ G^{1.2}
M μ^2 p³ in sex quoque. — 3. P G¹ Differo. — 4. M Submitto cum sur-
ripio U⁶ $\mu^{1.2.3}$ Summitto uel surripio. — 5. P et codd. Ac . . . U⁷ uocalis
cum p³ subicit. — 7. p¹ sonantes. — 9. U⁷ G² $\mu^{1.2.3}$ p^{1.2.3} Ac . . . G¹ At
. . . PR Ast . . . — 11. U² assumit. — 12. P superaddice (sic) U¹ super-
adice U³ G¹ superadice U⁵ p² superaddice U⁶ $\mu^{2.3}$ p¹ superaddite U⁷ sem-
per addite U³ subaddito G² M μ^1 p³ superaddito. — 13. U⁵ D intercipitur
G^{1.2} M p² D quoque intercipitur μ^1 Ac intercipitur PR Dque intercipitur
U^{3.5} μ^1 redigo PR redigoque (sequitur in cod. μ^2 : *D non mutatur h q m*
u bque sequente).

- S quoque cum reliqua d subtrahit, ut probat *asto*.
 15 G mutatur in s et in x et uertitur in *ctum*,
 Ut *spargo sparsi rego rexi* uel *lego lectus*.
 L mutatur in r et in x, mutatio sic fit:
Paulula pauxilla dic de *tabulaque taberna*.
 M quoque transit in n, si c d q tque sequantur:
 20 *Nuncubi tantundem nunquamque identidem* haec sunt.
 N uariatur in m b pue sequentibus aut m:
Impius imbutus immitis sint tibi testes.
 Transit in ss duplicem t c r uque sonantem,
 Ipsaque multotiens et in l mutatur et in g:
 25 Ut *fissus catulus ecquid corrumpo*que *siui*
Ullus et *ignotus* istaec exempla tibi do.
 Q quoque, ceu monstrat *quis cuius*, uertitur in c,
 Transit in x: *coxi*, uel in s, ut *torqueo torsi*.
 R quoque transit in l s u n inque duas ss:
 30 Unde *nigellus odos triuique aëneus ussi*.
 S mutatur in n et quinque d t r et x m:

14. U⁷ cum reliquis G¹ cum muta μ^s cum liquida. — 15. U⁵ p¹ uertitur in c μ^s in t U² M in ctum PR in ct. — 16. U¹ uel lego legi U² uel lego lectum p¹ legoque lectus. — 17. $\mu^{2,3}$ in r uel in x U¹ M p^{1,2} mutatio finit. — 19. P si c d f q t . . . U⁶ si d q tque . . . $\mu^{2,3}$ si c d q tque G² si c d c tque . . . M si c t q d . . . R si c d q t . . . U⁷ sequatur U^{1,2,3,7} G² $\mu^{1,2,3}$ p² sequantur p¹ sequuntur M secuntur PR sequuntur. — 20. μ^2 nunquam (sequitur in P: Et eum predictis anfractus si placet adde.). — 21. U⁵ mutatur P pque. — 22. P U³ G¹ p³ Combibit impellit ac immittit (p³ immitis) tibi monstrant U¹ Impius immucus imbutus sint nota cunctis p² Impius immunis imbutus sunt nota cunctis U^{2,6} G² μ^1 Impius imbutus (U⁶ imbustus) immitis sunt tibi testes U^{5,7} M $\mu^{2,3}$ p¹ Impius imbutus immitis sit tibi testis (sequitur in P G¹ p²: *Impius imbutus immunis* — p³ immitis — sint tibi testes. in $\mu^{1,2,3}$: *Combibit impellit immittit quod tibi monstrant.* in U² G² p¹: *Combibit impellit ac immittit tibi monstrant.* in U⁶: *Combibit impellit immuctat et hec tibi monstrant.* U¹ M p² om. h. u. certe alteruter superuacaneus est. sequitur in codd. U^{2,6} G^{1,2} p³: *Et cum predictis* — G¹ *Cum supradictis — amfractus si placet addas* — G^{1,2} p³ adde —). — 23. U^{1,2} M $\mu^{2,3}$ p^{1,2,3}} c t r uque sonantem U⁷ c t uel r uque sonantem (sequitur in codd. U^{1,2,6} p² uers. 25 Ut fissus . . . — 24. U² uariatur p¹ mutabitur et g. — 26. U⁶ super hec exempla tibi do. — 27. U^{1,5,7} G¹ p^{1,2,3}} seu μ^3 monstrant. — 31. U^{1,3} G² et in quinque.

Sanguis custodisque nepos flos rursus et Aiax.

Transit in s quoque t, sed in x, si praeueniat e:

A uerto uersus, a flecto dicito flexus.

Pro g et s seu pro e et s x accipiat, 35

Sicut demonstrat *lex legis, faex quoque faecis.*

Regula saepe tamen fallit, cum uertitur in ctum

Seu mutatur in u, sicut *nix noxque supellex.*

X quoque transit in f, si dicas *efficit effert.*

Y quoque uertis in u dicendo *Cubele cupressus.* 40

Z quoque mutatur in d uel s inque duas ss,

Ut *Setus gassa Medentius* ista tibi do.

Cap. VI.

De nominibus monosyllabis.

(a. De monosyllabis masculinis.)

Quae uel quot generis sint monosyllaba primi,

Mox, si nosse uelis, haec alta mente notabis:

As dens flos et Dis fons mons pes mos quoque moris

33. U^a T quoque transit in s U^{2.3} et in x. — 34. U⁵ uertor—flector p^a dicito P R dic quoque. — 35. μ^1 cen. — 36. U^{1.6.7} G^{1.2} $\mu^{1.2}$ p¹ demonstrant. — 37. P et codd. in et (scripsi in ctum ex similitudine uers. 15). — 38. μ^1 Ceu P ceu nix nox atque supellex U^a p³ sicut nox nixque supellex G² sicut nyx nox atque supellex R sicut nix noxque supellex. — 39. P U³ G¹ p¹ X quoque transit in f U² X quoque uertitur in f R X quoque uertis in f U^{3.5} p¹ si dicis. — 41. U¹ mutas.

1. P et codd. plerique: quod generis P G¹ fuerint U⁵ fuerant M p¹ sunt U⁷ tibi sunt R sint (De *monosyllabis* uocabuli mensura uide sis quod *Thurot* profert pag. 432 (539 sq.) et cf. supra I 102). — 3. P *As dens flos seps dis fons mons pons mosque moris* U¹ p² *As dens flos floris fons mons pes mos quoque moris* U² *As dens flos mons fons pes et dis rex mosque moris* U^{6.6.7} M $\mu^{1.2}$ *As dens flos et dis fons mons pes* (μ^1 *mons pes fons* U⁶ *mons fons pes*) *mos quoque moris* G² *As dens flos fons mons pes et dis mos quoque moris* μ^3 *As dens flos dis fons mons linx pes mos quoque moris* p¹ *As dens flos floris dis fons mons pes mos quoque moris* p³ *As dens fons et dis flos et mons pes mos quoque moris.*

- Lar mas pons pus glis rex ros Nar sol quoque solis*
 5 *Stips praes grexque gregis uir Mars sal lynxque tenebis*
Ren splen uasque uadis ex his haec ultima noris
Calx quoque qui pede fit super haec in mente tibi sit:
Quae fore bis dena uideas octauaque cuncta.

(b. De monosyllabis femininis.)

- Feminei generis sunt haec quae noscere quibus:
 10 *Pax arx calx calcis cos Styx dos falx quoque falcis*
Glos et frons frondis gens fax faex frons quoque frontis
Lux lex fraus fraudis simul et laus accipe laudis

4. P *Lar mas pes pus glis rex ros nar sol quoque solis* U¹ *Lar mas pons pontis rex ros nar sol quoque solis* U² *Lar mas pons glis pus ros nar sol quoque solis* U³ G¹ M μ^1 p^{1.3} *Lar mas pons pus glis rex ros nar sol quoque solis* (p³ sol tenebis) U⁶ *Lar mas pons rex ros nar sol quoque solis* U⁶ *Lar mas pons rex glis pus ros nar solque solis* G² *Lar mas pons pus rex ros nar glis sol quoque solis* μ^3 *Lar mas pons rex glis pus ros nar sol quoque solis* μ^3 *Pan mas pons rex glis pus ros nar sol quoque solis* p³ *Lar mas pons pontis pus rex nar ros sol quoque solis* U¹ *Lar mas pons rex ros nar glis pus sol quoque solis.* — 5. P *Stirps praes grexque gregis uir mars tenebis* U¹ *Lar pres grexque gregis uir mus sal linxque tenebis* U² *Lar pres grexque gregis uir mars sal linx quoque lincis* U⁶ *Lar pres rex gregis* (sic) et *uir mars sal linxque* G² *Lar pres grexque gregis mars fallit linxque patebit* μ^3 *Lar pres grexque gregis mars uir sal linxque tenebis* U^{3.6.7} G¹ M $\mu^{1.2}$ p^{1.2.3} *Lar pres grexque gregis uir mars sal linxque tenebis.* — 8. P *Que fore bis dena uideas simul atque nouena* (XXVII tantum habet). U^{1.5} G² *Que fore bis dena bis bina* (U⁵ bis binaque) *noscito cuncta* (U¹ XXV U⁵ G² XXVI habent) U^{2.6} *Que fore bis dena nosces* (U⁶ uideas) *octauaque cuncta* (constat numerus) μ^1 *Que fore bis dena bis quater noscito cuncta* (constat numerus) G¹ M *Que fore bis dena ter trinaque noscito cuncta* (XXVIII habent) U³ $\mu^{3.3}$ p^{1.3} *Que fore bis dena tu cerne nouenaque cuncta* (U³ μ^2 p^{1.3} XXVIII habent) p² *Que fore bis dena bis trinaque noscito cuncta* (constat numerus). — 10. P *Pax arx calx cis cos et stix dos falx quoque falcis* μ^3 *Pax arx calx calcis cos dos stix falx quoque falcis* G² *Pax arx calx calcis cos dos et falx quoque falcis* M *Pax arx calx cos dos sex falx quoque falcis* R *Pax arx calx calcis cos et dos falx quoque falcis.* — 11. U² *Glos et frons frontis fax sex gens frons quoque frondis* U⁶ M $\mu^{2.3}$ p³ *Glos et frons frontis gens fax sex* (μ^3 gens fax fax p³ gens fax frons . . .) *frons quoque frondis* P R *Glos et frons frondis gens fax sex frons quoque frontis.* — 12. G¹ *Lex lux faux faucis simul et laus excipe laudis.*

Lis glis lens lentis glans lanx mens denique mentis
Lens merx mors mortis pars et sors denique sortis
Nux nix ars artis nex pix prex nox quoque noctis 15
Ops res uox uocis stips et stirps denique stirpis
Spes trabs cruxque crucis uis et strix urbs simul urbis
Puls frux faux faucis scobs daps plebs denique plebis
Scrobs saeps uix uicis et Sphinx haec extrema tenebis:
Haec quinquaginta tibi sint bis ternaque cuncta. 20

13. U¹ p² *Lis et lens lentis glans lanx mens denique mentis* U¹ *Lis et lens lendis glans lanx mens denique mentis* U³ G² *Lis glis lens lentis glans lanx* (G³ *lanx glans*) *mens denique mentis.* — 14. U¹ *Lens nex <mors> mortis pars et sors denique sortis* μ³ *Strix merx mors mortis pars et sors denique sortis* p¹ *Laus mers mors mortis pars et sors denique sortis* PR *Lens merx mors mortis pars et sors denique sortis.* — 15. P *Nux nix arx artis* (sic) *nex pix prex nox quoque noctis* U³ *Nux nix ars artis nex prex pix nox quoque noctis* U⁵ G¹ *Nux nix arx arcis nex pix prex nox quoque noctis* U⁷ *Nix nux ars artis uix prex pix nox quoque noctis* G² *Nux stix ars artis nex pix prex nox quoque noctis* R *Nux nix ars artis nex pix prex nox quoque noctis.* — 16. P U^{1.2} G² p^{1.2.3} *Ops res uox uocis stips et stirps denique stirpis* U⁶ *Ops res uox uocis strix et stirps denique stirpis* μ¹ *Ops res nox noctis stix et stirps denique stirpis* μ^{2.3} *Ops res uox uocis stix et stirps denique stirpis.* — 17. P *Spes trabs cruxque cis uis et strix urbs simul urbis* U¹ p² *Spes nar cruxque crucis uis et stix urbs simul urbis* U² *Spes trabs crux crucis uis et stix urbs simul urbis* U⁵ *Sepe trabs crux crucis et uis et stix urbs simul adde* U⁶ μ^{1.2.3} *Spes trabs cruxque crucis uis et stips urbs simul urbis* U⁷ *Spes glis crux crucis uis et stix urbs simul urbis* p¹ *Spes strix crux crucis uix et stix urbs simul urbis* M p³ *Spes trabs cruxque crucis uis et stix urbs simul urbis.* — 18. P *Puls frux faux eis et scrobs daps plebs quoque plebis* U^{1.2.5} μ¹ p³ *Puls frux faux faucis scobs daps plebs denique plebis* U¹ *Puls fax faux faucis scorps* (sic) *daps plebs denique plebis* G² *Puls frux faux faucis scrobs scrobis denique plebs* G¹ *Puls frux fraus dis scobs daps plebs denique plebis* U⁶ M μ^{2.3} p^{1.2} *Puls frux faux faucis scrobs daps plebs denique plebis.* — 19. P *Scops seps uix uicis et spinx hec exempla notabis* U¹ *Scrobs seps uixque uicis simul hec extrema tenebis* U² *Scobs seps uix uicis simul hec extrema notabis* U⁵ *Scobs seps uixque uicis simul hec extrema notabis* G¹ *Scobs stips uixque uicis simul hec extrema notabis* M *Scops seps uixque uicis simul extrema tenebis* μ^{1.2} p^{2.3} *Scobs seps uix uicis simul hec extrema notabis* μ⁵ *Scops seps uixque uicis simul hec extrema notato* p¹ *Scobs seps uixque uicis simul hec extrema tenebis* p^{2.3} *Scobs seps uixque uicis simul hec extrema notabis* U⁷ *Scobs seps merx mercis simul hec extrema uidebis* (G² om. h. u.). — 20. P U^{1.2.6} G¹ μ³ p^{1.2.3} r *Hec quinquaginta tibi sint bis ternaque cuncta* R *Hec quinquaginta tibi sint bis binaque cuncta.*

(c. De monosyllabis neutri generis.)

- Et quae sunt generis etiam monosyllaba neutri
 Accipe. sed primo *cor fas far crusque* teneto,
 Inde *lac os oris pus git plus os* simul *ossis*,
Aes ir fel fellis, cui *mel* coniungito *mellis*,
 25 Hinc *sal rus ruris uas uer tus* denique *turis*,
 Postea *ius iuris*, nequeo dinoscere plus his:
 Quae dum conflabis uiginti non dubitabis.
- Communis generis haec bis tria sola tenebis:
Bos dux fur furis sus grus dis denique *ditis*.
- 30 Si petis extrema, promiscua noueris illa
 Quae sunt *lens lendis*, pariter *grus mus* quoque *muris*.
- Omnia centena sunt haec simul et duodena.
 Haec non despiciat quis, ne despectio fiat.

Cap. VII.

De nominibus Musarum et gentilium.

Nomina Musarum doctrinarumque suarum
 Nunc explanabo, uerbis breuibus reserabo.

-
21. P U^{6.7} p^{1.3} Hec quae sunt generis etiam monosyllaba neutri U^{8.6}
 μ² Hec quae sint (U⁶ μ² sunt) etiam generis U^{1.2} M μ¹ p² r Et quae sunt
 (μ¹ r sint) generis etiam . . . G³ Et quae sunt etiam generis . . . μ³ Atque
 sunt etiam generis . . . G¹ Sed quae sunt generis etiam . . . — 22. P *cor*
fas far cruzque μ² *cor fas far crusque* . . . μ^{1.3} memento (pro *teneto*). —
 26. P nequeo describere plus his U^{6.6} nescio discernere . . . μ³ p³ nescio
 dignoscere . . . — 27. r Quantum conflabis U⁶ p³ uiginti connumerabis.
 — 28. P U^{2.7} G^{1.2} μ¹ p^{1.2} r notabis. — 30. U⁶ Si petis exempla P permis-
 cua U⁶ ista. — 31. μ^{2.3} p³ *grus* addito *mus* quoque *muris*. — 32. U⁷ μ³
 Omnia centena sunt hec simul et duodena p³ r Omnia centena simul hec
 sunt atque nouena P R Omnia centena sunt hec simul atque nouena. —
 33 U² μ³ p³ ne despiciat
 2. P U⁶ p¹ explanando.

Euterpe bona delectatio sit tibi prima,
 Dulce canens tibi *Melpomene* sit Musa secunda,
 Tertia *Terpsichore*, quae rerum instructio fertur, 5
Calliope quasi *Callophone* sic quarta uocatur,
 Quinque sit *Clio* tanquam meditatio rerum,
 Ex simili simile quae repperit haec *Erato* sit,
 Pluraque dans *Polyhymnia* sit, polys hoc manifestat,
 Reddit subtiles animosque *Thalia* capaces, 10
 Tanquam caelestis *Urania* nona tibi sit.
 Prima tubas ciet *Euterpe*, tragicumque secunda
Melpomene carmen inuenit, *Terpsichore*que
 Psalterium, sed *Calliope* commenta figurat,
 Historicos *Clio* dat nos, *Erato* geometras, 15
 Rhetoricos *Polyhymnia* comoedosque *Thalia*,
 Ast *Urania* sit quae repperit astrologiam.

Saturnus genuit tres Neptunumque Iouemque
 Plutonemque, quibus diuisa est machina triplex.
 His mater fuit Ops Rea seu Ceres atque Cubele, 20

3. U^1 sit delectatio tibi $U^{3.7}$ sit tibi delectatio. — 4. G^2 Dulce somp-
 nans . . . $P U^6 G^2$ tibi sit melpomene $U^7 p^1$ sit melpomene tibi. — 5. P
 G^1 terpsichore μ^3 terssicore p^2 ptersicore R tersicore. — 6. U^6 quasi callo-
 phone tibi . . . P quasi callophone sit . . . $U^1 G^2 p^1$ quasi calophone sic
 . . . R quasi callophone sic . . . — 7. $PG^1 \mu^1$ Quinta tibi clio sit . . . U^2
 Quinta clio tibi sit . . . U^1 Quinque sit clios . . . $U^{3.6.7} G^2 M \mu^{2.3} p^2$
 Quinque sit tibi cli(y)o . . . p^1 Quinque clyo quasi tibi sit . . . U^6
 Quinta clyoque tibi fiat . . . P tanquam meditatio rerum . . . codd. pleri-
 que: quasi . . . — 8. P eratho fiet U^1 herato fiet U^7 herrato fiet G^2 fiat
 erato $\mu^2 p^3$ herato fiat. — 9. U^3 polymya PR polimia. — 10. U^3 Reddit
 subtiles animos thalya loquaces U^6 Redde subtilis animosque talia capaces
 $U^6 \mu^3$ Reddit subtiles animos talyaque capaces PR Reddit subtiles animos-
 que tali(y)a capaces. — 11. P nona uocatur $U^2 M G^2$ sit tibi nona. —
 12. $U^{2.7} G^2 \mu^{1.2} p^2$ sciet G^1 sciat U^6 scitque. — 14. $U^1 G^2 M \mu^{1.3} p^3$ com-
 menta figuras U^7 commentat figuras. — 15. U^3 Hystoricos . . . U^7 Hysto-
 riam . . . PR Hystorias . . . P et codd. geometros. — 16. $U^{2.7} \mu^1 p^3$ poli-
 mia dat . . . — 17. (sequitur in codd. $U^{1.6} G^2 \mu^{1.2.3} p^3$ uers. *Mentis*
Apollinae uis has rapit (μ^1 uis has mouet $U^6 \mu^{2.3} p^3$ uis admouet G^2 uis am-
 mouet) undique Musas. abest a PR .) — 19. G^2 machina mundi. — 20. P
 Hisque ceres mater fuit ops rea siue cybeles $U^{1.3.6} G^2$ His mater fuit ops

- Ex ope siue reor, a creo siue cubon.
 Stellae errantes septem die esse planetas:
Luna Uenus Stilbon Sol Saturnus Iouis et Mars.
 Sol lucens solus, a luceo luna Uenusque
 25 A ueneror, kyrios mercantum Mercurius sit,
 Mars mors, Iuppiter a iuuo, Saturnus satur annis.
 Est Aries Taurus Gemini Cancer Leo Uirgo
 Libraque Scorpius et Sagitarius et Capricornus,
 Est et Aquarius, hunc comitantur postea Pisces.
 30 Haec opponuntur ut in ordine quaeque sequuntur:
Est Li. Ari. Scor. Tau. Sa. Gemi. Capri. Can. A. Le. Pis. Uir.
 Est tibi, Saturne, domus Eglocerontis et Urnae,
 Inde Ioui dona Pisces simul atque Chirona,
 Est Aries Martis et acutae Scorpio partis,
 35 Libram cum Tauro Uenus ambit purior auro,
 Suscipit Erigonen Stilbon geminumque Laconem,
 Cesserunt soli Cancer lunae Leo soli.

- Saturno nati tres sunt: Neptunus aquarum,
 Iuppiter astrorum genitor, Pluto miserorum.
 40 Gorgoneae tres monoculaeque fuere sorores,
 Stheino scilicet Euryaleque simulque Medusa.

rea seu ceres atque cibile ($U^{3.6}$ cybele) U^2 Hiis mater fuit obs rea seu ceres cibileque $U^5 G^1$ Hiis mater fuit ops rea seu ceres siue cybeles (G^1 atque cybelles) μ^1 Hiis mater fuit ops rea seu ceres atque cybele μ^2 Hiis mater fuit obs rea seu ceres atque cibile p^1 Hiis mater obs rea seu ceres atque cibile (scripsi *Cubele* ex Eberhardi nostri praecepto quod est cap. V uers. 41.). — 23. P et codd. stilbons. — 24. $U^6 G^2 M \mu^{2.3} p^3$ solus lucens. — 26. U^5 Mors mars. — 29. M Est at . . . $U^2 G^2 p^{1.3}$ Ast et . . . — 30. P Hic opponuntur . . . U^1 ut in ordine signa secuntur. — 32. P et codd. eglocerontis (gl. *egloceron est caper cornutus, ab egle quod est caper et ceron cornu.*). — 33. $U^1 p^3$ Inde iouis dona dic pisces atque chirona $P U^2 G^1 M$ Inde iouis dona pisces simul atque chirona. — 36. $\mu^{1.2}$ geminique. — 38. $U^2 p^3$ nati sunt tres. — 39. μ^2 ianitor. — 40. P Gorgonee atque tres . . . — 41. P Stennio scilicet euryale simul atque medusa $U^{1.7} \mu^1 p^3$ Stennio (U^1 Sthennio) scilicet euryaleque simulque medusa $U^{2.5} G^1 M$ Stennio euryaleque simulque medusa $U^6 \mu^{2.3} p^3$ Stennioque (μ^3 Steinoque) euryale simul atque medusa G^2 Stennioque euryaleque simulque medusa.

Hesperides quoque tres: Aegle Neptusa Arethusa.
 Harpyiae quoque tres: Aello Ocypeteque Celaeno.
 Tres quoque fatales quae ducunt fila sorores,
 Clotho colum portat, Lachesis trahit, Atropos occat. 45
 Tres quoque gratuita dant gratis grata sorores,
 Dic Euphrosynen, dic Eugala Pasitheamque.
 Nautarum quoque tres tu dicas esse timores:
 Sirenes siue Scillam Syrtesque Charybdim.
 Tres quoque censores apud infera sunt quasi reges: 50
 Cognitor est ueri Minos cogitque fateri,
 Ueraque scrutanti censura datur Radamanthi,
 Tu miseros punis ardentibus, Aeace, prunis.
 Sermonum genera tria sunt. Graeeque uocantur
 Dragmaticon hermeneticon didascaliconque, 55
 Donatum quaeras, Aeneida bucoliconque.
 Tres Triuia sedes: Diana Proserpina Luna.
 Eumenides quoque tres: Tesiphone Allecto Megera.
 Tres mundi partes: Europa uidelicet atque
 Africa, quis Asiam maiorem connumerabis. 60
 Tres triuii species dic lexim syntasa resim.

42. U^5 neptusaque aretusa G^1 arethusa neptusa. — 43. U^3 Aripie PR Arpie (gl. *Arpie dicuntur quasi rapie de rapio rapis.*). — 44. U^5 tres sunt fatales G^1 fata (pro *fila*). — 45. M portat (al. m. expuncto *baiulat*) p^3 portat $U^{1.5}$ G^1 baiolat PR baiulat $U^{1.3.6}$ $\mu^{2.3}$ antropos G^1 curat. — 46. $\mu^{2.3}$ Dant quoque gratuite tres gratis grata sorores. — 47. U^3 G^2 $\mu^{1.3}$ p^3 euprosigne P $U^{2.6}$ G^1 μ^3 p^1 euprosignē $U^{5.7}$ M euprosignen p^2 euprosinē U^1 euprosinen U^5 p^3 eugalia G^3 eugalam PR eugala P μ^3 pasitheramque. — 51. G^1 subigitque. — 53. U^1 M μ^1 torrentibus U^3 torrentibus (1 ardentibus) PR ardentibus. — 55. U^1 Dragomatycon $U^{2.5}$ Dramaticon U^3 Dragmatycon (gl. *equiponderatum*) $G^{1.2}$ Dracmaticon P μ^3 hermenticon. — 56. $\mu^{1.2}$ $p^{1.2}$ bucolicumque. — 57. $U^{1.5}$ M p^2 dyana proserpina luna PR proserpina luna di(y)ana. — 58. $U^{6.6.7}$ $G^{1.2}$ M $\mu^{1.2.3}$ $p^{1.2}$ om. *quoque* P $U^{1.2}$ M $\mu^{2.3}$ $p^{1.2}$ thesiphone U^3 thesiphone U^5 $G^{1.2}$ μ^1 tesiphone U^6 tesifone (sequuntur in P $U^{2.5.6.7}$ $G^{1.2}$ $\mu^{1.2.3}$ p^3 uersus hi: *Ut dicunt* (U^3 dant) *autores* ($U^{3.5}$ *auctores* G^1 *actores*) *est ethiopia triplex* || *Est orientalis occi. uel meridiana*. M in margine habet. absunt a codd. $U^{1.3}$ $p^{1.2}$). — 60. P et codd. *Africa* (gl. *Africa dicitur de afferro affers, quia ab ista ad alias merces deferuntur.*) p^1 dinumerabis. — 61. P lexim sintha resimque U^1 lexim sintana resim $U^{2.5}$ G^1 $\mu^{1.2}$ $p^{1.3}$

- Ortho. proso. diasyn. species tres grammaticae sunt.
 Tres cellae sunt: fantasis et logice memoransque.
 Tresque trium fratrum tu dicas esse tridentes.
 65 Fulminis est triplex species: flat findit et urit.
 Nabilis est aqua, labilis et potabilis ipsa.
 Cerberus omne uorans tria possidet ora canina.
 Fertur menoides unius luna diei,
 In partes diuisa duas diatomos exstat,
 70 Est amphyrtos cum paene est lumine plena,
 Est panselenos cum splendet lumine plena.
 Naiades fontis sint, Oreades tibi montis,
 Sint Dryades nemoris Nereidesque maris.
 Napaeae florent, Amadryades arbore gaudent,
 75 Et cum qua uiuunt et sine qua pereunt.

Cap. VIII.

De nominibus exortis a Graeco.

Atticus Aeolicus Doricus Ionicusque Boëtus

Graecorum uere tibi sint idiomata quinque.

┐ In Graecis *alpha* prior est haec littera Graeca,

lexim sinthasa resym U^6 lexim sinthata resim $G^2 \mu^3$ lexim synthasa
 resim U^3 lexim synthasa resym M lexin synthasa resin p^3 lexin sin-
 tassa resin. — 62. $P U^6 G^1 p^1$ diasin U^3 dyasyn R dyasin $\mu^{2.3}$ species
 sunt grammaticae tres. — 69. PM diathomos U^1 dyatomos $U^{2.3} \mu^3 p^3$
 dyathomos G^2 dyatomus U^5 diothomus U^7 dyothomos G^1 dicothomus
 U^6 dichotomos $p^{1.2}$ dicotomos μ^1 dycotomos. — 70. $P U^3 \mu^3$ cum pene est
 lumine pleno $U^2 \mu^2$ cum pene est lumine plena $U^6 p^3$ cum pene lumine
 plena est $U^1 G^1 p^{1.2}$ cum pleno lumine plena $U^6 M \mu^1$ cum lucet pene ro-
 tunda. — 71. P panxilenos $U^{2.3} G^1 M \mu^{1.2.3} p^3$ panxillenos U^6 panxillena
 P cum plena est lumine pleno U^3 cum splendet lumine plena U^3 cum
 pleno est lumine plena U^6 cum pleno lumine luna $U^{6.7} M p^3$ cum pleno
 lumine plena est $\mu^{1.2.3}$ cum pleno lumine plena G^1 completo lumine plena
 ($U^1 G^2 p^{1.2}$ om. h. u.). — 72. $U^{1.7} M p^{2.3}$ sint PR sunt. — 73. $U^1 M p^3$
 Sint . . . PR Sunt . . .

1. P Acticus p^1 Athicus $U^{1.6} p^2$ Eticus U^3 Etticus G^2 Ethycus R
 Ethicus. — 2. $U^6 G^1 \mu^2 p^3$ sunt PR sint.

Hinc alphabetum dic fore compositum.

Est ares uirtus, hinc dicitur Areopagus, 5

Dicitur abba pater, Absalon inde uenit.

Anthropoformitae dicantur ab anthropos esse,

Est archos princeps, quod chiliarcha probat.

Est artos panis, artocopus est tibi testis,

Est arctos ursa, quod probat Arctophylax. 10

A sine significat et acephalus hoc tibi monstrat.

Re uel retro notat apos, quod apocopa signat.

Quattuor ana notat: re sursum aequaleque rectum,

Sicut anadiplosis anatheosis anathema

Et iuxta physicos ana duos scrupulos. 15

Mons acros atque leue, ceu Trinacris aut acrozymus,

Est hagios sanctus, scit bene theologus.

Hoc probat alleoteta quod alleos est alienum,

Quod sit atis morbus monstrat atina palus.

Est alcos fortis, Alcides sit tibi testis, 20

Ac immortalis dicitur athanatos.

5. $U^{1.3} G^{1.2}$ aries r ar (*i* eras.) es PR ares. — 6. U^1 Inde abba pater $U^5 \mu^1 p^2 r$ Inde sit abba pater. — 7. $P U^6 G^{1.2}$ dicuntur R dicantur. — 8. $U^{1.2} M \mu^1 p^{2.3}$ Est princeps archos. — 9. p^1 est artocopus . . . PR artocopus est . . . — 10. $P U^{2.7} G^2$ quod probat $U^{3.6} \mu^{2.3} p^2$ ceu probat $U^5 \mu^1 p^{1.3}$ sic probat $G^1 M$ ceu notat U^1 seu notat. — 11. $P G^{1.2} M p^3$ om. *et*. — 12. $P U^5$ quod apocopa signat $U^{6.7} G^2 \mu^1 p^1 r$ ut apocopa monstrat $U^{2.3} M \mu^{2.3} p^{2.3}$ ut apocopa signat U^1 ut apocopat G^1 est apocopa testis. — 13. $P U^6$ retro R rectum r anatheōsis ac anathema. — 16. $U^{1.3} p^{1.2.3}$ acrisimus $P U^{2.6} G^{1.2} r$ acrisimus R acrozymus (gl. *panis leuiter fermentatus*). — 17. $P p^2$ agios $U^{1.3.6} G^2$ agyos $U^2 G^1$ ayos R hagios. — 18. P alleotheca U^1 alloteta $U^5 G^3 p^{1.2} r$ alleoteta U^1 alleothetha R alleothetha (cf. II 19). 19. $U^1 p^3$ ate U^7 ache G^1 athi $P G^3 \mu^{1.2} p^{1.3}$ athis μ^3 athys $U^{2.3.6}$ atis M athos U^5 athus $U^{1.2.6} G^2$ atina palus $P U^5 M \mu^{1.2} p^{1.2.3}$ athinapalus μ^3 athynapalus G^1 anapalus U^7 athinaphalus U^3 achynapolis (gl. marg. cod. M: *athinapalus est morbus captus ex aqua paludis et dicitur ab athis quod est morbus et palus dis, uel dicitur athinapalus infernalis palus ab athis quod est morbus et palus dis quasi morbida palus*. gl. marg. codd. $\mu^{2.3}$ dicitur ab athis quod est morbus et palus dis quasi morbus captus ex aqua paludis uel palus moribunda in inferno.). — 20. U^3 alcton (al. m. alcos) $U^7 p^3$ alchon PR alcon $P U^{2.5.6} \mu^{2.3} p^3$ sit tibi testis R est . . . — 21. $U^1 G^1 \mu^{1.3}$ Ast . . . $U^{5.7}$ At . . . p^3 Hac PR Ac . . . U^1 inmortale.

- Sicut adulescens famulantem signat adulos,
 Sicut Alexander andro uirile notat.
 Est amphi circum dubiumque, quod amphitheatrum
 25 Arguit, ast illud amphibolia probat.
 Anque notat circum, probat hoc ancile rotundum,
 Armenis interpres, hinc periarmenias.
 Ut mediastinus probat, astin denotat urbem,
 Andaque stereus, ab hinc dicitur Andegauis.
 30 Aseli dic utrem, asclites dicitur inde,
 Est acmon incus, inde Pyracmon erit.
- Littera *beta* sequens, est caulis beta secundus,
 Est mensura brios, sobrius inde uenit.
 Est quoque faux branchos, a quo dicas fore branchum,
 35 Quodque brachos breue sit hoc probat amphibrachus.
 Dicque uorare boron, hinc Cerberus est barathrumque,
 Est uulgare brisen, inde Brisaeus erit.
 Quod consumere sit bromin hoc Bromius manifestat,
 Est bares fortis baroque monstrat idem.

22. U² famulantes U⁶ adules. — 23. (gl. *Alexander dicitur de alo alis et andro quod est uirile, quasi uirilitatem alens.*). — 24. G¹ M μ^1 p^{1.2} hoc amphitheatrum. — 25. U⁷ M at μ^1 p³ ac U⁶ et PR ast p¹ istud P amphibolia U¹ amphibologia U² amphibologia U³ amphybologia U⁶ amphybologia U⁷ amphiboloyia G¹ amphybologia G² amphioloyia R amphibolia (cf. II 9) U³ monstrat μ^1 p^{1.3} notat. — 27. P et codd. Armenis . . . P U⁶ G² μ^3 p^{2.3} ut peryarmenias U^{1.6} M μ^1 p¹ ut periarmenias U⁷ μ^2 ut peryermenias U³ ut peryermyneas U² inde periermenias G¹ hinc periarmenias r hinc periararmenias (gl. *liber de interpretatione*). — 29. P U^{2.3.5} G² $\mu^1.3$ p³ andegauis R andagauis (gl. *Anda graece est stercus latine, et inde andegauis et est nomen ciuitatis et deriuatur a stercoribus auium, quia ubi inuenerunt stercora auium ibi fundauerunt ciuitatem.*). — 31. P amon — pyragmon U^{1.6} amon — piramon U³ G² M μ^3 p^{2.3} agmon — piragmon R agmon — pyragmon (U⁶ G¹ om. h. u.). — 33. U³ bryos PR brios (gl. *brios graece est mensura latine, et inde sobrius a um, homo cum mensura, et dicitur a so quod est cum et brios mensura, quasi homo cum mensura.*). — 34. P p³ branchos R brancos U² brancum (i branchum) PR brancum. — 35. U³ p³ brachos PR bracos U⁶ G² amphibracos PR amphibracus. — 36. U⁶ p³ Estque . . . p¹ Est quoque . . . U⁶ G² forare U^{2.6} G¹ p^{1.2} baratrumque PR baratrumue. — 37. P U^{2.6} G^{1.2} $\mu^2.3$ p³ briseus inde uenit. — 38. P bronū bronius. — 39. G² Estque . . . P U^{3.6} $\mu^1.2$ p³ bares U² G² baros M μ^3 p^{1.2} bare U¹ barum U^{5.7} baron G¹ baro.

Bucolon est cultura boum, bucolica signant, 40

Mittere sit baleron hocque balista probat.

Quod sententia sit bole comprobatur amphibolia,

Quodque fides broge sit comprobatur Allobroga.

Materiamque baton dicas, fit hyperbaton inde,

Basileos rex est, fit basiliscus ab hoc. 45

Quod bar filius est probatur illud Bartolomeus,

Bus quoque bos tibi sit, inde buthalmon erit.

Constat apud Graecos quod tertia littera *cima* est,

Est quoque dulce cimen, inde cimeterium.

Quod sit doxa cleos hoc Herculis inclita monstrant, 50

Atque cinon cinifes comprobatur esse canem.

40. P U⁵ bucollica signat U^{1.2} G^{1.2} p¹ bucolica signat U³ bucolyca signat U⁷ M^{μ^{1.2.3} p^{2.3}} bucolica signant U⁶ bucolica monstrant. — 41. U^{5.7} M^{μ¹ p²} baleros p¹ balaros P R baleron U⁵ inde balista uenit (sequitur in cod. p³ uers. pentam. *Sitque bolos morsus, inde dyabolus est.*). — 42. P U⁶ bole sit P U^{3.6} M^{μ^{1.2.3}} probat U⁵ p^{1.3} hoc probat P R comprobatur P allebroges U¹ allegobra U^{2.6} G^{1.2} p¹ allebroga U³ allobrogya U⁵ μ^{1.2.3} p^{2.3} allobroga (gl. dicitur ab alleos quod est alienum et broge quod est fides, quasi alienus a fide. Est enim quidam populus in burgundia, qui sic fuerunt dicti quod fidem romanis politicam frugerunt et se a fidelitate eorum alienauerunt.); — 44. P Materiamque baton dicas biperbaton (sic) inde U¹ Materiam baton dicas yperbaton inde U⁵ Materiam dicas baton sit yperbaton inde U² G^{1.2} Materiamque baton dicas yperbaton inde U^{3.μ¹} Materiamque baton dicas, sit yperbaton (μ¹ hyperbaton) inde U⁶ p¹ Materiamque bathon dicas fit yperbaton inde μ^{2.3} Materiamque baton dicas yperbethon inde p³ Materiamque baton dicas fit iperbaton inde p³ Materiamque baton dicas yparbaton inde. U⁷ Materiamque baton dicas et hyperbaton inde. — 45. P Basileon rex est U³ Basilicon rex (al. m.) est U³ Basyleon rex est U⁷ Basilechon rex est G² Basileo rex (om. est) G¹ μ¹ Basilicon rex est U^{1.5} M Basilicon fortis p³ Basilicon fortis est U⁶ μ^{2.3} Basileon fortis p¹ Basilion fortis p³ Basilen fortis P U¹ G¹ p^{2.3} sit basilicus ab hoc M G² μ^{2.3} sit basiliscus ab hoc U³ sit basyliscus ab hoc μ¹ basilicus fit ab hoc p¹ fit basilicus ab hoc U^{2.5.6.7} fit basiliscus ab hoc. — 46. M p¹ istud. — 47. M p^{1.2} unde butalmon erit. — 48. P G² M μ¹ p² r cima U¹ μ² p^{1.3} cisma U³ cyma (al. m. cysma) U^{3.5} μ³ cysma U⁶ G¹ scisma P om. est. — 49. U^{2.3} G¹ μ^{2.3} p³ cymen P R cimen P U⁵ G² M μ¹ p^{1.2} r cimiterium U^{2.7} G¹ μ³ p³ cymiterium U³ cymyterium U^{1.6} cimeterium μ² cymeterium. — 51. U³ cinos P U^{1.6} G² p^{1.2} cinon R cynon U^{1.2} cinifes M p² r cinifex P U⁶ G² p^{1.3} ciniphes R cyniphes (gl. musca canina, quae mordet ut canis.).

- Dic chiron esse manum, probat anchora uel chirotheca,
 Cleros dic sortem, clericus inde uenit.
 Condolos est nodus, hinc condolomatica pasis,
 55 Quod chile mille sonat hoc chiliarcha probat.
 Per calo signo bonum quia nascitur hinc calodaemon,
 Atque calo uoco sit, inde calendarius,
 Estque calos lignum, dicitur hinc calathus.
 Ac faecem chalcon aurichalcum probat esse,
 60 Quodque malum caco sit hoc cachesia probat.

52. P Dic chiron esse manum $U^3 \mu^2 p^3$ Dic cyron esse manum U^1 Est cyron manus U^2 Cyron esse manum U^6 At ciron esse manum $U^7 \mu^3$ Et cyron esse manum $p^{1.2}$ Et ciron esse manum G^1 Et cyros esse manum $P U^5 p^2$ anchora uel ciroteca $U^{1.3} M \mu^{2.3} p^1$ anchora uel cyrotheca $U^{6.7} G^{1.2} p^3$ anchora uel cyroteca U^3 anchora cum cyroteca. — 54. U^1 Condot $U^{2.5} \mu^1$ Condolus $G^2 p^2$ Condolos PR Condolon $U^{3.5.6} M \mu^{1.2.3}$ pasis PR passis (gl. *infirmitas manuum nodosa*). — 55. P chille $U^{1.5.6} G^{1.2} p^{1.2}$ cile R cyle $M p^1$ notat $\mu^2 p^2$ sonet PR sonat P coliarcha $U^1 G^2 p^1$ ciliarcha p^3 ciliarca U^3 cylyarcha R cyliarcha (P habet uers. 54. 52. 55. om. uers. 53. qui in uno exstat cod. G^2). — 56. $U^1 \mu^2 q$ nascitur PR quia . . . — 57. $U^{2.5} p^{1.2}$ Est quoque calo uoco G^1 Estque calo uoco M Est quoque calon uoco μ^1 Ast quoque calo uoco U^3 Atque kalo uoco sit U^1 Atque calon uoco sit PR Atque calo uoco sit U^2 inde calendarius U^5 sic inde kalendarius fit $M p^{1.2}$ fitque kalendarius G^1 sitque calendarius μ^1 scitque kalendarius PR inde kalendarius. — 58. P G^2 Estque calo lignum μ^1 Estque calos lignum U^2 Est calo lignum p^3 Est calon lignum p^1 Est quoque calon lignum p^2 Est quia calon lignum R Estque calon lignum $U^{1.2.3.5.7} \mu^1$ calathus PR calatus. — 59. P $U^{3.5.6} \mu^2$ Atque fecem calcon $U^{1.2} G^1$ Ac fecem calcon $M \mu^1 p^{1.2.3}$ At fecem calcon U^7 Ac calcon fecem G^2 Et fecem calcon μ^3 Dic fecem calcum P oricalcon comprobatur esse $U^{1.2.7} G^{1.2} \mu^{1.2} p^{2.3}$ auricalcon probatur esse $U^{3.6} M \mu^3 p^1$ auricalcum probatur esse U^5 auricalcum probatur illud. — 60. P Quodque malum cacos . . . U^3 Quodque malum cathon . . . μ^2 Quodque malum chaco . . . p^3 Quodque malum cachos . . . μ^1 Estque malum cacos . . . U^1 Quodque malum catho sit . . . $U^{2.6} G^{1.2} \mu^3$ Quodque malum caco sit . . . U^5 Quodque malum cathon sit . . . U^7 Quodque malum cathos sit . . . M Quodque malum cathon sit . . . p^1 Quodque caco malum sit . . . p^2 Quodque malum cathe sit . . . P U^6 hoc cacothesia monstrat $U^{2.5} G^2$ hoc cacotesia monstrat μ^3 hoc cacothesia monstrat G^1 illud cathesia monstrat μ^1 hoc cathesia monstrat U^1 cathesia probatur $U^7 p^1$ hoc cathesia probatur M hoc cachesia (= cachexia) probatur p^2 hoc catesia probatur U^3 hoc cacothesia signatur p^3 hoc probatur cacothesia (recepta cod. M lectione pentametrum finxi).

Est uniuersale cata fitque catholicus inde,
 Et cata sit fluxus, inde catarrus erit.
 Cataque sit iuxta, dicas hinc catamathaenm,
 Cata brevis pariter, catalogus uenit hinc.
 Coenon commune sit, coenobium probat illud, 65
 Estque cenon uacuum, inde cenotaphium.
 Estque nouum caenon, ex hinc encaenia dicas,
 Est coenos funis, indeque coenobates.
 Gratia sit charitos, hoc eucharistia signat,
 Dicque creas carnem, quod probat artocreas. 70
 Sicut cardiacus testatur, cardian est cor,
 Est chronos tempus, chronographia probat.
 Utque probat cubicus solidum cubon esse fatetur,

61. P U^{3.6} $\mu^{2.3}$ Uniuersale catha sit catholicus inde U⁵ Uniuersale catha sitque katholicus inde M μ^1 Uniuersale cata (μ^1 kata) sit catholicus inde p^{1.2} Uniuersale sit catha catholicus inde p³ Uniuersale catha catholicus inde uenit U^{1.2.7} Est uniuersale catha fit (U² fitque) catholicus inde G² Est uniuersale cata sit catulicus inde G¹ Est uniuersale catha sit catholicus inde. — 62. P G² catha — catharus U^{1.3.7} M $\mu^{1.2.3}$ p^{2.3} catha — catharrus U^{5.6} G¹ p¹ catha — catarrus U² cata — catharrus. — 64. P U^{1.5.6} $\mu^{2.3}$ Catha brevis pariter sit U³ Catha brevis pariter (om. *sit*) p³ Atque catha breue sit P U⁶ cathologus uenit inde $\mu^{2.3}$ cathalogus uenit inde U² cathalogus uenit hinc p³ cathalogus probat hoc (U^{3.7} G¹ M μ^1 p^{1.2} om. h. u.). — 65. U³ cenobium probat illud PR cenobium iubet esse. — 66. P U^{1.5} G¹ μ^1 Estque cenon uacuum p³ Atque cenon . . . R Est cenon . . . P U^{2.7} M $\mu^{2.3}$ p³ inde cenotaphium U¹ p¹ fitque cenotaphium U⁵ G^{1.2} μ^1 p² sitque cenotaphium U³ sitque cenotaphy. — 68. U^{2.5} Estque cenon funis (U^{1.7} G^{1.2} M μ^1 p^{1.2.3} habent uers. 68. 67.). — 69. P μ^1 charitos — eucharistia U¹ karithos — eukaristia U^{2.5} G¹ caritos — eucaristia U³ carithos — eucharistya U⁶ carithos — eucaristia U⁷ carithos — eukaristia G³ caritas — eucharistia M μ^2 karitos — eucharistia p¹ kyritos — eucaristia μ^3 karithos — eucharistia p³ karitos — eucaristia p³ carithos eucaristia U^{2.3} monstrat (P p² habent uers. 70. 69.). — 70. P μ^1 Dic creos carnem U⁵ inde sit artocrea P quod probat artocrea R quod probat arthocrea (U¹ G² om. h. u.). — 71. U^{3.5} cardyan G² M p¹ cardion U⁷ cardyon PR cardian. — 72. U^{1.6} cronos — cronografia M cronos — cronographiaque G³ cronos — cronographyaque U⁷ cronos — cronographus p¹ cronos — cronographusque p² cronos — cronopagos U³ chronos — chronographya PR cronos — cronographia. — 73. U⁵ G² Ut probat U¹ cubon esse uidetur p¹ cubon esse probatur U² cubon esse fatemur G² p² cubon esse fatere PR cubon esse fatetur.

- Est humor chymos indeque cacochymus.
- 75 Est crasis uinum, mellicratum uenit inde,
Naturamque crasim eucraton esse probat.
Est aurum chrysos, Chrysostomus approbat illud,
Iudiciumque crisis, criticus inde uenit.
Est uelare calypson, quod uult apocalypsis,
80 Regula sit canon canonicusque probat.
Est come uilla, solet hinc comoedia dici,
Est mundus cosmos, cosmicus inde uenit.
Inclinatio sit clisis, est etherocclisis inde,
At copos incidit, syncopa monstrat idem.
- 85 Est dubium creperon, ac inde crepuscula dicas,

74. U³ chymos — cacochimos U⁶ p³ chimos — cacochimus U³ chimus cacochimus μ^1 p² chimus — cacochimus PR chimos — cacochimus μ^3 et dicitur hinc cacochimus PR indeque cacochimus. — 75. P U¹ μ^3 p^{1.2} Est crasim μ^1 Est crassim U³ Est crasym U⁶ M Est crasin G¹ Est crasis U⁷ Est crathum U² G² Estque crasim μ^2 Estque crasym U⁶ Estque crasin p³ mellicratum inde uenit PR mellicratum uenit inde. — 76. U¹ Naturam craton G² Naturamque craton p³ Naturam crassim U³ Naturamque crasym M p¹ Naturamque crasin PR Naturamque crasim P U^{2.6} $\mu^2.3$ p³ eucraton inde uenit U³ eucraton dic inde uenire R eucraton esse probat. — 77. P Estque aurum crisis U⁶ Est aurum crysys U⁷ Est aurum crysis R Est aurum crisis U³ crysostomus U⁶ crisothomus p¹ crisotomus PR crisostomus.

78. U⁶ M Iudicium cresus U⁷ Iudicium cresys μ^2 Iudicium crisis U² Iudiciumque crisi^s μ^3 Iudiciumque cresys PR Iudiciumque crisis U^{1.3} p³ creticus inde dies M creticus inde dices U⁷ creticus ille dies μ^2 crethicus inde uenit PR creticus inde uenit. — 79. P U^{2.6}. Est uelare calipso μ^3 Est uelare calypso U¹ p^{1.2.3} Est uelare calipson U^{3.6} M μ^1 Est uelare calypson μ^3 Est reuelare calypson G¹ Estque uelare calipso G² Estque uelatus calipson P U^{1.2.6} G² μ^3 p^{2.3} quod uult apocalypsis (U⁶ apocalipsis) U³ M $\mu^1.2$ p¹ quod uult apocalypsis U⁵ G¹ quod probat apocalypsis (G¹ apocalipsis) U⁷ ut probat apocalypsis. — 80. p³ canonicus inde uenit. — 81. U⁶ Estque comes uilla G¹ Estque comos uilla μ^3 p² Est comes uilla U³ Est chomes uilla PR Est comos uilla. — 82. U^{1.3} G^{1.2} M μ^1 p² Est mundus cosmos μ^3 Est comes mundus PR Est cosmos mundus. — 83. U^{1.3.7} $\mu^2.3$ Inclinatio sit clysis M Inclinatio clisis PR Inclinatio sit clisis U¹ G² eterocclisis inde μ^2 ethriocclisis inde U³ etherocclitus inde U⁶ etherocclisis inde uenit μ^1 est etherocclisis inde. U⁷ etherocclisis inde PR etherocclisis inde (gl. etherocclisis uaria declinatio nominum dicitur ab etheron quod est uarium et clisis inclinatio, quasi uaria inclinatio siue declinatio. cf. infra u. 134). — 85. U^{3.5} Est dubium creperon PR Est creperon dubium U⁶ et inde — dices

Estque caput cephas, hoc quoque cepa probat.
 Choeros est porcus, ne dicas '*choere eleison*',
 Est kyrios dominus, uult quoque Mercurius.
 Est chaere salue, hinc dic '*chaere, Caesar anicos*'
 Est elephas caeson, Caesaris inde nota. 90
 Quod confusio sit chaos hoc omnis tenet usus,
 Estque ceron cornu, hoc probat Egloceron.
 Tu citharam dic esse chelym, Statius probat illud,
 Brachia dic chele, inde perichelides.
 Est camerim curuum, cameram dic inde uenire. 95

Quarto *delta* loco, quia littera quarta, locatur,

U⁷ indeque — dicas PR ac inde — dicas. — 86. P U^{3.6} Est caput ...
 U^{1.2} G^{1.2} M p^{1.3} cepha PR cephas. — 87. P G¹ Kyrros U¹ Kirros U⁶ G² p³
 Kirrios U^{2.5} μ^{1.3} Kyrrios U³ Chyrros M p¹ Kyrrus U⁷ Kyrrius p² Quirrios
 P kyrreeleyson U⁶ G¹ p^{1.3} kirrieleyson M kyrryeleyson U⁷ kyrrileyson U³
 μ^{1.3} kyrrieleyson μ² kyrryelyson U³ chyrrieleyson p² quirrieleyson U⁵
 kyrieleyson U¹ kirrigelyson G² kyrre leyson. — 88. P U² μ^{2.3} Kyrios est
 dominus U³ Chyrios est dominus U^{1.5.6} p³ Est kirios dominus U⁷ G^{1.2} μ¹
 Est kyrios dominus p¹ Est kyryos dominus p³ Est quirios dominus M
 Est kyros dominus U^{2.3} mercurius est caput eius μ³ quod uult mercurius
 (al. m. expunctis *mercurius est caput eius*) PR uult quoque mercurius. —
 89. μ¹ p³ Est chere salus p¹ Est cheres salus U^{3.5} G¹ p³ Estque chere salue
 PR Est chere salue P U^{1.2.6} μ^{2.3} dic hinc chere U³ dehinc chere p¹ hinc
 chere R hinc dic chere U^{1.2.6} μ¹ p^{2.3} cesar anichos U³ cesar anychos PR
 cesar anicos. — 90. P Est eleuas ceson U^{1.3.5} p³ cesaris inde uenit p³
 cesaris inde notas PR cesaris inde nota. — 91. P U⁵ μ^{2.3} hoc omnis
 tenet usus U^{1.7} G² μ¹ hoc omnis probat usus G¹ p³ hoc omnis appro-
 bat usus U^{2.3} p² hoc omnis comprobat usus U⁶ omnis continet usus M
 omnis hoc probat usus p¹ omnis hoc probat istud. — 92. U¹ Estque
 ceron cornu hoc probat egloceron U⁷ Quod cheron est cornu compro-
 bat eglocheron μ¹ Quod cheron est cornu conprobat egloceron PR Quod
 ceron est cornu comprobat egloceron. — 93. P U^{1.7} G² p^{1.2} Tu citharam
 (p² citaram) dic esse chelim U³ Tu citharam dic esse chelym U⁶ G¹
 M p³ Tu cytharam dic esse chelim U² Et cytharam dic esse chelim U⁶
 Et citharam dic esse kelim μ^{1.2.3} Et citharam dic esse chelim. — 94. U¹
 Brachia dic celen U⁶ Bracchia dic chele M p^{1.2} Brachia dic chelem μ¹
 p³ Brachia dic chelin PR Brachia dic chelim. — 95. P U^{2.5.6} G^{1.2} μ³
 camerim U³ camerym U⁷ μ² camerin (M μ¹ p^{1.2.3} om. h. u. U^{2.3.5.6} μ³
 habent uers. 95. 94). — 96. U⁷ G² Quarta delta loco U³ r Quarta . . .

- Quod dromos est cursus firmat hipodromium.
 Est drepan incuruum, Drepanum quoque nascitur inde,
 Estque domos planum, dicitur inde domus.
 100 Estque datum dosis, antidotum dic inde uenire,
 Est dryas arbor, ab hinc dicis Amadryades.
 Scribe per y Graecum dyas et *duo* significabit,
 Scribe per i nostrum, *de* tibi significat.
 Dic decas esse decem designans inde decanum,
 105 Dic dodrans, poteris significare nouem.
 Dulos sernire est et dulia dicitur inde,
 Delon obscurum, Delius inde uenit.
 Digmaque sit sententia, dicitur hinc paradigma,
 Estque sciens daemon, hinc cacodaemon habes.

P μ^1 p $^{1.2}$ que lr̄a quarta uocatur U 2 que (al. m. quia) lr̄a quarta uocatur G 2 μ^2 q̄ lr̄a quarta uocatur U 3 que littera quarta uocatur μ^3 quo (i quia i qua) lr̄a quarta uocatur p 3 q quarta littera uocatur U 5 quia littera quarta uocatur U $^{1.6.7}$ G 1 Mr quia lr̄a quarta locatur. — 97. P U $^{1.2.3.5.6}$ G 2 $\mu^{1.2}$ p 3 Quod dromon est cursus M Quod dromon cursus G 1 μ^3 Quod dromos est cursus p 1 Quod dromon est currus p 3 Est dromon cursus U 7 Estque dromon cursus P μ^1 firmat hipodromium U 1 firma ypodromiou U 5 firmat ipotromicum p 1 firma idropomum R firmat ypodromium. — 98. P Est drepan curuum M Est drepan curuum p 1 Est drepan curuum R Est drepan incuruum P drepannum nascitur inde p 3 drepanum dic inde uenire p 1 drepan quoque nascitur inde R drepanum quoque nascitur inde. — 99. U 3 G 2 nascitur inde domus P R dicitur . . . — 100. P G 2 Est datum dosis R Estque . . . 101. P U $^{1.6}$ G 1 Est drias arbor U 5 M $\mu^{1.3}$ p $^{2.3}$ Est dryas arbor U 3 G 2 μ^2 p 1 Estque drias arbor U 3 Estque dryas arbor P U $^{1.6.7}$ G 1 p 1 abhinc dicis amadriades M μ^3 p $^{2.3}$ abhinc dicis amadryades U 3 G 2 abhinc dicas amadriades μ^2 abhinc dicas amadryades U 3 hinc dicitur amadryades U 5 ab hinc dic amadriades μ^1 hinc dices amadryades (gl. *dea arborum et dicitur de amo as et drias arbor, quia amat arborcs.*) — 102. P U $^{1.7}$ G 2 dya R dyas. — 103. U 6 Scribe per i nostrum dias et de significabit U 7 Scribe per i nostrum dia de tibi significabit U 5 μ^3 p 3 Scribe per i nostrum de tibi significabit P R Scribe per i nostrum de tibi significat. — 104. U $^{2.3.5.6}$ G 2 μ^2 p 2 designas. — 105. M p 1 Hinc dodrans p 2 Hinc drodans μ^2 Est dodrans P R Dic dodrans (G 2 om. h. u.). — 106. U 6 Dulio — nascitur inde P R Dulos — dicitur inde. — 107. U 6 G 1 Delion p 3 obscurum est. — 109. U $^{1.5}$ M p $^{1.3}$ hinc cacodemon erit U 6 hinc cachodemon erit P R hinc cacodemon habes.

Est clarere dian et dicitur inde Diana, 110

Est delphos frater, dicis adelphus ab hoc.

Est dorcos uisus, nomen comicum uenit inde.

Estque didascalos id Graece quod doctor apud nos,

Inde didascalicus sermo uenire potest.

Est dictyn rete Dictynnaque dicitur inde, 115

Dic diplon esse plicam, sicut anadiplosis.

Etaque uocalem dic inter quinque secundam,

Sanguis emat, inde dicis emorroides.

Euque bonum signat et ab hoc euangelium dic,

Peruersum sit euan, hinc fit euangelium. 120

En notat id quod et in et ab hoc encaenia dicas,

110. PG³ Est clarere dian p^{1.2} Est clarere dien U⁷ Est clarere dyan μ^1 p³ Estque clarere dian R Est clarere dyan PU⁶ G³ p^{1.2.3} diana R dyana. — 111. M μ^1 p³ delfos — adelfus U¹ delphos — adelfus PR delphos — adelphus U² abhinc PR ab hoc. — 112. G¹ μ^1 p³ dorchos U⁷ p¹ drocos PR dorcos. — 113. PU¹ $\mu^{1.2}$ p^{3.2} didascalon M didascolon U³ G¹ dydascolon U³ dydascalycon U⁵ diascalicon p¹ didascalicon U^{6.7} G² dydascolon. — 114. U³ M p^{1.2} Unde . . . (U^{1.7} G² M p^{1.2} habent uers. 113. 114. 112). — 115. P Est dictin recte U⁶ Est dictin rethe U³ Est dyctin rete R Est dictin rete P p³ dictinna dicitur inde U^{2.6} $\mu^{2.3}$ dictinnaque dicitur inde U^{6.7} dictinna comprobat illud G² dictinna comprobat inde U³ G¹ dyctinnaque comprobat illud μ^1 dictinnaque comprobat illud (U¹ M p^{1.2} om. h. u.). — 116. P Dic duplon esse plicam U^{1.2.3.5} $\mu^{1.2}$ p¹ Dic diplon esse plicam U⁶ G¹ μ^3 Dic dyplon esse plicam G² Dic esse diplon plicam P U^{1.2} G² M $\mu^{1.2}$ p³ anadiplosis R anadyplosis. — 117. PG¹ Etaque . . . p¹ Etha . . . R Ethaque . . . — 118. U¹ μ^1 p^{1.2} emat G² amath PR emath U^{2.6.7} p³ emoroydes U⁵ emoreydes U³ μ^3 emorroydes G² emorroides p³ emorroidas PR emoroides. — 119. PU^{1.6} p¹ euangelium R ewangelium (gl. *Quorundam satis admirari nequeo imperitorum inscitiam, qui huius occasione litterae non ueriti sunt actori nostro tantae litteraturae uiro rabiem imponere, ut dicant eundem euangelium pro bona nunciatione per geminum u sanxisse scribi debere.* — *Docte et uere hac in parte magister ostendit harum eu et euan dictionum diuersum significatum atque ab his deriuatum euangelium sub una uoce plura significans esse aequiuocum.*). — 120. μ^1 p³ dic euan U³ p¹ hinc fit euangelium U⁶ hinc et euangelium G² hinc sit ewangelium PR hinc sit euangelium. — 121. P En notat id quod in est U⁷ G¹ En notat hoc quod et in U³ En notat idque quod in μ^3 p¹ En notat id quod in R En notat id quod et in PM μ^2 et ab hoc encennia dicas G¹ et ab hoc enchenia

- En *contra* tibi sit, hinc et elenchus erit.
 Signat epi supra, dicas hinc epimerides,
 Signat epen medium, quod monstrat epenthesis ipsa,
 125 Erque notat litem, signat Erinys idem.
 Eon perpetuum est et ab illo dicitur aeuum.
 Helios est Titan, hoc Heliades tibi monstrant,
 Est herne durum, Hernica saxa probant.
 Est eleis miserans, elegia comprobat illud,
 130 Hex quoque si dicas, sex tibi significat.
 Ast divisio sit heresis, fit hereticus inde,
 Est hecatos centum, dicitur hinc Hecate.

dicat p^1 et ab hoc enchennia dicas R et ab hoc encenia dicas (μ^1 dicis). — 122. P En contra tibi sit G^1 En contra dicas U^6 E contra signa R En contra signat U^1 inde elencus erit $U^3 \mu^{1.2} p^3$ hinc et elenchus erit PR hinc et elencus erit. — 123. U^1 Signat epi super $U^{2.3.5.6} G^2$ Signat epy supra G^1 Signat epē supra PR Signat epi supra P dicas hinc epimerides U^1 hinc epimeridies U^3 hinc tu dic epmyerides μ^2 hinc tu dic epimerides $U^6 G^2 p^3$ hinc dicis epmyerides $M \mu^1$ hinc dicis epimerides $p^{1.2}$ hinc dicis epimeridas U^3 hinc dicas epmyerides G^1 hinc dicas epimerides $U^{5.7}$ hinc dices epimerides μ^3 hinc dicas epmyeridas. — 124. $G^1 M p^{1.2}$ quod epenthesis ipsa reuelat. — 125. $P U^{6.7} \mu^{2.3} p^3$ Erque — erinis U^2 Erque — erynis $G^{1.2}$ Herque — erinis $U^{3.5} M \mu^1 p^3$ Herque — herinis U^1 Herque — herinos p^1 Herque — herinus. — 126. $\mu^1 r$ Euon perpetuum est p^1 Eon PR Euon perpetuum $U^7 G^1 M p^{1.2.3}$ quod ab illo dicitur euum PR et ab illo dicitur euum. — 127. P $U^2 G^{1.2} M \mu^{2.3} p^1$ Elyos $U^{5.7} \mu^1$ Elyon p^3 Elios $U^1 p^3$ Helios $U^{3.6}$ Helyos $P U^{1.6} \mu^2 p^{1.2.3}$ titan $U^7 \mu^1$ thytan R tytan $U^{2.7} G^1 \mu^1 p^1$ quod elyades tibi monstrant μ^2 et elyades . . . $U^3 \mu^3$ hoc elyades . . . U^6 hoc helyades . . . PR hoc eliades . . . — 128. P herme G^1 hermon $U^{1.3.6}$ erne U^5 herine R herne $U^3 p^2$ hoc hernica saxa probant P hermica saxa probant U^6 hernica sassa probant R hernica saxa probant. — 129. U^2 elyā $G^2 M p^{2.2}$ eleis μ^1 elegis μ^3 elyos μ^3 elyos r heleis PR eleys U^7 miserens $U^{1.3} G^{1.2} \mu^3$ eleya $U^7 \mu^3$ elegya r heleygia PR elegia. — 130. U^1 Ex quoque dicas . . . $U^{5.6.7}$ Ex quoque si dicas G^2 Exque si dicas PR Hex quoque si dicas U^1 sex tibi signat $U^7 p^3$ sex tibi significabit M sex tibi significans p^3 sex tibi significas PR sex tibi significat. — 131. $U^{1.3} \mu^1$ Ast . . . $U^{2.5}$ Ac . . . PR At . . . $P U^{3.5.7} G^1 \mu^2 p^{2.3}$ sit hereticus inde. — 132. P Ast echate G^2 Ast hecat⁹ μ^2 Ast echates $U^{1.5}$ Est ecatos $U^3 M$ Est ecathos $U^{2.6} \mu^{1.3} p^3$ Est echates p^3 Est ecates $G^2 p^1$ Est echatos $P U^{1.5}$ dicitur hinc echates G^2 dicitur hinc hecate $U^3 M$ dicitur hinc ecathe p^3 dicitur hinc ecate R dicitur hinc echate (U^7 om. h. u.)

Hepta notat septem, sit ab hoc hebdomada uere.
 Est etheron uarium, pantheraque comprobatur illud,
 Est epos octauum, monstratur epodon idem. 135
 Denotatur erge labor et ab hoc ergastula dicas,
 Est egle caper, hinc egloga nomen habet.
 Est hemi uerbum, de quo formare potes sum,
 Dimidium sit hemis, inde uocatur hiems.
 Hermes facundus, dic hermeneticus inde, 140
 Eos aurora, dicis eous ab hoc.
 Naturam dic etymos, etymologia monstratur,
 Morem signatur ethos, ethica monstratur idem.

133. $U^{3.5.7} G^2 p^1$ Ebda G^1 Eb PR Epta $PU^{1.7} \mu^{1.2.2} p^3$ sit ab hoc ebdomada uere U^6 sit ab hoc edogmada uere G^2 sit ab hoc ebdoma uere p^3 sit ab hac ebdomada uoce U^2 fit ab hoc ebdomada uere M fit ab hoc ebdomoda uere p^1 fit ab hac ebdomada uere. — 134. U^1 Est theron uarium PR Etheron est uarium U^1 panthera sit tibi testis p^1 pantera sit tibi testis $U^1 G^1 M \mu^1 p^{2.3}$ pantheraque sit tibi testis $U^{3.5}$ pantheraque dicitur inde μ^2 panthera comprobatur illud PR pantheraque comprobatur illud (gl. *panthera dicitur a pan quod est totum et etheron uarium, quia totus est uariis coloribus coloratus*.) G^3 om. h. u. — 135. p^3 epodum (gl. *epodon liber Oratii, quasi octauus uel supra odas*.) G^2 om. h. u. — 136. μ^2 dicis p^3 om. h. u. — 137. U^3 Est egle capra G^2 Dic egle capm PR Est egle caper (gl. *egloga sermo caprinus de uili materia*.) — 138. U^3 emi U^6 emy PR hemi P de quo potes formare sum U^2 et ab hoc formare potes sum $\mu^{2.3}$ sed ab hoc formare potes sum $U^5 G^1$ de quo formare potest sum (gl. *hoc uerbum sum deriuatur ab hoc uerbo hemi mutando h in s et i in u, i remota fit sum*.) — 139. P Dimidiumque sit hemis U^1 Dimidium sit hiems U^2 Dimidium sit emys $U^{3.5}$ Dimidium sit emis R Dimidium sit hemis P indeque fiet hiems U^2 indeque fiat yemps U^6 indeque fiat hyems $\mu^{2.3}$ indeque fiat hyemps U^6 inde dicatur yemps U^1 inde uocatur hyems U^3 inde uocatur iems G^2 inde uocatur hyemis G^1 inde uocatur yemps $\mu^1 p^{2.3}$ inde uocatur hiems M p^1 unde uocatur hyems (gl. *hiems dimidia pars anni, quia uulgares diuidunt annum in hiemem et aestatem*.) — 140. U^3 Ermes PR Hermes U^3 est ermeneticus inde P dic hermeneticus inde $U^2 G^1 \mu^{1.2}$ dic hermeneticus inde μ^3 dic hermeneticus inde U^6 dic hermeneticus inde $U^1 M p^{1.2.3}$ est hermeneticus inde G^2 est hermeneticus inde U^5 sitque hermeneticus inde. — 141. p^1 ab hac. — 142. $PU^6 M \mu^{2.3} p^3$ ethimos — ethimologia $U^{1.2} p^1$ ethimos — ethimologia p^2 etimos — ethimologia $G^{1.3}$ ethimos — ethimologia μ^1 etymos — etymologia $U^{3.5}$ ethimos — ethimologia. — 143. $U^{2.5.6} \mu^1$ ethica signatur idem.

- Littera sexta solet apud Aeoles esse *digamma*,
 145 Namque in se *gamma* continet ipsa duplex.
 Ac Graece fronesis prudentia dicitur esse,
 Est quoque spuma frodos, inde Frodisa Uenus.
 Utque probat fagus, sit apud nos edere fagin,
 Farmacon unguentum farmacopola probat.
 150 Est quoque mors feron, feralis dicitur inde,
 Est flegmos sanguis, indeque flebotomus.
 Signat abundanter fatim, uenit inde fatiscor,
 Est faxin facere faxoque signat idem.
 Sicut fermentum probat, est corruptio ferment,
 155 Est Flegethon ardens, huic quoque fos caput est.
- Sicut apud Graecos et apud nos *gamma digamma*
 A tergo sequitur, quitaque muta tamen.
 Gammaque significat mulierem, Pergama monstrant,
 Ge terram signat, geometria probat.
 160 Estque geron sacrum, gerologodion uenit inde,

144. U¹ bigamma U^{3.5} G¹ dygamma. — 145. μ^1 illa. — 146. PAc... U^{2.6} $\mu^{1.2.3}$ p³ At... G¹ Ast... G² p¹ Est... U^{2.5} M p² Et... — 147. U³ frodis U⁶ $\mu^{1.2}$ inde frodisa uenit. — 148. U³ sic dicas mandere fagin U⁵ est apud nos edere fagin $\mu^{2.3}$ sit aput nos edere fagin. — 149. P Formacon — formacopula. — 150. G² feralis prouenit inde. — 151. P $\mu^{2.3}$ r flegmon U^{1.2.6} flemon G^{1.2} flemon p³ fleumen U³ M μ^1 fleumos U⁶ flemon p² fleomos p¹ Est quoque flemon sanguis... PU⁵ p¹ flebothomus U⁶ G¹ M p² r flebotomus U³ G² μ^2 p³ fleubotomus $\mu^{1.3}$ fleubothomus U^{1.3} fleobotomus. — 152. U^{1.2.5.6} G¹ p¹ habundanter G² habundare U^{2.3.5} μ^3 p³ fatin p¹ fatisco. — 153. U^{2.3} G¹ p³ faxin U⁶ fasim μ^3 fatin PR faxim U⁶ monstrat. — 154. U¹ G¹ p² ferme U⁶ furmen. — 155. P et codd. flegeton PU³ p¹ hinc quoque fos caput est μ^3 hinc quoque phos caput est U³ hinc est quoque fos caput eius U¹ G² $\mu^{1.3}$ p² huic quoque fos caput est U⁶ G¹ p³ huic quoque phos caput est. — 157. U^{1.5} G^{1.2} μ^1 quitaque $\mu^{2.3}$ quitaque (ul quarta) PR quitaque. — 158. U¹ G² μ^3 p³ signat (gl. Pergama — moenia troiana dicitur a pir quod est ignis et gamma mulier, quia per ignem et mulierem fuerunt combusta.) — 159. (μ^1 om. h. u.). — 160. U^{1.2.3} M $\mu^{1.2.3}$ p^{2.3} Est geron... P gerologodium U^{1.2} μ^3 gerolodion U⁶ gerologodion G² geralodyon G¹ geralodion U³ gerologodyon U⁶ geralogodyon M μ^2 gerolagodion μ^1 geralogodion p² geralogadion p³ gerologaudium p¹ ierologodion

Ductio sit gogos, hinc isagoga uenit.
 Sit genesis suboles, hoc genealogia monstrat,
 Estque geneth mulier, inde genetheum.
 Sitque gradon fortis seu bellicus, inde Gradius,
 Glossaque sit lingua, quod cynoglossa probat. 165
 Est dulcedo glycos, sit Glycerium tibi testis,
 Est scriptura graphos, orthographia fit hinc.
 Grammaque littera sit, dicas tetragrammaton inde,
 Apparens geta sit, quod probat artigeta.
 Estque liquor garos, exit et obsomagarus inde, 170

(gl. *gerologodion unguentum ualens ad clarificandum uocem, et dicitur a geron quod est sacrum et logos sermo et dian clarum, quasi ualens ad uocem clarificandum.* gl. cod. M: *sacrum unguentum.* gl. cod. μ^2 : *medicina ualens ad morbum caducum.*). — 161. $P U^{2.3.6} G^2$ ysagoga U^1 ysagogo U^5 esogoga G^1 sinagoga p^1 synagoga. — 162. $P G^1 p^3$ Est genesis U^5 Dic genesis R Sit genesis U^1 geneologa M genologia μ^2 genologia μ^3 geneolia G^2 genuesia p^1 geneologia $U^{3.5} G^1$ genealogya PR genealogia. — 163. $U^{2.3.6} p^{1.3}$ Est geneth U^1 Estque geneht PR Estque geneth P indeque genettheon $U^{2.6} M$ indeque genetheum p^3 indeque genethium U^3 indeque gentherium $U^1 \mu^2$ inde genetheum p^3 inde genetheum U^5 inde genethium G^1 inde generetrium G^2 indegentherium $p^1 r$ inde gentherium μ^1 inde genethegium μ^3 inde genetegium (gl. *genetheum locus subterraneus ubi habitant mulieres ad laborandum, et dicitur a geneth quod est mulier et thesis positio, quia ibi ponebantur mulieres ad laborandum.* gl. cod. μ^2 : *genetheum absconsio subterranea mulierum.*). — 164. U^6 Sit graton fortis uel bellicus $P U^2 \mu^{2.3}$ Sitque graton fortis uel bellicus $U^{1.3.5} G^1 p^{2.3}$ Sitque graton fortis seu bellicus $G^2 M$ Sitque gradon fortis seu bellicus μ^1 Sitque gradin fortis seu bellicus. — 165. $U^5 p^1$ Glossaque lingua p^3 Glosaque sit lingua PR Glossaque sit lingua $P U^{1.6} G^1 \mu^2 p^1$ cinoglossa $U^2 \mu^2$ cynaglossa $U^{3.5} M \mu^1 p^3$ cynoglossa p^3 cinoglossa U^7 synaglossa. — 166. U^3 glycos — glycerium PK glicos — glicerium. — 167. $U^{1.5} M$ ortographia fit hinc G^1 orthographya fit hinc μ^1 orthographia sit hinc G^2 ortographya sit hinc p^2 orthografia sit hinc U^3 orthographya probat U^6 ortografia probat PR orthographia probat. — 168. $U^3 M p^{1.2}$ Littera sit grama (p^2 grāma) dicis . . . p^3 Litteraque sit gramma dicas . . . — 169. $P U^{1.5} G^1 p^2$ geta — artigeta U^3 geta — artygeta G^2 geta — artigetha μ^1 geta — arthigeta U^2 getha — artigeta R getha — artigetha (gl. cod. μ^1 *arthigeta dicitur de ars artis et getha quod est apparens, quasi habens apparentiam artis et non existentiam, ut sophista, qui dicitur sophye statua.*). — 170. $P U^{2.6} \mu^{2.3}$ Estque garos liquor $U^{3.5.7} M \mu^1 p^{2.3}$ Estque liquor garos U^1 Estque liquor goros G^1 Estque liquor garens p^1 Estque liquor gauros G^2 Est liquor garo $P U^{2.7} G^1 \mu^2$ erit obsomagarus inde

Est pictura glyphos, hinc anaglyphus erit.
 Estque decem gintos, dicas hinc esse uiginti,
 Ut pentecoste coste ualebit idem.

- Tertia uocalis sit *iota*, fit hinc iotacismus,
 175 Hyleque primaeva sit tibi materia.
 Sicut parisius sonat, introductio Graece
 Est isis, ast alibi sit tibi numen Isis.
 Significat sub hypos, hypothetica nascitur inde,
 Hippos signat equum, quod probat hippotamus.
 180 Est et idos forma, de quo reperitur idea,
 Signat et hydor aquam, dicitur hinc hydromel.
 Ast diuisio sit idios, fit ab hoc idiota,

U^{3.6} M erit obsomogarus inde U⁵ erit obsogomarus inde U¹ G² erit et obsomogorus inde p¹ exit et obsemogarus inde p² exit et obsomogarus inde p³ exit obsomogarus inde $\mu^{1.3}$ exit et obsomogarus inde. — 171. P U^{1.2.5} G¹ p¹ gliphos — anagliphus U⁶ gliphos — anaglifus p² glifos — anaglifus U⁷ gliphos — anagliphus p³ graphos — anagliphus R glyphos — anaglyphus. — 172. P U^{3.5} G^{1.2} $\mu^{3.3}$ p^{2.3} gentos R gintos U¹ G¹ hinc dicas PR dicas hinc. — 173. P U² $\mu^{2.3}$ pentecoste U⁶ pentecoste U⁷ G¹ p^{1.2} pentecosten U¹ G² M pentecosten U⁵ pentecosten U³ pentecostes. — 174. P U⁷ p¹ sit *iota* sit hinc iotacismus M $\mu^{2.3}$ sit *iotha* sit hinc iothacismus U^{2.6} sit *iota* fit hinc iotacismus G² sit *iota* fit inde iotacismus U³ *iota* sit uenit hinc iotacysmus U⁵ G¹ $\mu^{1.2}$ p^{2.3} est *iota* sit hinc iotacismus (p³ iothacismus). — 175. P U^{6.7} p³ Ileque . . . G² Yle est . . . U¹ p² Hyleque . . . R Yleque . . . 176. U^{5.7} G² Sicut parisius probat M p^{1.2} Sicut parisius notat p³ Sicut parisius signat G¹ Sicut parisius sonat PR Sicut parisius sonat. — 177. P $\mu^{2.3}$ isis — isis U⁵ hysis — ysis P ysis — ysis (gl. *parisius nomen uillae et dicitur a pari quod est de et isis introductio, quasi uilla introductoria*). — 178. P Significat sub hipos U^{1.2.5} G^{1.2} Signat sub ypos p³ Signat enim sub ypos R Significat sub ypos P hypothetica U¹ ypoteta U³ ypothetyca G¹ ypothetica $\mu^{1.2.3}$ ypothetica R ypotetica U^{1.3.5} G² M $\mu^{1.2}$ nascitur inde PR dicitur inde. — 179. P Hippos signat equum U⁶ Ypos equum signat R Ypos signat equum P quod notat hippothamus U^{1.2} G¹ quod notat ypotamus U⁶ $\mu^{2.3}$ quod notat ypothamus $\mu^{1.2}$ quod probat ypothamus R quod probat ypotamus. — 180. U⁵ G¹ $\mu^{1.2}$ Est ydos forma P U³ Est et idos forma R Est et ydos forma U¹ p¹ de quo reperitur ydea U³ G^{1.2} p^{2.3} de quo reperitur ydea P de quo formatur idea R de quo formatur ydea. — 181. P U¹ p³ Signat et idor aquam G¹ $\mu^{3.3}$ p³ Signat et ydros aquam R Signat et ydor aquam P p³ dicitur hinc idromel R dicitur hinc ydromel. — 182. U² $\mu^{1.2}$ Ac diuisio p¹

Icos imago sit, quod probat iconia.
 Laudem designat hymnos, hinc dicitur hymnus,
 Ultimus est hystér, hysteron hinc proteron. 185
 Ischyros dominus et kyrios est caput eius,
 Nubere signat hymen, hinc Hymenaeus erit.

Labdaque iuxta nos est littera prima liquescens,
 Dic lycon esse lupum, inde Lycaon erit.
 Quod laos est populus monstrat uere Nicolaus, 190
 Dicque laos lapidem, latomus inde uenit.
 Est lectos requies, Allecto dicitur inde,
 Atque lithos lapis est, inde lithotrypon est.

Ac tibi diuisio $U^{1.3} G^1 \mu^3$ Ast diuisio PR At diuisio (cf. uers. 131) $P \mu^3$
 sit idus G^2 sit ydeos $U^2 p^{2.3}$ sit ydos R sit ydus P sit ab hoc idiota G^2
 sit ab hoc ydeota μ^2 sit ab hoc ydiotha p^3 et ab hoc ydiota $U^{3.5} M$ fit ab
 hoc ydiota R sit ab hoc ydiota ($U^{2.6}$ habent uers. 180. 182. 181). —
 183. $U^{1.2.3.5.6} G^1 \mu^1$ Ycos — yconia $p^{2.3}$ Ycos — yconya. — 184. $U^1 G^{1.2}$
 sigt $U^{3.5} p^{2.3}$ signat $M \mu^1 p^1$ significat PR designat P himnos $U^6 M \mu^1 p^{2.3}$
 hymnos $\mu^{2.3}$ ymynos R ymnos. — 185. $P U^{1.6} G^{1.2} p^2$ hister U^3 yster R
 hystér P hysteron proteron hinc est $\mu^3 p^3$ hysteron protheron hinc est U^7
 hysteron hinc protheron est $U^{1.3.5} p^1$ hysteron hinc protheron μ^2 hysteron-
 protheron (gl. *ordo p̄poster⁹. una dictio ē.*) $U^2 G^1 M \mu^1$ hysteron hinc proteron
 p^2 hysteron hinc proteron. — 186. $P U^7 G^2$ Ischiros est dominus $U^{1.6}$ Yschi-
 ros est dominus $U^{2.3}$ Yschyros est dominus $U^5 \mu^2$ Hyschyros est dominus
 G^1 Yskyros est dominus μ^1 Yscyros est dominus p^3 Hyskiros est dominus
 M Ischyros dominus μ^3 Yskyros dominus p^1 Yskyrios dominus est p^2 His-
 quiros dominus est (P habet uers. 184. 186. 185). — 187. $U^{1.3.5} \mu^2$ ymen —
 ymeneus U^2 ymen — ymineus G^2 hymen — ymineus p^3 hymen — yme-
 neus p^2 ymen — himeneus. — 188. U^1 Lypdaque $U^{2.3.6} G^1 \mu^{1.3} p^3 r$ Lab-
 daque PR Lapdaque. — 189. $P G^2 p^{1.3.3}$ licon — licaon U^5 licon — ly-
 caon U^6 licon — lichaon R lycon — lycaon $U^{1.3} G^1 M p^2$ sicque (pro
inde). — 190. Pr Quod laos populus $U^5 G^2$ Quod laus est populus U^6
 Quod lahos est populus R Quod laos est populus $U^{5.7} G^2$ uere monstrat
 $U^{2.5}$ nycolaus U^3 nykolaus $U^6 p^{1.2.3}$ nicholaus. — 191. $P U^{1.2.3.5} G^1 \mu^2 p^3$ la-
 thomus. — 192. $\mu^1 p^3$ lethos PR lectos U^1 alletos μ^1 alletho p^3 alleto U^2
 alecto († allecto) $P M \mu^{2.3} p^{1.2}$ allecto R alecto. — 193. P Atque litos lapis
 U^1 Atque liton lapis p^3 Atque lithos lapis U^2 Atque licos lapis est U^3 At-
 que lytos lapis est $M G^1$ Atque liton lapis est $\mu^{2.3}$ Atque lithos lapis est
 R Atque litos lapis est P litontripon dicitur inde U^6 litotripon dicitur inde
 μ^2 lithontripon dicitur inde U^1 inde litontripon extat p^3 inde uenit litho-
 tripon U^2 inde lycotripon est U^3 inde lycrontypon est μ^1 unde litontripon

- Ast obliuio sit lethe, dic inde lethargum,
 195 Leueque sit lienos, inde lienteria.
 Est album leucos et Leucothœe probat illud,
 Est seruire latron, hoc idolatra probat.
 Est quoque sermo logos, logicam dic inde uenire,
 Est ratio lexis, barbarolexis ab hoc.
 200 At lixos aqua sit, lixiuum dicitur inde,
 Estque labon iactans, philobolia probat.
 Hinc inter liquidas *ny* dicitur esse secunda,
 Est mene defectus, Eumenis inde uenit.
 Quod monos est unum testatur monomachia,
 205 Sitque meros purum, dicitur inde merum.
 Metros mensura dicatur et inde metreta,
 Estque furor mane, mania dicta sit hinc.
 Estque melos dulcis ac inde melodia dicis,

est μ^3 inde lithontripon est R inde litontripon est (cf. uers. 326). — 194. $U^1 p^2$ Ast obliuio sit lete $U^{3.5} G^1 \mu^3 p^1$ Ast obliuio sit lethe μ^1 At obliuio sit lethe p^3 At obliuio sit lethes PR Ast obliuio sit lethes U^3 sit et inde lytargum $U^{5.7} M \mu^{1.3} p^{1.3}$ dic inde lethargum PR dic inde letargum. — 196. U^1 Est album leuco $U^2 \mu^3 p^3$ Est album leuchos G^1 Album sit leuchos PR Est album leucos P leucothoeque probat μ^2 leucothoeque probat p^3 leucothoe probat U^6 leucothoe probat G^1 et leucothe probat illud p^1 et leucothoe probat istud U^2 leucothoe probat illud. — 197. $U^3 p^1$ latros U^1 hoc ydolathra probat $U^6 \mu^3 p^{1.2.3}$ hoc ydolatra probat $U^{2.5} G^2 \mu^{1.2}$ hoc ydolatria probat U^3 hoc ydolatria monstrat. — 198. U^3 Estque logos sermo G^1 Est et sermo logos $U^{1.2.5} G^{1.2}$ loycam U^3 logycam. — 199. U^6 Ast lexis ratio G^1 At ratio lexis p^2 barbarolexis PR barbaralexis. — 200. $U^{1.2.6} G^2 \mu^3 p^1$ lixiuum dicitur inde U^3 et lixiuum uenit inde. — 201. $U^{2.5} G^1 M$ Est labon iactans PR Estque labon iactans U^1 phiboloya probat G^2 phyboloya probat U^3 phybologya probat U^6 phyboloya probat $U^6 p^1$ phybololia probat p^3 quod philolobia probat PR philolobia probat (gl. *philolobia dicitur a philos quod est amor et labon iactans, quasi iactantia amorum.*). — 202. P U^2 Dic inter liquidas *mi* dicitur esse secunda $U^{1.3.5.6.7} M \mu^{1.2.3} p^{2.3}$ Sic inter liquidas *mi* dicitur . . . G^2 Sit inter liquidas *ny* dicitur . . . G^1 Hic inter liquidas *mi* dicitur p^1 Hinc inter liquidas *mi* dicitur . . . — 203. (gl. *Eumenis furia infernalis dicitur ab eu quod est bonum et mene defectus, quia deficit in bono.*) — 204. (U^1 om. h. u.). — 205. U^3 Sit meros puros $M \mu^1$ Sit meros purum. — 206. P μ^2 inde metreta (om. *et*) U^3 sic dicitur inde metreta. — 207. p^2 Estque mane furor . . . U^3 Estque furor mane quoque mania dicitur inde. — 208. $U^6 \mu^{2.3}$ Est melos dulcis U^5 Est melos dulce U^3 Estque melos dulcis

Est macros longum, macrologia probat.
 Megaque sit longum, dicas hinc esse Megeram, 210
 Quodque micros breue sit comprobatur otomicron.
 Estque machos pugna, testatur Sychomachia.
 Esse bonum manon dic, immanis probat illud,
 Diuinatio sit manto, quod usus habet.
 Metoros eleuat, hinc assumpsit metora nomen, 215
 Archimandrita sit tibi pastor ouis.
 Metaque trans est, inde metathesis esse probatur,
 Immutat morphos, hinc metamorphoseos.

U^{3.5.6} G² μ^3 ac inde — dicas U⁷ dices PR dicis. — 209. U^{1.6.7} Est macros longum U^{3.5} G^{1.2} M p^{1.2} Est macron longum μ^1 Estque macron longum PR Estque macros longum U^{1.3.5} G¹ μ^3 macrologia G² macrologia. — 210. (G² om. h. u. U⁶ uers. 209. 210 in unum contraxit: *Est macros longum, dicas hinc esse megeram.*) μ^1 Megaque dic longum, dices . . . — 211. U¹ Quod muros breue sit p¹ Quod macros breue sit U^{3.5} Quod mycos breue sit U⁷ M p² Quod micros breue sit PR Quodque micros breue sit U¹ hoc probat otomicron U³ hoc probat octomycron U⁶ probat otomicron G² $\mu^{1.2}$ p² comprobatur otomicron G¹ comprobatur octomicron p¹ comprobatur othomacron PR comprobatur othomicron. — 212. U³ Est machos pugna U⁷ Esse machos pugna p³ Quodque machos pugna PR Estque machos (U^{1.6} μ^3 p² macos) pugna P psychomachia U² G² $\mu^{1.2}$ p³ sychomachia U^{6.7} p³ sychomachia U³ sychomachia U¹ μ^3 sychomachia U⁶ sychomachia G¹ M p¹ sicomachia (gl. *liber Prudentii qui incipit 'Senex fidelis de pugna animae et corporis'*). — 213. U² Estque (que al. m.) manon (— non ex corr.) dic . . . (om. *bonum*) immanis probat illud M (al. m. in margine) Estque manon bonum immane dic inde uenire p³ Estque bonum manon, immanis comprobatur illud PR Esse bonum manon dic, immanis probat illud (U³ p¹ om. h. u. U⁶ G¹ habent uers. 210. 213. 211. 212). — 214 U¹ Diuinatio sit manthos ut usus habet PR Diuinatio sit mantho (p¹ mathon p³ manto) quod usus habet. — 215. U³ G² p³ Metheros p¹ Metros M p³ Metoros PR Methoros P hinc sumpsit sibi methora nomen U⁶ hinc sibi sumpsit methora nomen U^{1.3.5} G¹ M μ^2 p^{2.3} hinc sumpsit methora nomen U^{3.7} G² $\mu^{1.3}$ p¹ hinc assumpsit methora nomen. — 216. (gl. *Mandros gr. est ouis la. et inde habemus archimandrita et est pastor ouium et dicitur ab archos quod est princeps et mandros ouis, quasi princeps ouium.*). — 217 G¹ p³ Metaque PR Methaque P unde methathesis esse probatur U⁶ inde methathesis probatur esse μ^3 indeque methathesis esse probatur U¹ inde methathesis esse probatur U^{3.6.7} p¹ inde methathesis esse probatur R inde methathesis esse probatur (post *trans* posui *est*, quod abest a P et codd.). — 218. M morfos U¹ inde

Quod möys unda sit hoc Möyses et musica monstrant,
220 Ut pentimemeris dimidiat memeris.

Est melan nigrum, dicas melanopiper inde,
Est mammon census, mammona dicis ab hoc.

Tertia littera sit *ny* quae liquidas comitatur,
Dic neos esse nouum Neapolisque probat.

225 Mens nöys est, inde dicas prognostica dici,
Est aqua nais, ab hoc Naiades esse reor.

Ac uigilatio sit nyctin, hinc-nyctico dicas.

Quod noma sit nomen probat hoc onomatopoeia.

methamorphoseos $U^6 \mu^1$ hinc metamorphoseos $G^{1.2}$ hinc methamorphosios M hinc methamorphoseos μ^3 hinc methaphormoseos PR hinc methamorphoseos. — 219. μ^1 Quod moys sit aqua PR Quod moys unda sit U^2 om. hoc U^5 probat μ^2 monstrat. — 220. G^2 Est pentimemeris $U^{1.5.6} M \mu^1 p^{1.2} r$ Ut pentimemeris U^3 Ut pentymemeris PR Ut penthimemeris $P U^6 G^1 \mu^{2.3}$ memeris incisio signat U^1 diuidiat memeris $U^{2.3.5.7} M p^{1.2.3} r$ dimidiat memeris G^2 dimidyat memeris μ^1 dimidiatque meris *Thurot* pag. 86: Le mot penthemimeris était déjà écrit pentimemeris au xe siècle. (gl. *Pentimemeris est quando ultima syllaba dictionis perficientis secundum pedem incipit tertium, et ibi syllaba naturaliter correpta potest produci, ut apparet in hoc exemplo 'qui petit excelsa debet uitare ruinam.'* Dicitur autem pentimemeris a penta quod est V et memeris quod est diuisio, quasi diuisio quintae syllabae. Dicitur autem diuisio quintae syllabae respectu duorum spondeorum praecedentium. quamuis enim praecedat dactylus, debet haberi pro spondeo. cf. *Thurot* pag. 448). — 221. U^1 Est melon nigrum PR Est melan nigrum P dic menolapiper inde U^1 dic menalonpiper inde G^1 dicas melanopiper inde R dic melanopiper inde. — 222. μ^1 Est census mammon PR Est mammon census U^5 mammona dicitur hinc μ^1 mammona uenit ab hoc PR mammona dicis ab hoc. — 223. p^1 ni sit $U^6 p^3$ sit *ny* PR sit ni. — 224. $M p^1$ neopolisque. — 225. $U^{1.2.6} \mu^1 p^{1.2} r$ inde dicas pronostica dici $U^3 M$ inde dicas prognostica dici G^2 inde debet praenostica dici G^1 et ab hoc sic tu praenostica dicas PR inde dicas praenostica dici. — 226. $P U^6 M \mu^3 p^1$ nays naydes U^5 nays — naydes U^1 nays — naiades $G^1 p^2$ nais — naiades G^2 nays — naydas R nays — nayades. — 227. $P U^{3.5} \mu^{1.2}$ Ac... $U^{2.7} G^1$ Ast... R At... $U^3 p^1$ nyctin G^2 nictyn PR nictin $U^{2.6.7} \mu^3 p^2$ nictito PR nictico (gl. cod. M : *uigilare per noctem*). — 228. PG^1 Quod sit noma probat nomen onomatopeion (G^2 onomatopeyon) $U^1 M$ Quod sit noma nomen probat hoc onomathopeia (M onomatopeyon) U^2 Quod noma sit nomen hoc comprobat onomathopeyon U^3 Quod noma sit nomen probat onomatopeya $p^{1.2.3}$ Quod noma sit nomen probat onomatopeyon (p^3

Mors nigros est, nigromantiam dic inde uenire,
 Estque nicos uictus, anicos inde uenit. 230
 Dic flores nape Napaeaeque dicitur inde.

Quartaque uocalis *oto* sit, fit ab hoc *otomega*,
 Est homines humus, hinc uenit homotenus.
 Est quoque sucus opus et ab hoc opobalsama dicas,
 Est opus uisus, inde pyropus erit. 235
 Est orthos rectus, orthographia fit hinc.

onomathopeion p^3 onomathopeum) U^7 Quod sit onoma nomen probat onomathopeyon G^2 Quod onoma sit nomen probat hoc onomathopeyon $U^6 \mu^{1.3}$ Quid sit noma probat onomathopeium (μ^1 onomathopeion μ^3 onomathopeyum) μ^2 Quid sit noma probat nomen onomathopeyum. — 229. μ^1 nigros PR nigron P nigromantia dicitur inde $\mu^{2.3} p^3$ nigromancia dicitur inde U^6 et abhinc nigromantia dicitur esse U^1 dic inde nigromancia uenire U^2 nigman dic inde uenire $U^3 p^2$ nigromantiam dic inde uenire $G^1 p^1$ nigromanciam dic inde uenire U^5 nigromancia dic inde uenire M nigromancia dat inde uenire G^2 Mors nigron dic nigromantia provenit inde. — 230. U^6 Est nicos U^7 Est nichos P Estque nicos $U^1 G^1 M \mu^3 p^3$ Estque nicos U^3 Estque nycos R Estque nichos P $U^{1.7} G^1 M \mu^1 p^1$ anicus inde uenit U^5 anycus inde uenit $U^6 G^2 \mu^{2.3} p^3$ anichus inde uenit $U^5 p^2$ anicos inde uenit U^2 anichos inde uenire. — 231. P Dic florere nape $U^{1.2} G^1$ Dic flores nape M Dic flores napee p^1 Dic flores nappe μ^1 Dic florem nape R Dic flores nape $U^1 G^1 M \mu^1 p^3$ napea dicitur inde U^5 napeya dicitur inde p^1 napeaeque dicitur inde PR napeaeque dicitur inde. — 232. $U^{1.5} M$ Quarta PR Quartaque P $U^7 G^2 \mu^3 p^{1.3}$ otho sit ab hoc othomega (G^2 otomega) U^1 otho sit . fit ab hoc oto. U^2 otho sit . fit ab hoc othomega U^3 oto sit ab hoc othomega μ^1 oto sit ab hoc otomega $U^5 \mu^2$ otho sit. sit ab hoc othomega $G^1 M$ oto sit . sit ab hoc otomega U^6 otho sit et ab hoc othomega p^3 oto sit et ab hoc otomega. — 233. U^1 Est omos imus μ^3 Est omos humus U^3 Est homines unus p^3 Est homines ymus U^6 Est homines et humus M Est homo humus PR Est homines humus U^7 inde uenit homotenus G^2 ynde uenit omothe⁹ P p^1 hinc uenit homothenus U^1 hinc uenit omotomus $G^1 p^2$ hinc uenit omothenus R hinc uenit homotenus (gl. *homos gr. est humus la. et inde uenit homotenus, homo humilians se, et dicitur de homines quod est humus et teneo nes, quia uidetur tenere terram.*). — 234. U^1 Est quoque sucus opus U^2 Est sucus opus U^3 Estque opus sucus PR Est quoque succus opus. — 236. P $U^1 G^1 p^2$ Est ortos rectum $U^2 M p^3$ Est orthos rectum μ^1 Est ortos rectus G^2 Est ort⁹ rectus R Est orthos rectus U^6 ortografia p^3 orthografia $U^{1.2}$ orthographia G^2 orthographya $U^3 G^1$ orthographya PR orthographia $U^2 G^1$ probat U^7 fit inde P $U^6 M \mu^{1.3} p^{2.3}$ sit hinc R fit hinc.

- Est odos cantus, comoedia dicitur inde,
 On quoque sit totum, nascitur omnis ab hoc.
 Oma tibi sit odor, omentum dicitur inde,
 240 Ac totum sit olon, dicitur hinc obolus.
 Orge cultura est, dic inde georgica nasci,
 Hostin aequale est, hostis et inde uenit.
 Orcheque suscipere tibi sit, quod comprobat Orchus,
 Obsomo sit panis, si bene dicta notes.
 245 Oxyreuma probat quod acutum dicitur oxy,
 Auris otis tibi sit, inde diota uenit.
- Est plurale polys et ab hoc polysyllaba dicas,
 Est polis urbs, uere dicitur hinc populus.
 Pos quoque pes tibi sit, compos tibi comprobat illud,
 250 Atque pedos puer est, hinc pedagogus erit.
 Dic patos esse uiam, dicas hinc compita nasci,
 Pan totum tibi sit, Pamphilus inde uenit.

238. U³ G² dicitur omnis ab hoc. — 240. U¹ Ast . . . U^{2.6} G³ Ac . . .
 U⁷ Aut . . . PR At . . . U^{1.2.5.7} μ¹ obulus (U¹ habet uers. 237. 238. 239.
 236. 240. U^{2.3} habent uers. 236. 237. 240. 238. 239. U⁷ habet uers. 236.
 237. 240. om. uers. 238. 239.). — 241. U¹ μ¹ p³ Orge cultura (om. *est*) G³
 Orge culturaque. — 242. P Hostin et est equale G¹ μ¹ Hostin et equale
 est U² μ² Hostin et equale μ³ p³ Hostin equale U^{5.6.7} Hostin equale est M p²
 Ostin equale est I³ Ostyn equale est p¹ Ostim equale est U¹ Hostis equale sit
 G² Hostin equaleque (gl. marg. cod. μ²: *Hostis dicitur ab hostin quod est*
eql̄e. quia antiquitus hostes solebant pedes pedibus opponere in signū hostilita-
tis. nū ab hostio hostis quod ē equo. quia hostes dicuntur qui se habent in ui-
cem odio.). — 243. U⁵ G¹ p³ Orceque μ^{2.3} Horcheque PR Orcheque U^{1.5.7} M
 p^{1.2} orcus PR orchus. — 245. U¹ Oxirema — oxī U^{2.5} G^{1.2} Oxireuma —
 oxī μ¹ Oxireuma — oxin U³ Oxyreuma — oxi M Oxyreuma — oxy PR
 Oxireuma — oxī U⁵ notat U³ acetum (gl. *oxireuma acuta emissio fluidorum*
humorum. gl. cod. μ³ oxireuma eructatio indigestione proueniens.). — 246. U¹
 otis — diota U³ otis — dyota P M μ³ othis — diotha μ¹ p^{1.2} othis — diota
 G² othis — ydyota R othis — dyotha (gl. cod. μ³ *dyotha uas uinariū duas*
habens othas i. aures.). — 247. U⁵ G¹ M μ³ p¹ dicis PR dicas. — 249. U^{1.5}
 G^{1.2} μ¹ Pos quoque sit tibi pes U⁷ p² Pos quoque tibi sit pes PR Pos quoque
 pes tibi sit U¹ compos tibi comprobat illud PR compos quoque compro-
 bat illud. — 252. U^{1.2.3.5} G^{1.2} M p² Pan totum tibi sit U⁷ Pan totum sit
 (om. *tibi*) p¹ Pan tibi totum sit PR Pan tibi sit totum.

Estque pagos uilla, dicas hinc esse paganum,
 Est quoque transire pascha, quod usus habet.
 Possedenos portus sit, possedenopagus inde, 255
 Estque protos primus, hinc protoplastus erit.
 Est humor pisis, hydropisim dic inde uenire,
 Psallin cantare est, psalmus et inde uenit.
 Dic pratos esse manum, quia practica nascitur inde,
 Dic pseustin falsum Theodolusque probat. 260
 Pyr quoque significat ignem, dic inde Pyracmon,
 Passio sitque pasis, ut probat allopasis.
 Est ptotos casus, monoptota dicitur inde,
 Estque para iuxta, quod paradigma probat.
 Est penta quinque, pentaptota dicitur inde, 265

253. U⁶ Esse pagos uilla U^{5.7} G^{1.2} μ¹ Est quoque uilla pagos (G¹ pagus) p¹ Est quoque pagos uilla G¹ paganus dicitur inde. — 254. P G² μ¹ pascha (U¹ om. h. u.). — 255. U³ G¹ portus tibi sit. — 256. U³ μ^{2.3} Est . . . P R Estque . . . U⁶ prothos — protoplaustus M μ² prothos — prothoplaustus U¹ μ³ protos — prothoplastus P R prothos — prothoplastus U^{2.3} μ¹ p³ primum P R primus. — 257. P pisis — hidropisis U¹ pisis — ydropisis G² pisis — ydropysis U^{2.6} G¹ pisis — ydropisim U³ pysys — ydropisym U⁶ pysys — ydropisin p¹ pisis — ydropesin p³ pisis — idropesis p³ pysis — ydropicus. — 258. P U⁶ μ^{2.3} Psallim cantare est U² Psallim cantare (om. est) p³ Psallin cantare (om. est) U⁶ G¹ Psallim laudare est U⁷ G² μ¹ Psallim laudare (om. est) p³ Psallin laudare est U³ Psallin laudare (om. est) M Psalin laudare (om. est) p¹ Psalmum laudare (om. est) U¹ om. h. u. — 259. U³ pracos U⁷ G² p³ prathos μ¹ bratos P R pratos U³ M quia practyca (M practica) dicitur inde U⁷ practica inde uenit U^{1.6} μ³ quia practica nascitur inde U² quod practica nascitur inde U⁶ practica nascitur inde P R quia practica nascitur inde. — 260. P U⁶ μ^{2r} pseustim μ³ pseutim U² phseutin U³ pseustin U^{1.7} G³ pseutis p² pheustis R pseustis. — 261. P Pyr codd. Pir P U^{1.2.5.7} G^{1.2} M signat R significat P inde piragmon erit U¹ dic (dicas ēē al. m.) iñ piragmon G² μ¹ dic inde piramon p¹ dic inde pyramon R dic inde piragmon. — 262. U^{1.2} M p¹ sit pasis G² sit passis p³ sit pasys U³ sitque pasys G¹ p³ sitque passis P R sitque pasis P quod probat alleopasis G² quod probat alleopassis G¹ quod probat allopasis U¹ ut probat alle (e in ras.) pasis R ut probat allopasis (U⁶ allopisis). — 263. M monoptotos inde dicatur p¹ monototos dicitur inde G¹ iñ möptō d² ēē U^{1.5.6.7} monaptota (U⁶ manaptota) dicitur inde G² monaptota comprobat illud P R monoptota dicitur inde. — 264. U¹ Est para . . . (M μ² om. h. u.). — 265. P G¹ μ² p³ pentha p³ penthaptota p¹ pentatota U¹ p² nascitur inde P R dicitur inde:

- Estque peri circum, quod perizoma probat.
 Quodque philos sit amor testatur philosophia,
 Atque phonos sonus est, ut probat antiphona.
 Apparere phane est, Epiphania dicitur inde,
 270 Diuidit inde phares, dicitur hinc Pharaon.
 Est natura physis, physicam dic inde uenire,
 Phos ignis, Phoebus comprobatur illud idem.
 Phylasse seruare, hinc gazophylacia dicas,
 Est quoque ferre phoros, amphora testis erit.
 275 Est iterare palin et ab hoc palinodia dicas.

Sit tibi muta *quoque*, cum quis octaua locatur,
 Utque probatur physicus, sit rubeum quianos.

266. P quod perizama probat $U^2 p^2$ quod perizoma probat U^1 sic perisama probat p^3 sic perizoma probat μ^2 sic (ut hic) quoque perisoma probat G^1 sic perizoma iubet $U^{3.5} \mu^1$ sicque peripsima fit $U^6 \mu^3$ sicque perisoma fit G^1 sicque peryseuma fit p^1 sicque perisomia fit U^7 sicque perizoma sit M sicque peripomia (1 perisoma) sit. — 267. $P U^1 G^{1.2} \mu^{1.2.3} p^{3.3}$ Quod philos . . . $U^{3.5.6}$ Quod phylos . . . U^7 Quod filos . . . $U^2 M p^1$ Quodque philos (p^1 phylos) . . . $U^{1.2} M p^1$ amor est $U^5 \mu^1$ est amor PR sit amor. — 268. P Estque phonos sonus G^1 Atque sonus phonos R Atque phonos sonus est $U^2 G^1 \mu^1$ quod probatur antiphona $U^8 M p^1$ sic probatur antiphona ($U^3 p^1$ antiphona) PR ut probatur autiphona. — 269. $P \mu^{2.3} p^{1.2.3}$ Apparere phanes $U^{3.5} G^1$ Apparere phanes est $U^{1.2} M \mu^1$ Apparere phane (M fane) est U^6 Apperire phanos $U^7 G^2$ Apparere phanos P $U^1 M \mu^1 p^2$ epiphania $U^{2.7} G^{1.2} \mu^{2.3} p^{1.3}$ epyphania $U^{3.5}$ epyphanya U^6 ephifania G^1 sit inde PR dicitur inde. — 270. (gl. cod. p^1 : quia diuidit hebreos ab egipto 1 quia diuisus ē a fide.) — 272. sequitur in cod. G^2 uers. Est pistin fides pisticus inde uenit, abest a PR (uid. IX. 80). — 273. $P U^{1.2.7} G^2$ Philaxe $U^3 M \mu^{1.2.3} p^{1.2}$ Phylaxe U^6 Phylasse p^3 Phylace U^5 Phylaxare G^1 Phylax $U^{3.5} G^1 M \mu^{1.2} p^{1.2}$ seruat U^1 seruare dic p^3 seruare est PR seruare P gazophilatia U^3 gazophylatia U^6 gazaphylatia G^1 gazaphilatia U^5 gazaphylaxya U^1 gazophilacon $U^2 G^2$ gazophilacia R gazophylacia. — 274. P $U^6 \mu^{2.3}$ amphora testis adest U^7 amphora tibi testis R amphora testis erit. — 275. P $U^{1.6} G^2 \mu^{2.3}$ palim U^3 palyn R palin P $U^7 G^1 M \mu^1 p^1$ hinc palinodia dicas U^1 hinc palidomia dicas $U^6 \mu^3$ hinc palimodia dicas U^2 ast hinc palimodia dicas μ^2 hinc palidoma dicas $U^8 G^2 p^{2.3}$ et ab hoc palinodia (G^2 pallinodia) dicas U^6 et abhinc palomodia uenit. — 276. U^1 quoque (ex corr.) U^5 quoque $U^1 M \mu^3 p^{1.3}$ cope μ^2 quopi PR quoque. — 277. $U^5 G^1$ est rubeum quianos PR sit — quianos.

Dicitur hasta quiris, dicuntur et inde Quirites,
Indeque Romanus ipse Quirinus erit.

Dic rodon esse rosam, dic inde rodoleon esse, 280

Ut rimachia probat, rimos erit numerus.

Est rinos naris, oritur rinosceros inde,

Est rabbi doctor, sicut Hebraeus habet.

Excelsum rama est, probat hoc theologus ipse,

Eloquitur resis, indeque rhetorica. 285

Estque sonus regmon, sicut testatur oregmon,

Foetidus est rancos, indeque rancidulum.

Semiucalis tibi sit paenultima *sima*,

Estque caro sarcos, indeque sarcophagus.

279. M ille PR ipse (U⁶ habet uers. 276. 278. 279. 280. 277 U⁷ G³ habent 276. 278. 279. 277 280). — 280. U^{6.6} rodon PR rodos U^{1.2.6} M $\mu^{1.3}$ rodoleon p¹ rodolon PR redoleon. — 281. P rhimachia — rithmos U^{1.7} μ^2 p³ rimachia — rithmos U⁶ rimachia — rithimos μ^1 rimachia — ritmos U² rimachya — rithmos U³ ritmachya — rithmos U⁵ rithmachia — rithmos G² μ^3 p^{1.2} r rimachia — rimos (r rigmos) M Rigmachia probat rigmos erit numerus G¹ om. h. u. (*Thurot* pag. 539: rimus sans doute pour rithmus.). — 282. U^{2.5} Estque rinos naris U^{6.7} Est rimos naris G² Est rim⁹ naris PR Est rinos naris P G¹ oritur rhinoceros inde U¹ μ^2 p^{1.3} r oritur rinosceros (p¹ rinosceris) inde U² oritur rinosceros inde U^{3.7} M $\mu^{1.3}$ oritur rhinoceros (U³ ryneceros M rhinoceros) inde U⁵ rinocer⁹ nascitur inde p³ dicis rinoscerus inde. — 283. U³ Est rabbi doctor G¹ Est rabi . . . P U⁵ μ^2 p³ Estque rabbi . . . μ^3 Estque tibi rabi . . . R Estque rabi . . . — 284. U^{1.2.6} G^{1.2} Excelsum rama P Excelson rama est R Excelsum rama est U¹ theodolus PR theologus. (gl. *rama gr. est excelsum la. et hoc inuenitur in sacra scriptura.*) — 285. P rthesis — rhetorica U³ resys — rethorica R resis — rethorica (*Thurot* pag. 472 adn. 3: On écrit toujours au moyen âge *rethor, rethoricus.*) — 286. U¹ remon — oregmon μ^1 remon — oremon p¹ remon — oreumon G² rechmon — orechmon G¹ regmon — oremon PR regmon — oregmon (gl. *oregmon ultimus sonus uel ultima uox egrediens ab ore in articulo mortis et dicitur de os oris et regmon quod est sonus, quasi ultimus sonus.*) — 287. U⁶ μ^1 p³ ranchos U^{1.5.7} G¹ μ^1 p³ rancidolum P U^{1.2.5.6} $\mu^{1.3}$ r sima G² M p¹ syma U⁷ slsmas U³ p³ sysma G¹ scima μ^3 scisma p⁴ psima. — 289. U^{2.3} sarcos — sarcophagus p¹ sarcos — sarchofagus U⁶ sarchos — sarcophagus p³ sarchos — sarchofagus U⁷ G¹ p³ sarcos — sarchophagus μ^3 sarchos — sarchophagus PR sarcos — sarcophagus.

- 290 Sitque stolos tibi missio, sicut epistola signat,
Est sitos panis, hinc parasitus erit.
Est siren tractus, Sirenes hoc tibi monstrant,
Dic animam sychen, Sychomachia probat.
Sabbata sunt requies, probat hoc Iudaeus Apella,
- 295 Est sapiens sophos, philosophia fit hinc.
Syn con significat, hinc syllaba dicitur esse,
So quoque signat idem, sospes et inde uenit.
So sine dicatur, socors quoque nascitur inde,
Porticus est stoa, Stoicus inde uenit.
- 300 Estque senos sensus et dicitur inde senatus,
Umbraque sit scenon, scenicus inde uenit.
At conuersio sit strophos et fit anastrophus inde,
Est strophin ambire, dicitur hinc strophium.
Estque pauire strotos oriturque lithostrotos inde,
- 305 Est sanguin rubeum, sit tibi sanguis ab hoc.
Hoc nomen scutum scuton arguit esse rotundum,

290. p^1 stolos PR stolon U^7 ut epystola probat. — 291. $PU^{1.2.5.6} G^2 \mu^1 p^3$ Estque sitos. — 292. U^1 syron $PU^{2.3.5.7} \mu^{2.3}$ syren R siren U^6 sirenes PR syrenes G^1 signant. — 293. $PU^6 G^{1.2} M \mu^3 p^{1.2}$ sychen U^7 sychem R sychen P psychomachia $U^{1.7}$ sychomachia U^5 sychomachya $G^1 M$ sicomachia μ^3 sicomachya U^3 syhomachya μ^2 syhomachia U^2 sichomachya R sichomachia (cf. uers. 212). — 294. P Sabbathath U^7 Sabatha $G^2 \mu^2$ Sabata PU^7 om. hoc. U^3 apelles (gl. marg. cod. p^1 : *apella dicitur ab a quod ē sine et pellis quasi sine pelle . quia sunt p̄puciati.*). — 295. P $U^6 \mu^{1.2} p^{2.3}$ sit hinc $U^{1.5.5} M \mu^2 p^1$ fit hinc $U^{2.7} G^{1.2}$ probat. — 297. U^1 Sosque signat idem P $U^6 G^2 \mu^{2.3}$ Sos quoque signat idem G^1 So quoque signat idem $U^2 M p^{1.2}$ Sos cum significat $U^7 \mu^1$ Sos quoque cum signat U^6 So quoque cum signat p^3 So quoque significat cum (gl. *sospes dicitur a so [s] quod est con et spes, quasi cum spe uiuendi longe.*). — 298. U^2 Sos sine significat U^6 Se sine dicatur U^2 socors quoque nascitur inde $U^3 G^1 M p^{1.2.3}$ socors quoque dicitur inde P R secors quoque dicitur inde (U^7 om. h. u.). — 299. U^6 est stoa PR esto stoa P $U^{6.7}$ stoicus inde uenit $\mu^{2.3} p^{1.2}$ stoycus inde uenit μ^1 dicitur hinc stoycus R nascitur hinc stoycus. — 301. $U^1 G^1$ cenon. — 302. $G^{1.2}$ Ast . . . U^1 et anastrophus inde $U^6 G^2 \mu^2 p^3$ sit anastrophus inde p^1 et sit anastrophus inde. — 303. PU^2 strophim. — 304. p^3 Estque pauire PR Est . . . $PU^{1.5.6} G^2$ oritur R oriturque U^1 litostratus U^3 lycostratos $U^3 \mu^2 p^1$ licostratos μ^3 licostraton G^2 labostratus p^3 iithostratos PR litostratos. — 305. μ^1 sanguis ab inde uenit. — 306. P scuton scutom.

Sollemnis probat id quod cenon esse solon.

Ultima muta tibi sit *theta* et summa locatur,
 Est oculus thalmon, inde buthalmon erit.
 Estque uolubile trochos, dicas inde trochaeum, 310
 Dic lapidem esse taphos, hinc fit epitaphium.
 Atque positio sit thesis, ex hinc prothesis exit,
 Estque tragos hircus, dicitur hinc tragicus.
 Quattuor est tetras tetrarchaque comprobatur illud,
 Tresque trias dicas, inde triumphus erit. 315
 Ut timiama probat, time dicatur pretiosum,
 Unde timen animam dicunt librumque Timeum.
 Ast diuisio sit tomos, exit et inde Tomita,
 Tuchis fortuna est tuchiadesque probat.

307. P Sollemnis U⁶ M Solemnis U⁶ G² μ^3 Solempnis R Sollempnis P p^{1.2} scenon (gl. *cenon graece est idem quod solon et solon est aliud nomen graecum, et sic unum graecum per aliud exponitur, sed solon graece est commune latine et cenon illud idem significat, et inde uenit hic et haec sollemnis, dies festiuus, et dicitur a solon quod est commune et annus, quod sit dies festiuus in anno, ut natalis*). — 308. U³ Ultima theta tibi muta est M p¹ Ultima theta (p¹ tetha) tibi muta p³ Ultima theta tibi sit muta PR Ultima muta tibi sit theta (U¹ tetha U^{2.5} teta U⁷ thetha) U⁷ et summa locetur p³ et summa loquatur μ^2 et scisma sequatur PR et summa locatur. — 309. U^{1.3} thalmon — butalmon U⁷ G² thalmon — buthalmon PR talmon — butalmon. — 310. U³ G¹ p³ Est quoque . . . P U¹ trocos U^{1.2.3} p^{1.3} dic inde trocheum U⁶ et dic inde trocheum μ^2 inde trocheum μ^3 et inde trocheum G¹ tu dicas inde trocheum PR dicas inde trocheum. — 312. G² hinc prothesis extat P U² $\mu^{2.8}$ exhinc prothesis extat U^{6.6} exhinc prothesis exit U⁷ μ^1 ex hoc prothesis extat R ex hoc prothesis exit. — 313. U¹ G² trocos P U^{2.5} M tracos R trachos U² traicus inde uenit p³ tragicus inde uenit. — 314. P U⁶ $\mu^{2.3}$ Quattuor esse tetras P U^{1.2.5} tetrarcha comprobatur illud U² p³ tetrarchaque dicitur inde. — 315. U³ dicis. — 316. U⁶ timiama μ^3 tymiama P U^{1.2} G² M μ^1 thimiama R thymiamia. — P U⁶ time μ^3 tyme U¹ G^{1.2} M $\mu^{1.2}$ thime R thyme. — 317. G² Ut timen P U⁶ μ^1 Unde timen μ^3 Unde tymen U^{1.7} G¹ Unde thimen U^{3.5} μ^2 Unde thymen U² M Inde thimen p^{1.2.3} Inde thymen P U⁶ μ^1 timeum U^{1.2.7} G² M thimeum G¹ tymeum thymeum. — 318. U^{2.8} G² Ast . . . U⁶ Ac . . . μ^2 Atque . . . PR At . . . (cf. uers. 131. 182) P thomus codd. thomos P U⁶ G¹ $\mu^{2.3}$ dic inde thomita U² G² erit inde thomita U³ exiit inde thomita. — 319. U^{1.2} G² p³ Tuchis fortuna (om. *est*) P μ^3 tuchiadesque μ^2 tuchyadesque U⁷ thuchiadesque U¹

- 320 Est tolonon regnum, quia dicitur hinc Tolomeus,
 Est telon longum telaque dicis ab hoc.
 Estque theos deus, hinc theologia dicitur esse,
 Estque uidere theos, hinc theoreuma uenit.
 Est quoque mors thanatos, sicut testantur Athenae,
 325 Dic topos esse locum, topographia probat.
 Frangere sit trypon, hinc dicas lithotrypon esse,
 Est statio terion, inde cimeterium.
 Est florere thymos, thyma dicas inde uenire.

Sicut Chaldaei dicunt, designat ur ignem,

tuchitiadesque U³ tuchelidesque U³ tuchytydesque G¹ μ¹ p³ r tuchitidesque M tuchididesq; p³ tuchididesque U⁵ tuchydieque U⁶ p¹ tuchicidesque G² thucidesque (gl. *tuchiades homo bene fortunatus, a tuchis quod est fortuna.*). — 320. U³ G¹ p³ tholomo G² ptolomi p¹ thalamon P R tholomon U³ p¹ regno U⁶ M regnans P R regnum U³ quia dicitur hinc ptolomeus G² et dicitur hinc ptolomeus U⁶ quia nascitur hinc tholomeus P R quia dicitur hinc tholomeus. — 321. U^{1.3} G² M p² thelon. — 322. U³ Estque deus theos. — 323. U¹ inde theoreuma uenit G² inde thereuma uenit U⁶ hinc thethireuma uenit μ³ hinc thoreuma uenit P R hinc theoreuma uenit (gl. cod. μ²: *theoreuma propositio euidentis et apta*). — 324. P sic et testatur athene μ² et sic testatur athene U⁶ G¹ μ³ et sic testantur athene U^{1.5} μ¹ p^{1.2} et idem testantur athene U^{3.7} M et idem testatur athene p³ idem testatur athene G² etiam testatur athene U³ quod contestatur athene (scripsi *sicut* testantur . . . ex similitudine loci qui est uers. 286: sicut testatur oregon) gl. marg. cod. U¹: *athene dñr ab a quod ē sn̄ et thanatos quod ē mors. quasi sn̄ morte. quia ibi uigebat studiū. ex quo puenit sapientia q̄ ē immortalitas.* — 326. U^{1.2} G¹ μ³ r dic tripos U⁵ tripos sit p^{1.2} sit tripon U³ sit trypos P R sit tripos P U⁶ dicas litotripon inde μ^{2.3} dicas licontriapon inde U² dic inde litotripon esse U¹ hinc dic licontriapos esse p¹ hinc dic licontriapon esse G² hinc dic litotripon esse μ¹ hinc dic liptontriapon esse U³ hinc dat lytroncopos esse R hinc dicas litontriapon (p^{2.3} litotripon) esse cf. uers. 193 (gl. *litotripon est unguentum de hircino sanguine confectum et ualet ad lapidem frangendum, qui solet esse in uescia hominis.*). — 327. P U^{1.2.5} G² μ¹ p^{1.2} r cimiterium U⁶ G¹ M μ³ p³ cymiterium μ² cimitherium U⁷ cymitherium (U³ om. h. u.). — 328 P G¹ timos — tima μ³ tymos — tyma U⁶ G² μ² thimos — thima M μ¹ p¹ thimo — thima U^{3.7} p³ thimon — thima U¹ thymos — thima p³ thymos — thyma U⁵ thyme — thyma U^{1.5} G^{1.3} dic inde uenire U³ dicitur inde uenire (U³ om. h. u.). — 329. P et codd. Caldei G¹ faciunt (pro *dicunt*).

Uriel inde suum fertur habere caput. 330
 Usios Graece tibi sit substantia uere,
 Usiosis formam sine re designat, et inde
 Rem quasi compositam signare potes per usiam.

Dic xenon esse peregrinum, ceu monstrat Ulixes.
 Dic xeron siccum, probat illud xerofagia, 335
 Inde Xerolophon *Priscucianus* ait.

Fermentum zymen dicas, dic azymus inde.
 Dic zoen animam, dic inde zoecaisychen,
 Et simili sensu dic fore zodiacum.

330 p² At uriel inde fertur habere cap p³r Uriel inde suum fertur habere caput U⁶ Uriel exhinc fertur . . . 331. U^{1.3} μ³ p^{1.3} U⁵ Usios U² tibi sit substantia uere P U^{5.6} tibi sit substantia nanque R tibi sit substantia namque. — 332. U^{2.3} M p¹ demonstrat. — 333. p^{1.2.3} significare. — 334. P U^{1.6} Dic xenon grece peregrinum U⁵ Dic zenon grece peregrinum R Dic xenon esse peregrinum U² signat ulixes Mp¹ ostendit ulixes U³ ceu monstrat ulixes G² sicut olixes PR sicut ulixes (huc repositui mutata z in x litteram duos uersus, qui in P et codd. in fine huius capitis inueniuntur.). — 335. P seron codd. zeron U¹ zorophaya p¹ zorophagia μ¹ zerofagia PR zerophagia. — 336. G¹ Inde . . . PR Indequē . . . U¹ μ² zerolopon PR zerolophon U¹ priscus et anus agit (in cod. G² supra *priscucianus* scriptum est «anno dni in CCCLXIII In die sci pan-gratis»). — 337. P U¹ Fermentum R Fermentumque U³ zyma dicas p¹ zimā dicas G² p³ zimon tu dicas R zimon dicas P U⁶ hinc azimus exit U⁷ hinc azymus exit μ^{2.3} hinc azimus erit U¹ G¹ dic azimus inde U^{2.5} p² sit azimus inde U³ sit et azymus inde G³ M μ¹ p³ hinc azimus esse p¹ sic azimus esse. — 338. M Dic sycen animam p³ Dic zoen esse animam U³ dic indeque U⁶ dicas hinc PR dic inde P zoycasichen U^{1.6} μ² zoychasichen U² μ¹ p^{2.3} zoycasichem Mp¹ zoycasichen U³ zoicazyche U⁶ zoichasichen G¹ zoichasichen U⁷ zoysichem G² zoicaisichen μ³ zoicaysichen (gl. cod. p¹ *uita mea et anima mea*). — 339. U^{1.2.5} M μ¹ p^{1.2} Et simili sensu U⁷ Consimili sensu PR Ex simili sensu.

Cap. IX.

De nominibus Latinis masculinis.

- Est pater hic cura, pater est alius genitura,
 Hic pater aetate, pater ille uocatur honore,
 Ac summum regem facit ipsa creatio patrem.
 Sanguis alit corpus, cruor est de corpore fusus,
 5 Extractus uenis cruor est, in corpore sanguis.
 Pupillus matre caret, orphanus est sine patre,
 Orphanus at proprie magis est priuatus utroque.
 Rure fugo lepores urbis fugiendo lepores,
 In siluis lepores, in uerbis quaere lepores,
 10 Nam lepus est animal, lepor est facundia fandi.
 Patruus ex patre pendet, auunculus ex genetrice,
 A patre sit patruus, ab auo sit auunculus apte.
 Hydrus et anguis aquae, coluber nemoris, draco templi,
 At serpens campi sit, quod testatur origo:
 15 Dicitur a serpo serpens, ast anguis ab ango,

2. P U^{3.5.6.7} G¹ p² Est pater . . . U² Hic (al. m. expuncto *Est*) . . .
 R Hic . . . — 3. U³ At (al. m. expuncto *Et*) . . . U^{1.5} Ad . . . U² M
 μ¹ p^{1.2.3} At . . . PR Ac . . . U^{1.6} M μ¹ p^{1.2.3} facit PR uocat (gl. cod.
 M: *creatio. i. creatura* gl. cod. p¹ *creatio i. homines creati*). — 4. P μ¹ p^{2.3} a
 corpore M p¹ a pectore U^{1.2.3.4.6.7} G^{1.2} de corpore U⁵ ex corpore. — 5. μ¹
 Extinctus. — 7. P p³ Orphanus ac proprie . . . U^{1.2.6} G^{1.2} μ¹ Orphanus at
 proprie U^{3.4} Ast orbus proprie . . . U⁵ At orbus proprie . . . U⁷ Hunc
 orbum dices qui non [sequens uocabulum ambiguum est] utroque. — 8. P
 U⁶ μ¹ Rure fugo lepores urbis fugiendo lepores U¹ G² Rure fugo lepores,
 sic uerbis quaero (G² quaere) lepores U^{2.4.7} p³ Rure fugo lepores, in uerbis
 quaero lepores U³ Rure fugo lepores, in uerbis scito lepores U⁵ G¹ M Rure
 fugo lepores, in uerbis quaere lepores p¹ Rure fugo lepores, sic urbis uito
 lepores (i ubif qre lepores al. m.) p² Rure fugo lepores, sic uerbis uito
 lepores. (sequitur in P uers. *Est animal lepus estque lepos facundia fandi*. in
 codd. U^{1.2.3.4.6.7} G^{1.2} M μ¹ p^{1.2.3}: *Nam lepus est animal, lepor est facundia*
fandi. liquet in hisce codd. uersus 8. 9. in unum coaluisse.) — 11. P ex
 patre — ex genetrice U⁴ M μ¹ p¹ ex patre — ex genetrice U^{1.3.4.6.7} a
 patre — ex genetrice U⁵ G^{1.2} p^{3.3} a patre — a genetrice. — 13. U^{2.3.4.5.6}
 p¹ Ydrus U⁵ traco. 14. P et codd. campo. — 15. P U^{1.4.6.7} G^{1.2} μ¹ p^{1.2.3}
 est anguis . . . U² sit (al. m. expuncto *est*) anguis . . . U^{3.5} ast anguis . . .
 M exanguis . . .

Hydrus eo quod aquas' habitat, coluber colit umbras,
Ast a tracone tu dicas esse draconem.

Praesentat dapifer epulas, cocus excoquit illas,
Estque senescallus, cuius fit sub duce iussus.

Primipilus notat in bellis uexilla ferentem, 20
Antequae signarius idem solet esse uocatus,

At lictor signans uindictam praeuehit ensem.

Est turbus ludus, pueris quia nil nocet actus,

Impetus est uenti turbo, si turbinis addas,

Sed si Turbonis, proprium est ratione fruentis. 25

Est nati stirps mascla nepos et luxuriosus,

Hic est a nepa, de natus post uenit ille.

Curriculus paruus currus, paruus quoque cursus,

Dicitur a cursu saepeque cursiculus.

Est dolus aequiuocum: dolus est prudentia seu fraus, 30

Et dolus a doleo fit bene siue dolo.

17. P U^{3.5.6} G^{1.2} M p^{1.3} tracone p² trachone U^{1.2.4.7} μ¹ dracone P U¹ dracones p³ drachonem (gl. cod. M: *tracone i. uia subterranea* gl. cod. p¹: *tracone i. fouea*). — 18. G³ escas P U^{2.3.5.6.7} G^{1.2} M μ¹ p³ excoquit p¹ excoquit (al. m. decoquit) U¹ decoquit p³ at coquit. — 19. P U¹ G² M μ¹ p^{1.2.3} senescallus U^{1.5.6} senescalcus U^{2.4} senascalcus G¹ senascallus U³ seneschallus (gl. *senescallus est ex cuius mandato reguntur in terra negotia pro domino, et dicitur a senos quod est sensus et calleo es quod est sapio is, quia debet esse callidus, id est sapiens.*) U⁸ iussus (i missus) U⁶ missus. — 20. U⁶ gerentem. — 22. P Ac U^{1.2.3.6.7} G² M μ¹ p^{1.2.3} At U⁴ G¹ Ast U⁶ Est. — 23. U⁶ quia non nocet actus PR: quia nil nocet aptus (gl. marg. cod. μ¹ *Est turbus ludus puerilis et dicitur de turbo as. quia turbat uisum hominis p̄p assidam circumuolutionem*). — 24. U^{1.3} G² p¹ addis. — 25. codd. Turbo turbonis proprium (G² p¹ proprie) ratione fruentis. — 26. U^{1.3} G^{1.2} mascula U^{4.6} p³ est luxuriosus U⁵ uel luxuriosus. — 27. PU^{3.7} G¹ M p^{1.3} Hic — ille U⁶ G³ μ¹ Hic — illud U^{1.3.4} p² Hoc — illud (gl. *Habemus nepos tis pro filio tui filii, et hic nepos pro luxurioso. Nepos pro filio dicitur de natus et post, quasi natus post. Nepos pro luxurioso dicitur a nepa pae. est enim nepa quaedam serpens, quae masculum interficit in coitu prae nimio ardore libidinis. masculus enim ponit caput in ore femellae, quae dentibus ipsum caput abscindit et sic concipit. sed in partu moritur, quia per medium uentrem eam fetus sui findunt nec ex utero eius aliter exeunt, et alio nomine dicitur uipera quasi ui pariens, et nepa quasi nece pariens.*). — 31. P U^{1.2.5} G^{1.2} μ¹ p¹ Et dolus M Ac . . . U^{3.4.6} p^{2.3} Est . . . U⁷ Ast . . .

- Est hypergeus sol cum tenet aëra summus,
 Si terrae subsit, tunc hypogeus erit.
 Naturae nomen est spiritus, officiantis
 35 Angelus ordinis est, archangelus est dominantis,
 Angelus at saepe spiritus efficitur.
 Fons obit est obitus pro morte bonique malique,
 Sed pro morte boni sit ab obuio de ratione,
 Nam tunc spiritui canit obuia contio caeli,
 40 Ipsum daemon obit cum miser ullus obit.
 Dicitur in causis iudex, in lite sequester,
 Qui litem auscultat medius, qui pignera seruat,
 Arbiter electus erit arbitrio litigantium.
 Hi sunt cognati, quos fratres progenuere,
 45 Hi consobrini sunt, quos genuere sorores.
 Ille sororius est, cuicumque soror mea nubit,
 Ille gener tibi sit, cui filia nubit, at ille
 Cuius habes natam socer est, fraterque mariti
 Laeuir, nam laeuum se notat esse uirum.
 50 Est cancer morbus, est signum Cancer in astris,
 Praeterea cancer est piscis in aequore natus.
 Sic dicunt multi, sed sic poterit uariari:

32. P $U^{2 \cdot 3 \cdot 6} \mu^1 p^2$ cum tenet aera summus U^1 cum aera summus (om. *tenet*) U^4 cum tenet aera sursum U^7 cum tenet aera summum $U^6 G^1$ cum tenet aera summa $G^2 p^3$ dum tenet aera summus M dum continet aera summus p^1 dum temperat aera summum. — 33. U^3 suberit. — 34. M p^3 officientis U^1 efficientis. — 37. P μ^1 malique bonique. — 38. $U^{1 \cdot 6}$ Si pro . . . — 40. U^1 om. h. u. — 42. $U^4 G^2$ pignera PR pignora (perperam — uid. XI. 106). — 43. U^2 electus ex U^6 electus est. — 45. $U^{1 \cdot 3}$ quos progenuere (omisso *sunt*) $U^{2 \cdot 7} G^{1 \cdot 2} M \mu^1 p^{1 \cdot 2 \cdot 3}$ habent u. 45. 44. — 47. $U^2 G^2 M p^1$ Ille tibi gener est p^3 Ille gener michi sit $U^3 G^2 M \mu^1$ cui filia nupsit (μ^1 nubsit) U^3 cum quo tua filia dormit. — 49. $U^{2 \cdot 3 \cdot 5} G^1$ namque (gl. *leuir quasi sinister uir*). — 50. U^1 sit signum. — 51. PU^6 Praeterea cancer est piscis in aequore natus $U^1 p^3$ Praeterea cancer natus est in aequore piscis $U^{2 \cdot 4 \cdot 5} G^{1 \cdot 2} M \mu^1 p^{1 \cdot 2}$ Praeterea cancer est natus in aequore piscis U^3 Praeterea cancer est piscis in aequore natans U^7 Praeterea cancer est natans in aequore piscis. — 52. P G^1 Ceu dicunt multi U^7 Ut dicunt multi $U^{1 \cdot 2 \cdot 3 \cdot 4 \cdot 6} G^2 M p^{1 \cdot 3}$ Sic dicunt multi $\mu^1 p^2$ Sic multi dicunt U^6 Et dicunt multi P $U^{1 \cdot 2 \cdot 3 \cdot 6 \cdot 7} G^1 M \mu^1 p^{2 \cdot 3}$ sed sic poterit uariari p^1 sed

Cancer de morbo, de signo, pisce marino
 Dicitur aequiuoce: genus est hic uoxque secundae
 Pro morbo, reliquis hoc cancer canceris apta, 55
 Hoc quoque, ceu legitur, saepius arguitur.
 Est bufo uermis nomen buboque uolucris,
 Bufo pedes graditur, bubo per alta uolat.
 Buboque quandoque pro morbo dicitur esse.
 In uirga cancer, ast herpescancreas esto 60
 In costis, manibus est herpesustiomenus,
 In facie nolimetangere, bubo sub ano,
 Est lupus in coxa, tot morbi nomina manda.
 Nuntius est aliquis, quoniam noua nuntiat ipse,
 Legatus uero quasi missus ad hos uel ad illos. 65
 Empticios et consimiles dicas fore seruos
 A seruo, dominus quia uitam seruat eorum.
 A famulor famulos dicas, a seruio seruos,
 Cum de natura sibi libera conditio sit.

sic poterunt uariari G^2 sic sed poterit uariari $U^{4.5}$ quod sic poterit uariari. — 53. U^5 de pisce marino. — 54. U^5 genus est hinc μ^1 genus hic est M genus est uox hique secundae. — 55. $P U^6 G^1 p^3$ adde U^7 addis $U^3 M \mu^1 p^2$ apte $U^{1.2.4.5} G^2 p^1$ apta. — 56. $U^{5.6} G^1 \mu^1 p^{1.2}$ seu legitur U^3 seu loquitur. — 57. $U^{3.5}$ buffo U^7 nomen uermis U^6 sed bubo uolucris. — 58. P pede codd. pedes (gl. cod. U^7 : *quod uadit i pedibus*) — 59. G^2 Bubo quandoque p^1 Bubo pro morbo quandoque . . . — 60. $P U^{1.4.6} G^{1.2} M p^{1.3}$ In uirga cancer $U^{2.3.5.7} \mu^1 p^2$ In uirga cancer est P ast herpescancros esto $U^{1.4.6} M$ ast herpescancreas esto p^2 ast percancreas esto U^2 ast herpescancreos esto p^1 ac herpescancreos esto G^2 ast hespercane⁹ esto p^3 at herspercaucreos esto $U^{3.7} G^1 \mu^1$ hespercancros esto U^5 hesperconcrias esto. — 61. p^1 in manibus (om. *est*) P hesperustioninus $U^{1.3.5} G^1 \mu^1$ herpesustiomenus p^1 herpustiomenus p^2 erpesustiomenus U^3 hespesustiomenus $U^{4.6}$ herpesustioneus G^2 expasustioneus U^7 hesperustiomenus M esperustiomenus p^3 hersperustiomenus. — 62. p^3 In facieque $U^3 \mu^1$ sub ano est (gl. *nolimetangere est morbus <pro> ueniens in facie ex urina muris lapsa super faciem, quia quanto magis tangitur tanto magis deterioratur.*). — 63. U^3 in costa $P U^{2.3.4.5.7} G^{1.2} p^1$ mando $U^{1.6} M \mu^1 p^{2.3}$ manda (gl. cod. M : *manda i. ⁹mda memorie*). — 64. $P U^{2.3.7} G^2 M p^{1.3}$ ille $U^{1.4.5.6} G^1 \mu^1 p^3$ ipse. — 65. μ^1 qui missus G^1 quia missus. — 66. $P U^{2.3.4.6} G^{1.2} M p^{1.3}$ dicas $U^{1.5.7} \mu^1 p^2$ dices. — 68. $U^{1.7} \mu^1 p^2$ dices.

- 70 Pugnandi luctas exercens est pugil ille,
Dicitur esse pugillator qui nouerit artem
Uel qui membra gerit ad pugnandum satis apta.
Est satan aduersans, belial quod apostata signat,
Est quoque laeuiatan tibi tanquam pace sinister,
75 Dicitur ac daemon, quia plurima nouerit usu,
Inde diabolus est, quia duplex est bolus eius.
Carmelus proprie mons est animalque camelus.
Nardus spicatus de spicis sit tibi natus,
Pisticus at nardus quasi fidus siue fidelis,
80 Nam pistin Graece nostro sermone fides est.
Est merges manipulus sic a manus et plico dictus,

70. U⁷ Pugnando . . . U² est pugil ipse U⁶ sit pugna ipse U⁷ sit pugil ipse. — 71. U⁶p³ pugilator PR pugillator. — 73. P U¹G¹μ¹p³ satan R sathan U⁴G³M p¹ belialque. — 74. P Estque leuiatan U^{1.6}G¹M μ¹p^{3.8} Est quoque leuiatan U^{2.3.4.5.7}G³p¹ Est quoque leuiathan P U³ quia tamquam pace sinister U^{1.5.6.7}G¹M μ¹p^{1.2} tibi tanquam pace sinister U³G³ tamquam tibi pace sinister U⁴ tamquam in pace sinister p³ cum tamquam pace sinister. — 75. P U^{1.2.6.7}G³M μ¹p^{1.2.3} Dicitur ac demon U³ Dicitur et demon G¹ Dicitur at demon U^{4.5} Dicitur hinc demon P G¹ qui plurima nouerit usu U^{1.4.5.7}G³M μ¹p^{3.8} quia plurima nouerit (M nouerat) usu U^{2.3.6}p¹ quod plurima nouerit (p¹ nouerat) usu. — 76. P U^{3.6}M p^{1.2} diabolus R dyabolus P G¹μ¹ quia duplex sit bolus eius R quia duplex est bolus eius (gl. marg. cod. U¹: *dyabolus dicitur a dya quod est duo et bolus quod est morsellus . quasi duos faeiens morsellos . unum de corpore . alium de anima*). — 78. U⁶G³M μ¹p^{1.2} de spicis est tibi natus G¹ est de spicis tibi natus U¹ (Nardispicatus) de spicis est tibi factus p³ de spicis sit tibi dictus. — 79. U³ Pysticus at nardus U⁷M p^{1.2.3} Pisticus at nardus PR Pisticus ac nardus P U^{1.6.7}G^{1.2}M μ¹p^{1.2.3} quasi fidus siue fidelis U⁶ quia fidus siue fidelis U^{2.3.4} est fidus siue fidelis. — 80. P U³μ¹ pistim U⁸ pistin R pistin U³ fidele est U⁶ fidelis est PR fides est (uid. VIII. 272). uers. 80 sequuntur in cod. U⁶ uers. hi: *Est merges uolueris, si mergitis est genitiuus || Sed si dicatur mergetis garba uocatur || Spicas quae replent sinistram dic esse manipulam || Dicitur et multis merges constare manipulis || Dicatur gelima genibus manibusque ligata || Est merges manipulus sic a manus et plico dicat ||* uers. 81 sequuntur in cod. U⁴ uers. hi: *Est merges manipulus, si mergitis est genitiuus || Et si dicatur mergetis garba uocatur || Merges nam messor ipsum demerget <in> agro ||* — 82. μ¹ illum M demgat i. ⁹plicat. uers. 82

Merges, nam messor ipsum demergit in agro.
 Dicatur gelima genibus manibusque ligata.
 Ferreus est manipulus quoque nec mutatur origo
 Sed ratio, quoniam circa laeuam replicatur. 85
 Estque cliens dictus alia ratione manipulus,
 Namque manu bello mittere pila solet.
 Praebitor est qui dat praebendam, suscipiens hanc
 Praebendarius est, sicut legista docet nos.
 Est homo praepositor, qui prae me fercula ponit, 90
 At qui deponit sit tibi depositor.
 Depositarius est, prae quo ponuntur edenda.
 Assensum dictis, consensum dic fore factis.
 Hic siue haec elephas inflexio tertia dicit,
 Saepe secunda tamen enuntiat hic elephantus. 95
 Ut dicunt quidam semper plurale secundae est.
 Anatole dedit a, dysis d, contulit arctos
 A, messembrinos m: collige, fiet Adam.
 Annulus est paruus annus, puer unius anni
 Dicitur anniculus, agnellus sit tener agnus, 100

sequuntur in cod. G² uers. hi: *Spicas quae replent dextram dic esse manipulam* || *Dic proprie multis merges constare manipulis* || uers. 83 om. G² μ^1 p^{1.2.3} in margine habent U¹ M. — 84. U⁷ M p¹ non mutatur origo U² sed non mutatur origo. — 85. P Sed ratio est G² contra leuam. — 87. U^{2.6} G² tela U⁷ thela. — 88. P Prebendas — has U⁴ Prebendas — hanc. — 89. (gl. cod. M: *legista i. doctor legū.*) sequitur in cod. U³ distichon: *nā a p̄bendo recte p̄benda uocatur* || *S; magis a p̄cio cuius amore datur* || . — 90. PU³ G¹ pro me 91. U² M μ^1 p^{1.3} Et qui . . . U⁴ At qui deponit tibi sit depositor ille. — 92. U² Praepositorius est . . . PU² p^{1.2} pro quo U⁵ de quo (sequitur in cod. U⁴ pentameter: *At qui disponit sit tibi dispositor.*) — 93. U^{2.5.7} G² Mp¹ habent hunc uers. post uers. 96. — 94 U^{2.4} aut haec Pp³ inflectio U⁵ seruat (pro dicit). — 95. U² enunciat μ^1 denominat PR denunc(t)iat. — PU^{2.5.6} Ut quidam dicunt R Ut dicunt quidam P semper secunde plurale est U^{1.4.5.6.7} G² μ^1 p^{1.2} semper plurale secunde est U³ G¹ Mp³ semper plurale secunde (om. *est*) U² sepe (al. m. expuncto sp) plurale secunde est. — 97. U⁶ p^{1.3} Anastole PR Anathole PU^{4.5.6.7} p¹ disis U² p² dissis U¹ dissus G² disus U³ dysys. — 98. PU⁵ mēsembrios U¹ mensinbrios U² mensebrios U³ mesembryos U^{4.6} M messembrios p³ messenbrios G² mensambriion p^{1.2} mesembrinos U⁴ fit U⁵ addam G² om. h. u. — 100. U¹ G² agniculus.

- Ferrens anulus est paruusque est anulus anus.
 Est ponti feruor, est aestus solis, et ardor
 Ignis siue calor, hic tamen est hominis.
 Castrorum praetor, praefectus dicitur urbis,
 105 Ecclesiarum praepositus sit siue scolarum.
 Qui solet accipere sub rege tributa tribunus.
 Auctor ab augendo nomen trahit, ast ab agendo
 Actor, ab autentim, quod Graecum est, nascitur autor,
 Cui iungas hic et haec: *meritorum autore relicta*.
 110 Parricida patrem transfigit siue parentem,
 Est patricida suam qui uiolat patriam.
 In dorso gibbus, in pectore gibber habetur,
 Primus gibbosus sit gibbosusque secundus,
 Gibbus terga premit, pectore struma tumet.
 115 Durities manuum callus, callis uia trita,

101. PU^{3.4.6} G² M p^{1.2.3} Ferrens anulus (U⁴ G² ānulus) est G¹ Ferrens anulus (om. *est*) U^{1.2.5.7} μ¹ Ferrens est anulus P paruus tamen anulus anus p³ tamen paruus anulus anus U¹ puuf.q ē anulus anus U^{2.6} μ¹ paruusque est anulus anus M paruusque sit anulus anus U³ paruus sit et anulus anus U⁴ paruus erit ānulus anus U⁵ sed paruus annulus anus U⁷ paruus est anulus anus G² paruus ānulus ānus p¹ est paruus anulus anus p² paruus quoque anulus anus G¹ paruus quoque est anulus anus. — 102. μ¹ Est feruor ponti. — 103. G¹ hominum. — 104. U⁷ orbis. — 105. U¹ Ecclesiarum tibi praepositus siue scolarum U² Ecclesiarum praepositus siue scolarum G² Ecclesiarum praepositus atque scolarum U⁴ Ecclesiae sit praepositus siue scolarum μ¹ Ecclesiae tibi praepositus sit siue scolarum. uers. 106 sequitur in cod. U⁷ uers. al. m scriptus hic: *Qui tribuat dabit hic tributarius extat*. — 107. U¹ ac ab agendo G² est ab augendo M p^{1.3} est ab agendo. — 108. PU^{4.5.6.7} G^{1.2} autentim U^{1.2} p^{1.2.3} autentin U³ autentyn M auctentim μ¹ auctentin P U⁶ G¹ p^{2.3} quod grecum est U¹ M μ¹ quod grecum (om. *est*) U⁵ G² p¹ quod grece U³ quoque greco U³ quoque grece U⁴ greco quoque. — 109. U⁷ G¹ auctore relicta U⁴ auctore relicto M μ¹ p² om. h. u. — 110. U⁶ Paricida U² Patricida (al. m. expuncto Paricida G² p^{1.3} Patricida. — 112. U⁶ gilbus — gilbrus p^{1.3} gilbus — gilber p² gibus — giber μ¹ gippus — gipper. — 113. U⁶ p¹ gilbosus — gilbrosusque p² gibosus — gibrosusque μ¹ gipposus — gipprosusque. — 114. U⁶ p^{1.3} Gilbus p² Gibus μ¹ Gippus U³ sed pectore struma uocatur μ¹ sed pectore struma notetur U² p¹ in pectore struma uocatur p³ pectore struma manet G² om. h. u. — 115. PU^{1.4.5.6.7} G² M μ¹ p³ stricta U² secta

Dic collem montem, caulem dic esse uirentem.
 A tego uult dici textus pro tegmine libri,
 Pro scripti serie texo sibi uult caput esse.
 Denotat officium scriptor, sed scriba magistrum.
 Furari nocte solitus fur dicitur esse, 120
 Estque caput furnum sibi, quod designat opacum,
 Est latro qui latitat siluis alienaque raptat.
 Est discus ludus, discus quoque regia mensa,
 Discus scutella tibi sit, discus quoque mappa.
 El deus Hebraeum timor hoc designat apud nos, 125
 Namque creatorem iure creata timent.
 Sit theos a theoron, quod cernere seu speculari est,
 Nam deus ut praesens cuncta futura uidet.
 Libertate carens colibertus dicitur esse,
 De seruo factus liber libertus, at ille 130
 Libertinus erit, quem libertus generabit,
 Est liber dictus libertino patre natus:
 Liber libertus libertinus colibertus.
 Est aries dictus quia sit mactatus ad aras,

(al. m. trita i. usitata) p¹ secta p² secta (al. m. stricta) U³G¹ trita. — 116. U⁴
 Dic montem collem . . . 117. U^{1.2.4.5.6} G² De tego . . . p² textus dici. —
 118. P uult sibi. — 119. P scribaque. — 120. M p¹ solitus nocte. — 121. p³
 sibi furnum U¹ dicatur (pro designat) M Dicque capud furnum quod desig-
 nat opacum. — 122. U³ quod latitat M captat. — 124. P U³ p² mapa. —
 126. G¹ cuncta (pro iure). — 127. P G² μ¹ p² Sit theos (μ¹ theus) a theoron
 U¹ Sit theos a thereon U^{4.7} Sit theos a theoron U^{2.3.5} p¹ Fit theos a theoron
 U⁶ G¹ p³ Est theos a theoron P U^{1.5} G¹ μ¹ p² quod cerno est uel speculari
 U⁴ p¹ quod cerno est aut speculari U⁷ quod cernere aut speculari p³ quod
 cernere est aut speculari U² quod cerno seu est speculari U³ quod cer-
 nere seu speculari est U⁶ G² quod cernere est uel speculari M quod cer-
 nere uel speculari (om. est). — 128. U⁵ Namque (sequuntur in cod. U³
 uersus hi: *Persa magum, scribam Iudaea, Latina magistrum || Lingua uocat,
 plures rabbi, sed Graeca sophistam. || Lepra lupus scabies lippus morbusque cadu-
 cus || Talia corporibus transitione nocent.*) — 129. p² dicitur inde. — 130. U⁶
 liber factus. — 131. M generabit p¹ generabit (i — uit) P R generauit. —
 132. U⁶ Est liber factus . . . — 133. U⁶ M μ¹ p¹ Liber libertinus libertus . . .
 — 134. U³ quoniam mactatur in ara U^{5.7} quia sit mactandus ad aras (U⁷
 ad aram) p² quia sic mactatur ad aras.

- 135 Uel quia grex fortis aries dicatur ab ares,
 Et quia sit mutus poterit bene muto uocari,
 Ueruex nomen habet quia uermem uertice portat.
 Nominis huius equus caput est aequo, ratioque
 Dicitur a currus antiquo more trahendi.
- 140 Quod pede tellurem solet ipse cauare caballus,
 Quadrupes a numero dicitur esse pedum.
 Est sonipes quia dat sonitum pes eius harena,
 Inde gradarius est quod pede mollis eat.
 Asturco dextrarius est, Astur caput eius,
- 145 Nam prius Astur equum dextrandi repperit usum.
 Asturco quadrupes, asturco dicitur ales.
 Succussarius est quia laedit succutiendo,
 Emissarius est extra cursum quasi missus,
 Currere nam cessat quia prolem gignit equabus.
- 150 Uir notat aetatem, uir sexum, uir probitatem,
 Uir quandoque maris sexus nota, nunc probitatis,
 Nunc est aetatis, nunc nota coniugii:
 Annis coniugio sexu probitate uir esto.
 Est follus forulus, instrumentum fabricantis
- 155 Follis, quo lapsum suscitatur ille focum.

136. PU⁷ Et quia . . . U^{1.6} M μ^1 p^{1.2} At quia . . . p³ Ac quia . . . U^{2.4.5} G^{1.2} Uel quia . . . — 138. U³ caput est equo ratioque U⁷ p³ equo caput est ratioque U⁴ M est equo caput ratione P R est equo caput ratioque. — 139. G¹ trahendo. — 140. U⁵ ille. — 142. P U^{3.6} p¹ harena U⁵ arene p³ harene. — 143. U² Indequē gradarius quod . . . — 145. P repetit U^{2.4.5.6} G^{1.2} p^{1.2.3} reperit. — 147. P Succusarius U⁶ Succussarius U^{2.5} Succussarius. — 149. P U^{1.2.3.4.5.6} G^{1.2} p³ Currere non cessat M μ^1 p² cum U⁴ dum (pro quia) P U⁶ G¹ uersus hoc ordine exhibent: 144. 145. 147. 146. 148. 149. U⁶ ordine habet hoc: 147. 144. 145. 148. 149. om. 146. U¹ p³ hoc ordine habent: 144. 145. 147. 148. 149. uers. 146 inuenitur post uers. 156. U^{2.4} hoc habent ordine: 144. 145. 148. 149. 147. 146. eodem ordine habet cod. p⁸ inserto inter uers. 147 et 146 uersu hoc: *Estque palefridus quia frenum suscipit ore.* M habet ordine hoc: 144. 145. 146. 148. 149. 147. p¹ hoc habet ordine: 144. 145. 148. 146. 147. 149. — 151. U⁵ G¹ uir probitatis (in codd. U^{2.3.4.5.6.7} G^{1.2} M p^{1.2.3} uersus hoc ordine se excipiunt: 151. 152. 150. in cod. μ^1 ordine hoc: 151. 150. 152). — 153. U^{2.4} G² uirtute uir esto P U¹ μ^1 om. h. u. — 154. U^{2.5} M fabricandi p¹ fabricandi (t — tis). — 155. P U^{1.2.3.4.5} G^{1.2} M p^{1.2.3} ante (pro ille). sequitur in cod. U² uers.

Follus quandoque significat fatuum.
 Qui uendit merces mercator dicitur ille,
 Institor est instat qui pro pretio minuendo,
 Mercator uendit, institor illud emit.
 Uerberorum nebulo, meretricum sit tibi leno, 160
 Intentumque gulae parasitum dicimus esse.
 Lumbis parcentes nos dicimus esse palumbos,
 Quique colunt lumbos hos dicimus esse columbos:
 Isti per mensem coeunt primique per annum.
 Rusticus a rure, quoniam rus est sibi curae, 165
 Uillicus a uilla, quia res disponit in illa,
 Dicitur agrestis ab agro, sit littera testis.
 Sit Cato consultus, consultor filius eius,
 Consultor poscit quod consultus bene noscit,
 Consultor rogitat, consultus consilium dat. 170
 Liber id est Bachus uel uir sine compede natus,
 At liber est codex uel raptus ab arbore cortex:
 Prima *beri* faciunt genitium *brique* secunda.
 Pars prior est cortex, liber altera, tertia suber.
 Aequiuoce uinumque latex et limpha uocatur: 175
 Est ideoque latex uinum quoniam latet uua,
 Limpha latex ideo quoniam terrae latet imo.
 Germanos dices qui sunt ex germine matris
 Et patris eiusdem, frater nomen generale,
 Pro consobрино fratrem dicas aliquando. 180

hic: *Non opus est follo suspendere tympana collo.* idem uers. inuenitur in codd.
 U³ p³ post uers. 157. abest a PR, legitur in glosa Metulini. — 157.
 U² p³ 4.5 M μ¹ p¹ dicitur esse. — 161. P U² 6.7 M μ¹ G¹ Intentusque gule
 parasitus dicitur esse. — 162. U⁵ Parcentes lumbis U¹ palumbes. — 163.
 P U² 3.4.6.7 G¹ M μ¹ p² 3 nos (pro *hos*). — 164. U³ μ¹ illique. — 165. μ¹
 stat (pro *est*). — 166. P U³ Uillicus uilla . . . — 168. p³ Est catho . . .
 (ascriptus est in marg. cod. p³ uers. *Consulo te posco . tibi consulo consilium*
do.) — 169. U⁶ p³ nouit (U¹ 7 inuerso ordine habent uers. 169. 168). —
 170. (U⁷ p³ om. h. u. M p¹ in margine habent. in cod. U⁵ sequitur uers.
Consulo te quero . tibi consulo consilium do. — 171. M p³ bacus PR bachus. —
 172. U² Et liber U³ Uel liber P U⁴ μ¹ p³ Ac liber U⁶ Ast liber R At liber. —
 173. U⁷ p³ genituios. — 177. U⁷ ideo est quoniam U¹ μ¹ p¹ terra latet
 lma. — 178. U³ 5 dicas U⁶ M p¹ dicis PR dices. — 179 U⁶ frater est nomen.

- Dicitur hinc cignus quia cantus congruus eius,
 Quod totus candet ipse uocatur olor,
 Estque caput primi concinnus olonque secundi.
 Uirgulti custos homo dicitur esse uiredus,
 185 Estque ueraedus equus uectans raedam quasi currum.
 Non clara matre natus claroque parente,
 Ut plerisque placet, dicitur esse nothus.
 Spurius est natus tantum clara genetrice:
 Alcides primus fuit Aeneasque secundus.
 190 A grauitate baro fertur, quod monstrat origo
 Eius, nam Graece bares id quod graue signat.
 At proceres uere dices sic a probitate,
 Sunt proceres namque qui procul a carie.
 Ut plures firmant uireat quod uiribus est uir,
 195 Dicitur, ut credo, magis a uirtute uirendo.
 Sanguis progenies, sanguis quoque dicitur humor,
 Sit tibi peccatum sanguis, sanguis quoque uita,
 Euchariton testante tibi sit theologia.
 Ad corpus nixus, sed spectat ad intima nisus,
 200 Nam quamuis animo corpore nitor ego.

181. U⁴ p² cingnus PR cignus. — 182. U³ inde uocatur olor U⁷ dicitur esse olor PR ipse uocatur olor. — 183. P U⁷ p¹ concignus. — 184. p¹ dicitur ipse uiredus. — 185. P U^{1.4.5.7} M μ¹ p² Est ueredus . . . — 187. U⁶ notus. — 188. μ¹ clara tantum. — 190. μ¹ sic monstrat. — 191. μ¹ baros U⁶ nam bares id grece . . . G¹ namque bares id quod graue signat. — 192. P U^{3.4} G^{1.2} Ac proceres U^{6.6} M p¹ Tu proceres R At proceres P U⁶ p³ uere dicas sic U³ uere sic dicas U⁴ G¹ uere sic dices U^{1.7} G² M μ¹ p² uere dices sic p¹ uere dicis sic U³ uere tu dicas U⁶ uers. 192. 193. in unum contraxit: *Tu proceres uere sunt procul a carie.* — 193. P Sunt proceres procul a carie uirtute cluentes — 194. U⁷ Ut plures dicunt U^{2.5} uireat quod uiribus PR uireat quod pluribus. — 197. M p¹ Sit quoque peccatum sanguis U³ sanguis tibi uita. — 198. P U⁶ p³ Euchariton quoque sit testante theologia μ¹ Euchariton quoque testatur theologia U^{1.2} G² M p¹ Euchariton (M p¹ Euchariton) tibi sit testante theologia U⁶ G¹ Euchariton tibi sit testanteque theologia U³ Euchariton tibi sit testatur theologia U⁴ Eukarithon testante tibi sit theologia U⁷ Eukaristia tibi sicut testatur theologia p³ Euchariton sanguis sit testante theologia. — 199. G¹ spectat sed ad . . . U⁶ M p¹ sed nisus ad intima spectat. — 200. U¹ nitar.

Dicitur hinc Titan quia nos illuminat, at sol
 Quod solus lucet super omnia sidera caeli,
 Et quia res omnes exterminat hinc sit Apollo,
 Quodque foco plenus sit Phoebus dicitur inde,
 Aut etiam Phoebus quod sit nouus esse probatur. 205
 Dicitur hinc hircus quoniam uirtute potens est,
 Hircus enim quasi uir caprarum dicitur esse,
 Sit caper ex usu tibi sitque domesticus iste,
 Capreolus uere siluester dicitur esse.
 Esse minor mundus confirmatur microcosmus, 210
 Sed signa mundum maiorem per macrocosmum.
 Alterius uiolans uxorem fertur adulter,
 At moechus faciens incestum cum meretrice,
 Signat adulterium fornicor et reliquum.
 Dicitur a uentura canendo uaticinator, 215
 A perpendendo garritus alitis augur,
 Aruspex aut ariolus dicatur ab ara.

201. $U^{2.4.5}$ ut sol. — 202. $PU^{1.3.4.5.6.7} G^{1.2} M p^1$ Quod solus luceat . . . U^2 Quod solus lucet (-ceat al. m.) . . . $\mu^1 p^2$ Quod solus lucet . . . p^3 Quod solus celi super omnia sidera lucet. — 203. Et quod . . . p^3 Ac quia . . . — 204. $U^1 \mu^1 p^1$ pheb^{us} dicitur idem U^6 hinc pheb^{us} dicitur idem (om. sit post *plenus*) $U^1 p^3$ pheb^{us} dicitur esse. — 205. $U^{1.2}$ At etiam . . . $U^{4.5.7}$ Ac etiam . . . μ^1 quia sit . . . $M p^1$ esse uidetur $U^4 \mu^1$ ipse probatur PR esse probatur. — 206. $PU^{3.4.7} \mu^1 p^2$ potens sit. — 208. $M \mu^1 p^2$ sit domesticus iste $U^{1.6}$ sit domesticus ille U^3 sitque domesticus ipse U^4 sit domesticus inde ($PU^{2.5.6} p^{1.2}$ habent uers. 206. 208. 207.) — 209. $PU^3 G^1 M \mu^1 p^1$ uero $PU^{3.5.6} G^{1.2}$ siluestris U^2 Siluestrum uere caprarum capreolus sit. — 210. U^1 Est minor mundus confirmat microcosmus. — 211. $U^4 \mu^1 p^3$ Sed signo G^1 Si signas G^2 Sed signas $U^{1.6}$ Sed signans $U^5 p^2$ Sed signat (P habet uers. 211. 210). — 212. U^4 uocatur adulter. — 213. $PU^5 G^1$ Ac mech^{us} U^1 Sed mech^{us} U^3 Ast mech^{us} p^3 Estque mech^{us}. — 214. U^4 fornicator G^2 fornicatur M fornitor (al. m. fornicator). — 215. $U^{1.6}$ faticator. — 216. p^3 At perpendendo . . . — 217. PU^3 Aruspex U^5 Ac aruspex p^2 ariolus $PU^5 G^2 p^1$ dicatur ab ara $M \mu^1 p^3$ dicatur ab aris G^2 dicetur ab ara $U^{1.2.6} p^2$ dicetur ab aris U^4 dicitur ab ares U^7 dicitur ab aris (gl.: *aruspex et ariolus idem significant, quia antiquitus intrabant iuxta aram et faciebant sacrificium ibi*).

- Finis consumens et consummatio finis,
 Est proprium finis, quandoque est actio finis.
 220 Sit Ianus quadrifrons ob tempora quattuor anni,
 Sitque bifrons propter occasum solis et ortum:
Matutine pater, seu Iane libentius audis,
Iane biceps, anni tacite labentis origo.
 Dicas textoris radium, radium quoque solis,
 225 Atque rotae radius tibi sit, non inuenio plus.
 Erubet Eous aurora, pallet Ethous,
 Feruet Pyrous, se mergit aquis Philogeus.
 Sit tibi successus euentus prosperitatis,
 Euentumque malum proprie dicas fore casum,
 230 Lapsus et euentus inflexio sit tibi casus,
 Et quidquid dicas, a cado sume caput.
 Est polypus naris, oscedo dicitur oris,
 Sit pedor inde pedum, foetor totidem tibi rerum,
 Spirantisque bene sit odor nidorque coquinae.
 235 Polypus est piscis, polypus foedatio naris,
 Pes caput huic, illi dic caput esse porum.

218. U^{2.4} Finis cōsumens est cōsumatio finis G² Finis cōsumēs ē cōsumatō finis U³ Finis cōsumās ē cōsumatio finis (sequitur in cod. U⁵ uers. *Cu⁹ plale regionis dicitur ēē*). — 219. G¹ Est proprie finis . . . U⁷ μ¹ Est finis proprium . . . U⁴ quandoque sit . . . U¹ p² om. h. u. sequitur in codd. U⁴ p³ uers. *Eius (p³ Cuius) plurale regiones dicimus esse*. — 220. U⁵ Sis quadrifrons iane p³ Est ianus quadrifrons U^{1.2} quia tempora IIII anni U^{2.4.5.6} G^{1.2} M μ¹ p² quia tempora quattuor anni p¹ quia quattuor tempora anni P p³ ob tempora quattuor anni. — 221. U⁵ Sisque . . . G¹ lucis (pro solis). — 222. p³ audi. — 223. U² bifronf ceps (al. m.) μ¹ p^{2.3} bifrons U⁵ biffrons. — 225. U³ Ast rotae . . . — 227. P U^{2.4.5} pirous U⁶ pirrous U³ G^{1.2} M μ¹ p^{1.2.3} pyrous U¹ pyroeus U⁷ pyrois. — 229. U^{2.5.6} G² dicas proprie. — 231. U⁴ Sed quicquid dicas G² de cado . . . U⁵ a cado sit tibi caput — 232 U⁵ Polipus est maris U³ obscedoque U³ obscedo dr oris q; nascitur ore (al. m.). — 233. P U³ Sitque pedum pedor U⁵ Atque pedum pedor G² Sitque pedis pedor U³ Estque pedum pedor p³ Sitque pedor pedum G¹ Est pedor inde pedum U^{1.4.7} M μ¹ p^{1.3} Sit pedor inde pedum U⁶ Sit pedorque pedum P U⁵ est fetor totidem tibi rerum U³ fetor est totidem tibi rerum — 236 U¹ Pef caput est illi . illi dic cap ēē. (gl. *Polip⁹ est equiuocū . nū polipus frīa lōga est quidū piscis qui habet. plures pedes .*

Fornix est arcus, fornixque domus meretricis,

Ast utrique caput dicitur esse foris.

Testudo ballistaeque semicirculus iris

Dicitur et saepe curuatio litoris arcus. 240

Articulus color est, breue membrum, dictio Graeca,

Articulus numerus per denos multiplicatus,

Momentum articulus pressuraque dicitur esse.

Est manuum pollex, sed dicatur pedis allux,

Est manuum digitus, articulusque pedum. 245

Unius doctor sit multorumque magister,

A doceo primum dic, a maiore secundum.

Quod toti sit par factum totius ad instar,

polipus prius brevis est sedatio naris . et dicitur a polis quod est palatitas et porus quod est foramen in carne per quod exit sudor . sic dicit actor . sed derivator dicit aliter uidelicet; quod polipus pro pisce bene derivatur sicut dictum est a pluralitate pedum . sed polipus secundo modo est fetor urbis qui provenit ex aliquibus rebus; immundis que proiciuntur in strata seu uia. et dicitur a polis quod est urbs et pus putredo . quasi putredo urbis . et transmittitur ad fetorem naris . quia sicut fetor urbis non potest sustineri ita nec fetor naris.) In cod. U¹ uersus hoc ordine se excipiunt: 232. 235. 236. 233. 234. in cod. U⁶ ordine hoc: 232. 233. 235. 236. 234. uers. 236 sequitur hoc in cod. uers. *Mustor panis acor uini carnis quod; rancor (=Mucor panis, acor uini, carnis quoque rancor).* — 238. P U⁶ p² Ac utrique caput . . . G² At utrique caput . . . U^{1.2.3.6.7} μ¹ p³ Ast utrique caput . . . G¹ Ac utriusque caput . . . U⁴ Atque utrobique caput . . . M p¹ Ast utrique foris dicitur esse caput (p¹ capud). — 239. P Est testudo balistaeque U^{1.2.4.5.6} G¹ M μ¹ p^{1.2.3} Testudo balistaeque U³ Testudo balystaeque U⁷ Testudo balista et G² Testudoque balista. — 240. U⁷ ac sepe p² at sepe. — 241. p¹ membrum breue. — 242. U¹ per denum. — 243. p³ Momentumque U⁶ μ¹ pressura (sequitur in cod. p³ uers. pentam.: *Et fidei pūctus dicitur articulus.*) — 244. U⁷ alux (gl. pollex appellatur grossior uel maior digitus manus et fortior, et dicitur de polleo es, quia pollet in fortitudine . allux est grossior articulus in pede, et dicitur ab a quod est sine et lux lucis, quasi sine luce uel extra lucem.). — 246. P U² Unius est doctor sit multorumque magister G² Unius est doctor sed multorumque magister U³ Unius doctor sed multorumque magister p³ Unius sit doctor multorumque magister. (post uers. 247 legitur in cod. μ¹ glosae instar distichon hoc: *a maiore statu nostri traxere magistri || Si doceat doctor quilibet; esse potest.* — 248. U¹ Quod toti sit pars p³ Quod pars sit toti P factum quoque totius instar. —

- Hoc dicas obolum, sed semicirculus est as,
 250 Nummi dic assem, partem dic ponderis assem,
 Esse genus semis, proprie medium tenet assis.
 Dic proceres procul a carie uirtute cluentes,
 Quique petunt cubitus a procor esse procos.
 Artifices artis dicas, opifex operis sit,
 255 Ast opifex opis est, si caput exstat opis.
 Pannorum scissor tibi sit uitisque putator,
 Ulneris incisor, sicut doctus docet auctor.
 Est Petrus dictus Simon, quia simplicitate
 Floruit, at Petrus, quod ratus ipse fide.
 260 Hoc nomen cephas fertur caput esse Latine,
 Dicitur et Cephas, quod caput ecclesiae.
 Intestinorum pars est renunculus, at sunt
 Renes luxuriae sedes nec non alimentum.
 Ennos significat habitare, caprumque, profundum:
 265 Ennosigeus et ennoicus probat atque gehenna.

249. U⁶ Hoc obolum dicas U⁶ Nunc obolum dicas (uers. 250 sequitur in cod. U³ uers. *As oboli pond⁹ pūct⁹ possessio tota.*) — 251. μ¹ Est genus semis . . . U¹ Esse genus proprie semis medium tenet assis G² Esse genus medium semis proprie tenet assis PU^{3.7} medium proprie tenet assis p³ mediam partem tenet assis U^{4.6} om. h. u. — 252. U^{1.2.3.4.5.6} G² μ¹ p^{1.3} clientes. — 253. U^{4.5} G² cubitos P a precor. — 254. U⁶ Artifex U¹ opifex operum sit U⁴ operis opifex sit. — 255. PU^{2.3} G¹ μ¹ p¹ Ast opifex opis est, si caput extat opis U¹ At opifex opis est . . . U⁶ Ac opifex opis est . . . U⁴ Ac opifex opis (om. *est*) U⁵ Aut opifex opis est . . . G² Ast opifex deus est . . . U⁷ Ast opifex opis ē sit caput extat opis μ¹ Ast opifex opis est f; caput extat opis p² Ast opifex operis si caput extat opis M p³ Ac opifex operis est . si caput extat opis. — 256. U^{3.5} G^{1.2} M cissor p³ sit tibi. — 257. U³ incissor U³ incisor U⁶ incissor PU⁶ G¹ μ¹ p^{1.3} actor U² auctor (al. m.) U^{3.5.7} G² M p³ auctor U¹ author U⁴ autor (*Thurot.* pag. 103 adn. 2: On trouve presque toujours dans les manuscrits, depuis le XIIIe siècle, *actor* et non *autor* dans le sens de notre mot *auteur*). — 258. U^{1.2.3.4.6} G¹ M μ¹ p^{1.3} symon U⁷ symon dictus. — 259. PU⁵ μ¹ fuit (pro *fide*) U⁴ om. h. u. — 261. U³ Dicitur hinc cephas U⁴ quia caput ecclesie sit G¹ quod caput ecclesie est. — 262. PU¹ ac sunt. — 264. U² G^{1.2} figt U⁶ signat PU^{4.7} M μ¹ p^{1.2.3} caprumque U^{2.5} capmq; U¹ G² capq; G¹ caperq; U^{2.6} capraq; — 265. U^{1.4.6} Ennosicheus U^{2.3.7} Ennosycheus p³ Ennosigenus PU^{2.3.4.5.6.7} G¹ ennoycus μ¹ ennoy-

Mango caballorum sit porcorumque subulcus, Est asinorum pastor agaso boumque bubulcus, Mulio mulorum dux ennoicusque caprarum, Nam caper est ennos, ouium sit opilio pastor. Ille quaternio sit qui supra quattuor exstat,	270
Quique decem praesit ille decurio sit. At simplex miles decurio saepe uocatur, Hincque gregarius est de grege dictus ita. Uniusque uiri princeps monarcha uocatur, Monarchamque uoces qui sibi cuncta tenet.	275
Qui quartam partem regni tenet ille tetrarcha, Ac dominus supra quattuor est id idem. At qui triginta sub se tenet ille tribunus, Quique tributa legit ille tribunus erit. Quinquaginta regens pentacontarcha uocatur,	280
Pentarcham dices qui nisi quinque regit. Ast hecatontarcha seu uis centurio centum Possidet, at mille dux chiliarcha tenet. Ecclesiaeque pater princeps patriarcha uocatur, Namque pater patrum dicitur ille pater.	285

chus U¹ orniacus U¹ ichenna U⁵ μ¹ p¹ ichenna G² om. h. u. (gl. *ennoicus est custos caprarum et dicitur ab ennos quod est capra et icos custos, quasi custos caprarum.*) — 267. U⁵ Est asini pastor agazo . . . G² Ast asinorum . . . — 268. U¹ erinicusque PU^{2.3.5.6} G^{1.2} ennoycusque Mp^{1.3} caprorum. — 269. U⁵ Namque caper ennos ouium sed opilio pastor. PU^{3.5.6} μ¹ p² habent uers. 266. 268. 269. 267. — 270. M μ¹ super. — 271. P Quinque decem . . . U⁶ miles (pro *ille*). — 272. PU⁵ U² Ast p³ Aut. — 273. U⁵ Hic p³ Hicque M μ¹ p¹. Hic quoque U² Mp¹ a grege. — 274. U¹ Unius PR Uniusque. — 275. U¹ Monarcham U^{2.4.5.6} G¹ notes U⁷ notes (expuncto *uoces*) U² regit (pro *tenet*). — 276. U⁷ quartam regni partem G² partem quartam regni. — 277. U¹ p³ Ac dominus . . . G² Ast dominus . . . Mp^{1.2} Et dominus . . . U³ est itidem U^{2.6.7} G^{1.2} Mp³ extat idem. — 278. U² G³ Mp¹ Et qui . . . U⁴ Ast qui . . . M sub se lēgit. — 279 M p¹ gerit (al. m. *legit*) U² hic dicitur esse tribunus. — 280. U⁶ G¹ p¹ tenens. — 281. U² μ¹ p^{1.3} dicas PU^{2.3.4} G¹ μ¹ p² qui sibi quinque tenet U^{5.6.7} G³ Mp³ qui sibi quinque regit U¹ qui nisi quinque regit. — 282. p¹ Ast centumtrarcha ceu uis . . . — 283. U¹ G² probat (pro *tenet*). — 284. P U^{3.4.5.6} G² μ¹ p³ Ecclesie pater et princeps . . . U⁷ Ecclesie princeps patrum . . . U^{1.2} G¹ Mp^{1.2} Ecclesieque pater princeps — 285. U² G³ Mp¹

- Obliquum uisum gestans homo strabo uocatur,
 Dicatur luscus qui uidet idque parum.
 Incantatores serpentum dicimus esse,
 Dicque magos inquisitores astronomiae,
 290 At cuiusque rei fore dicas apparitores.
 Bos est camporum, bubalus est nemorum,
 Bubalus est magnus, buculus est minimus.
 Lar proprium nomen, genitiuus dat tibi Lartis,
 Lar domus et numen, subsequiturque Laris.
 295 Est deus aeternus, nostro de corpore diuus.
 Scribe dii, lege di, si uis urbanus haberi.
 Syngraphus est scriptum, quo confirmatio pacti
 Prorsus certa manet uendentis res et ementis,
 Hinc et chiographus manualis charta uocatur,
 300 Exemplum scripti dicitur antigraphus.
 Calculus est ratio, numerus, sententia, carbo,
 Calculus est pondus, minimus lapis, ensis acutus:
 Libro *Papiac*, si uis, exempla require.

dicitur esse pater U³ dicitur esse papa. — 286. μ^1 Oblicum lumen gestans homo strabo uocatur M Obliquum lumen (al. m. *uisum*) gestans homo . . . U⁷ Obliquum lumen homo gestans . . . p¹ Obliquum lumen gestans hic strabo . . . U¹ Obliquum uisum gestans hic strabo . . . G¹⁻² Obliquum uisum portans homo . . . — 287. P id quod parum G² id quod est parum. — 290. PU⁵ G¹ p³ Ac . . . (U³⁻⁶ habent uers. 288. 290. 289). — 291. U⁷ bubulusque nemorum G² bubalusque nemorum. — 292. U⁵⁻⁷ Bubulus U²⁻³⁻⁶ bucalus p¹ bucolus U⁵ sed buculus est minimus. — 293. U¹ dat tibi lartis U² sit tibi laris PR sit tibi lartis. — 294. U¹ Lar deus atque domus U⁴ G² Lar domus est numen U⁶ Lar domus est nomen p¹ Lar numen domus est PR Lar domus et numen U¹ subsequitur laris PR subsequiturque laris. — 295. U⁶ μ^1 p¹ nostro de tempore. — 296. M si uis bonus auctor haberi. — 297. p¹ conformatio U³ facti. — 298. U⁵ Certa manet prorsus U⁷ res uendentis et ementis. — 299. U⁶ p³ Hincque . . . G² M p¹ Sic et . . . PR Hinc et . . . U¹⁻⁴ G² p³ cirographus PR cyrographus P charta codd. carta. — 303. p³ In libro . . . (sequitur in codd. U⁴⁻⁵⁻⁶ G¹ distichon: *Est baculus stipes* (U⁶ *lignum*), *stirps stirpis regia proles* || *Stips stipsis est obolus, Styx Stygis atra palus*. In cod. G² sequuntur uersus hi: *Est stipes baculus, stirps stirpis regia proles* || *Dicitur et saepe stirps radix arboris esse*).

Mucro pedem, medium gladius, totum tenet ensis,	
Mulcet hic, iste secat, diuidit ille gulam.	305
Orator sit discipulus, rhetor docet illum,	
A resis rhetor dicatur et alter ab oro.	
Aëra dic nostrum, sed dicas aethera summum,	
Unus saepe tamen sumitur ut reliquus.	
Dicatur fluuius currens extra mare dulcis,	310
Sed proprie fluctus dicitur unda maris.	
Est Satyrus Faunus, tamen et diuersificatur:	
Camporum Faunos, dic nemorum Satyros.	
Hospes qui recipit hospesque receptus habetur,	
Et sic qui nutrit et qui nutritur alumnus.	315
Carmina qui fingit aut metra poëta uocatur,	
Dicatur uates qui quicquam uaticinatur,	
Sitque propheta tibi quisquis diuina profatur.	
Dicas nauclerum qui sorte regit sibi nauem,	
Indeque nauta regit nauem non sorte sed arte.	320
Ut uere dicas, tibi sit dormitio somnus,	
Somni pigrities dicitur esse sopor.	
Consensus hominum mos est, ritusque uocetur	
Quod iuxta solitum sit tibi quisque ratus.	
Praesul prae Saliis dicatur episcopus esse,	325

305. p³ i^{te} (=iste) secat G¹ ille necat PR ille secat. — 306. P rhetorque magister U⁷ rethor tenet illum G¹ retor docet illum R rethor docet illum. — 308. U¹ sed dices PU⁵ sursum M sursum (i summum) R summum. — 309. PU² G¹ Unum — reliquum U⁵ dicitur. — 312. U^{3.5} G¹ μ¹ p^{1.3} diuersificantur. — 313. U³ dicas nemorumque satyros U⁶ dic sathiros nemorum μ¹ dic satyros nemoris. — 314. p³ Hospes qui recipit et qui receptus habetur. — 315. PU³ μ¹ Et sit . . . p³ Ut sit . . . U⁷ G³ M p^{1.3} Et sic . . . U⁶ Sic et . . . U⁶ Sic est . . . U^{2.4} G¹ Est sic . . . U¹ Est qui me nutrit et qui nutritur alumnus U^{2.6} G^{1.2} p¹ alumpnus. — 316. μ¹ ac metra. — 317. U⁵ Uates dicatur PR Dicatur uates U^{2.6} μ¹ p¹ qui quicquam U⁷ si quid G¹ si quidquam PR si quicquam. — 318. G² μ¹ Sit propheta U³ Sit quoque propheta . . . U^{2.3.4.5} μ¹ si quis . . . U⁴ prefatur. — 319. p² regit sorte G² naues. — 321. G² Ut uerum dicas U⁴ dormitio sit tibi sompnus. — 323. U^{2.4} μ¹ p^{1.2} uocetur PR uocatur. — 324. U⁷ G¹ p^{2.3} sibi. — 325. M p¹ Pre saliis presul U³ Presul pre reliquis PR Presul pre aliis.

- Ac praesul princeps dicitur ante solum.
 Dicatur catulus minimus catus a cane dictus,
 A cato dictus catus erit minimus.
 Est talus decius, talus postrema pedis pars,
 330 Indeque taxillus dicatur deminutium.
 Lanæ et telas pecten parat atque capillos,
 Pubes et piscis sitque chorea tibi.
 Pecten agit telas, lanas trahit, os subit, aures
 Mulcet, et est pubes, piscis et ordo simul.
 335 Est conus crista galeae fructusque cupressi.
 Euentum dic principium finemque uicissim:
Semper ad euentum festinat. et inueniemus:
Quisquis ab euentu facta notanda putat.
 Hesperus in nocte dicatur, mane uocetur
 340 Lucifer, et semper nocte dieque Uenus.
 Esse toros dicas tauri palearia, lectos
 Esse toros dicas, mensas quoque die aliquando.
 Est auus et proauus abauus atauus tritauusque,
 Et sic inde nepos. ab. at. tri. suscipit hæc uox.

326. PU⁵ G¹ p³ Ac . . . U⁷ Aut . . . R At . . . — 327. μ^1 minimus catus PR minimus canis. — 328. U^{1.2.3.5.7} catulus est minimus μ^1 cattus est minimus G² erit catus minimus PR catus erit minimus (U⁴ om. h. u.). — 329. U⁶ p³ extrema. — 330. P et codd. diminutium. — 331. U¹ ac telas U⁷ pecten trahit. — 332. U³ ac piscis U⁵ sit piscis U³ G² M μ^1 et pisces U^{2.7} G² M p^{2.3} corea U³ simul (pro tibi.). — 333. U³ telum PU^{3.5} sordes trahit U^{1.2.4.6} G² M p^{1.3} lendes trahit U⁷ μ^1 lanas trahit (G¹ p² om. h. u. et seq.). — 334. PU^{1.2.3.5.6} G^{1.2} M pecten et ordo simul μ^1 p³ piscis et pecten simul. — 335. P cron⁹ (codd. U^{2.3.4.5.6.7} G^{1.2} M μ^1 p^{1.2.3} habent hunc uers. post uers. 342). — 337. U² et inueni⁹ (expuncto *medias res*) U⁶ et inueniet li. — 338. U³ Si quis U⁵ uocanda. — 339. U⁷ de nocte — de mane. — 340. P ac semper uenus nocte dieque U¹ μ^1 et semper nocte dieque uenus U³ ac semper nocte dieque uenus G¹ at semper nocte dieque uenus U³ at semper uenus est et nocte dieque U⁴ semper uenus nocteque dieque U⁶ p³ ac semper uenus est in nocte dieque U⁶ p³ at semper uenus est in nocte dieque M p¹ et semper uenus est in nocte dieque G² et semper uenus et in nocte dieque U⁷ ac uenus est nocte dieque simul. — 341. U¹ tauri dicas U⁷ G² thauri dicas. — 342. PU⁵ mensam. — 343. P μ^1 p¹ Est auus et proauus . . . U^{3.4} G^{1.2} p³ Est auus proauus . . . R Est auus est proauus . . .

A faueo fautor dic, a facio fore factor, 345
 Concedit primum, mihi crede, facitque secundum.
 Caeli cardo polus, caelum quoque sit casa solis,
 Empyreum caelum bene dicat quisquis Olympum.
 Hoc nomen lampas, crater quoque, panther et aether
 Accusatiuis Graecis faciunt muliebre. 350

Cap. X.

De nominibus femininis.

Prora prior pars est nauis, pars ultima puppis,
 Dic latus esse ratem, uentrem dic esse carinam,
 Naues collectas dicas comprehendere classem.
 Nauis ab humore nomen trahit ex ratione,
 Namque caput nais, quod sonat humor, habet. 5
 Quod rata sit ratis est, quod concaua dicta carina,
 Puppis dicatur a post, prora est quasi prima.
 Barca, celox, paro, denter, musculus et myoparo,
 Caupulus et lembus seu linter, cymba, corambus,

345. U⁶ a facio factor PU^{1.3} μ^1 a facio quoque factor R a facio fore factor. — 347. P causa U⁷ gaza G² celū cafa fit q̄; folis. — 348. U¹ bene dicat quisquis PU^{3.7} G¹ p³ bene quisquis dicat U² G² quiuis bene dicat U^{4.5.6} M p² bene quiuis dicat μ^1 bene quisquis dicat p¹ bene qui uult dicat. — 350 U⁶ G³ grece faciunt μ^1 faciunt grece p² feminina (pro *muliebre*).

1. PU^{2.6} p³ prior nauis pars dicitur, ultima puppis μ^1 prior nauis pars ultima dicitur puppis U³ G¹ prior nauis pars est, pars ultima puppis U⁴ prior pars est nauis, pars altera puppis R prior pars est nauis, pars ultima puppis. — 3. U⁵ Nauis U¹ dic comprehendere PU^{4.5.6.7} G² dicas comprehendere R dicas comprehendere U² classim. — 4. U³ et ratione. — 5. P et codd. plerique *nays* (cf. VIII 226) μ^1 om. h. u. — 6. P om. *est* post *ratis*. — 7. PG² Pupis dicatur quasi post . . . — 8. PU^{3.5} G¹ et mioparo R om. *et*. — 9 U³ Capulus p² Caupulus PR Campulus p¹ hinc lembus μ^1 ceu linter U⁴ uel linter PU^{1.3.4.6.7} μ^1 p³ carabus G² carambus G¹ p¹ carebus M p³ carembus U² caribdis (expuncto *carambe*) U⁵ phaselus (scripsi *corambus*, quod uocabulum exhibet U⁵ in fine uersus sequentis . conspirat haec lectio cum gl.: dicitur quasi *corio ambita*).

- 10 Dromo, liburnus, legia, caudica, scapha, phaselus.
Antemnae, forus, alueolus, carchesia, malus,
Anchora, lintea, uelaque, carbasa siue ceruchus,
Contus seu remus, amplustraque, transtra, rudentes.
Uulnera sunt plāgae, regio plāga uel plāga rete,
- 15 Primum producas, corripe pro reliquis.
Est mulier uidua, si sit uiduata marito,
Defuncto nato dicitur orba parens.
Laus de terrenis, debetur gloria caelis,
Et tamen inuenio: *sit laus et gloria Christo.*
- 20 De tenui factam corio galeam uoco mitram,
De puro chalybe cassida dic proprie.
A mulcet mulier, a femine femina nomen
Sortitur, sexus quod discrimen notat eius,
Quodque uiro iuncta coniunx, a spondeo sponsa.
- 25 Curia planities in terra, curia regum,
Sed curtis proprie dicatur canonicorum.
Factum luxuries notat affectumque libido,
A luxu primum dic, a libet esse secundum.
Urbis porta, fores thalami, sed ianua templi,
- 30 Penoris est ualua, quod et Ouidius manifestat
Dicens *'hic portas frangit, at ille fores'*.

10. PU³ μ¹ p¹⁻² caudea R scandea (gl. *caudea est nauicula capiens a quatuor ad decem homines et fit ex grosso trunco cauato, dicta quasi caudicea uel corticea.*) U⁶ corambus (pro *phaselus*). — 11. P fores U¹ p² alueolum. — 13. P amplustreque M μ¹ p¹ amplustra R amplustraque (sequitur in codd. U⁴ G² pentam. *Instrumenta ratis dicere iure potes.*). — 15. U²⁻⁵ produces M producis PR producas U⁷ pro reliquis breuies μ¹ at reliquis breuies PR corripe pro reliquis. — 16. M Est mī . . . U¹⁻⁴ G¹ Est mulier . . . PR Est mater . . . P G² sit uiduata U⁶ quae sit uiduata μ¹ cum sit uiduata R si sit uiduata. — 18. U¹ Laudē t'renif . . . — 19. U² At tamen U⁴ Sed tamen p² Ut tamen PR Et tamen. — 22. U³ p¹⁻² a femē G² a femore PR a femine. — 24. U⁶ Quod sit iuncta uiro p¹ Quodque uiro iuncta sit PR Quodque uiro iuncta. — 26. M p¹⁻² dicetur. — 27. G² Actum PR Factum U² notat (al. m. *signat*). — 28. U⁴ a libetque secundum. — 29. U³ p³ sit ianua . . . U⁶ p¹ dic ianua . . . — 30. PU⁶ M quod ouidius . . . (om. *et*). — 31. PU³⁻⁴⁻⁵⁻⁶ G¹ p² fregit at p³ fregit ac U² G² fregit et U¹⁻⁷ frangit at M μ¹ p¹ frangit et.

Dic aures hominum, dic auriculas asinorum,
 Dicas et leporum consimilisque rei.
 Ungues non brutis dantur, datur ungula brutis.
 Uiuentis formam, ficti dic esse figuram, 35
 Huius et illius species et imago tibi sit.
 Uirgo pudicitiam notat aetatemque puella,
 Sed tamen improprie pro uirgine pono puellam.
 Auxilium designat opis, sed opes nota gazae,
 Poscit pauper opem, quaerit auarus opes. 40
 A meto sit messis, fruges, quia uescimur illis,
 Dicitur et, quia sit sparsa per arua, seges.
 Est lenonis amasia, sed qua fidis amica,
 Luxuries primam facit et natura secundam.
 Nobis ecclesia datur, Hebraeis synagoga, 45
 Eleis huic caput est, syn et gogos caput illi.
 Lenticulam paruam lentem dic, lenticulam uas,

32. U² hominis. — 33. U⁴ G² Dicas et leporis U⁵ Dic etiam leporum
 p¹ Et leporum dicas (sequuntur in cod. U⁵ uersus hi: *Ungues dic hominum,
 uolucrum simul atque leonum || Ungula ceruorum dicitur atque boum || Un-
 gues non brutis dantur, datur ungula brutis.* Iidem uersus paulum immu-
 tati in cod. G¹ exstant ordine hoc: *Ungues sunt hominum, uolucrum simul
 atque leonum || Ungues non brutis dantur, datur ungula brutis || Ungula
 ceruorum sit quoque quadrupedum.*) — 34. U¹ non brutis dentur U⁷
 brutis non dantur p³ non dantur brutis G² sed datur (sequitur in cod.
 G² distichon: *Ungues sunt hominum, uolucrum <simul at> que leonum ||
 Ungula ceruorum sit quoque quadrupedum.*) — 36. U⁷ species et imago
 uocatur. — 38. P dico puellam U^{3.5.7} M p³ pone . . . p¹ pone (i pono) R
 pono. — 40. M p¹ Poscit pauper opem U³ Pauper quaerit opem P R Quae-
 rit pauper opem (sequitur in cod. M uers. *Fontis margo, maris litus, ripa
 est fluuiorum.*) — 41. U¹ dic messis U⁵ uescitur. — 42. P Dicitur ac quia
 sit . . . U^{1.3.6} p³ Dicitur et quia sit . . . μ^1 Dicitur at quia sit . . . U⁵
 Dicimus ac quia sit . . . p¹ Dicimus ac quod sit . . . U^{2.4.7} G¹ p³ Dici-
 mus at quia sit . . . G² Dicimus aut quia sit . . . M Dicitur et crescens
 lata per arua seges. — 43. M de qua fidis p¹ in qua fidis U⁴ G¹ qua con-
 fidis. — 44. U^{1.3.4.6} G² μ^1 p^{1.3} faciet natura U⁵ faciet naturaque G¹ natu-
 ra facitque M om. h. u. (sequitur in cod. G¹ distichon: *Nomen amicitiae
 distabit sic ab amore || Haec pacis, ueneris dicitur ille fore.*) — 46. U⁵ Heleis
 U⁶ Heleys p² Helis G² Eleis μ^1 Elesis P R Eleys M caput est huic p¹ est
 capud huic. — 47. U² G^{1.2} μ^1 dic lentem.

- Pro uasis genere sibi lenteo uult caput esse.
 Est bona lens comedi, lentigo nota faciei,
 50 Lens lendis capiti, lens lentis conuenit ori.
 Ficus castanea nux haec tria nomina tantum
 Fructum cum ligno sub eodem nomine signant.
 Uocum materia, sed rerum materies sit,
 Quod substat dictis uel factis materies est,
 55 Petrinus paries sit tibi maceries.
 Muscipulae murum sunt decipulaeque luporum,
 Et possunt alio pedicae sub nomine dici.
 Est antica domus ingressus ab anteriori
 Parte, latens tibi sit postica a posteriori:
 60 Haec neutri generis saepe tamen inueniuntur.
 Purgat equum strigilis, strigilis quoque ferrea cratis,
 Strigilis apta pedi res lignea relligiosi,
 Dicitur et strigilis caua uel dentata supellex,
 Et tegimen pharetrae strigilis quoque dicitur esse,
 65 Et *stantis strigilis percurrit stamina telae*,
 Strigilis est cremium, uenit hoc a strideo strides,
 Styx palus est Erebi, strix strigis est uolucris.
 Est amita germana patris, matertera matris,

48. U^{3.6} sibi lenteo uult caput esse U⁷ sibi lenteo dat caput esse μ^1 sibi lentes dic caput esse PR sibi lenteo dic caput esse. — 49. U⁷ μ^1 p³ nota est. — 51. (μ^1 om. h. u. et seq.) — 52. P Fructum cum ligno sub eodem nomine signo U^{1.6} Fructum cum ligno sub eodem nomine signant U^{3.4} G³ p³ Lignum cum fructu sub eodem nomine signant R Signant cum fructu sub eodem nomine lignum. — 53. P U^{3.6.7} G¹ p² materies sit R materies est. — 54. G¹ et factis U^{5.7} G^{1.2} materies sit PR materies est (P habet uers. 53. 54. 55. 51. 52) — 56. M murium U⁴ μ^1 sint. — 57. U⁵ At possunt. — 58. U³ anteriore PR anteriori. — 59. G¹ latus U³ posteriore PR posteriori. — 60. U^{1.4} G² p³ Haec neutri generis (p³ generis neutri) saepe tamen inueniuntur R Haec neutri saepe generis tamen inueniuntur (μ^1 inueniuntur) PU³ om. h. u. — 62. U³ relligiosi PR religiosi. — 63. P et dentata. — 64. PU^{3.7} G¹ strigilis esse solet U⁵ esse solet strigilis R strigilis quoque dicitur esse. — 65. U³ strigilis stantis P currit per stagmina . . . U^{1.3.7} G² M percurrit R transcurrit. — 66. U² om. h. u. — 67. U⁴ om. h. u. (U³ habet uers. 61. 62. 63. 65. 64. 66. 67. U⁵ habet uers. 61. 64. 62. 66. 63. 65. 67. p³ habet uers. 61. 63. 64. 65. 62. 67.). — 68. U²

Estque socrus maior, nurus altera, fratria glos est.
 Etymologia tantum lingua tibi sit in una, 70
 At uariis linguis interpretatio fiet,
 Sed translatio fit, ut polis hinc populus.
 Congeries lapidum tibi sit, glomeratio fili,
 Lignorum proprie dicitur esse strues.
 Concha notat piscem, conchem dic esse legumen, 75
 Conchaque quandoque testa limacis erit.
 Uita per unum t uerbo descendit ab isto
 Uiuo, sed a uito uitatio significatur,
 Per duo tt scriptum muliebre notat redimiculum.
 Dic amitam neptis, sed ames sit furcula retis, 80
 Et de supremo consule bucolica.
 Oris cum corde confessio dicitur esse,
 Si cor non ori concordet, fassio tantum.
 Ad resipiscentem conuersio pertinet apte,
 Ast euersio uel subuersio perditionem 85
 Denotat, euerto tamen ad scrutamina spectat.
 Est acies oculi, sed acumen sit tibi cultri,
 Est acies pugnans, gens tamen improprie.

Est amita germana patris . . . PR Germana est amita patris . . . — 69. U¹ Est quoque . . . 70. U³ Ethymologia lingua tantum fit in una U⁶ Ethimologia lingua tantum sit in una G³ Ethymoloya tibi lingua tantum sit in una U⁴ Ethymoloya tantum lingua sit in una PR Ethimologia tantum lingua sit in una. — 71. P p³ Ac . . . R At . . . 72. U³ G¹ ut polis est populus. — 73. PU⁴ G^{1.2} M μ^1 p^{1.2} tibi sit lapidum . . . U^{1.2} 5. 6. 7 p³ lapidum tibi sit . . . U³ Congeries lapidum, fili glomeratio fertur. — 74. p¹ dicitur inde strues. — 75. U^{1.2} 3. 4. 5. 6. 7 G^{1.2} conchen. — 76. (sequitur in cod. M uers. *Equiuoce piscem cum testa conca figurat.*) — 78. U^{4.7} G² sed a uito uitas uitatio fiet U⁵ G¹ sed a uito uitatio dicitur esse PR sed a uito uitatio significatur. — 79. μ^1 redimitum. — 80. U³ neptem U^{5.7} G¹ hamis PR amis. — 81. (sequitur in cod. G¹ uers. *Confiteor spôte fateor mala facta coactus.*) — 83. p³ concordat. — 85. M et subuersio. — 86. p³ euersio tamen. — 88. (sequuntur in cod. U³ duo uersus hi: *Luminis est acies, quia reddit lumen acutum || Est acies ensis, solidum facit illa solutum ||* in codd. U^{1.3.5} tres sequuntur uersus hi: *Luminis est acies, quia lumen reddit acutum || Est ensis acies solidum facit illa (U³ ipsa) solutum || Militis est acies, quam non est spernere tutum ||* in margine cod.

- Nequitiam dicas male quod facis, impietas sit
 90 . Affectas quando quae mala sunt socio.
 Nequitiam tamen Ouidius transumit et inde:
Nequitia est quae te non sinit esse senem.
 Turtur auis, piscis est, turrestina nigerque
 Panis, ceu tradunt quidam, turrunda uocatur.
 95 Faex uini tibi sit, olei dicatur amurca,
 Faex tamen improprie multorum dicitur esse.
 Dic auri spumam scoriam proprie fore, ferri
 Chalciteon dic, argentique lithargyron esse,
 Dicas casmiam cuiuslibet esse metalli.
 100 Est campanarum nec non et corda tororum,
 Instrumentorum fidis est, funisque carinae,
 Pro fidibus cordas attamen usus habet.
 De fructu sterili clades poterit bene dici,
 Dicitur at strages occisio facta per hostes,

U⁷ uersus leguntur hi: *Luminis est acies, quia lumen reddit acutum* || *Est ensis acies, solidum facit ipsa solutum* || *Est acies belli cultelli uisus ocelli* || in margine cod. p¹ uersus exstant hi: *Luminis est acies, quia lumen reddit acutum* || *Militis est acies, quam non est spernere tutum* || *Est acies ensis, solidum facit esse solutum* || . — 89. U¹ male qui facis G² male si facis U³ male qui facit p¹ male q̄ facit PR male quod facis U² μ¹ impietas est G³ impietasque PR impietas sit. — 91. U¹ sūmit U⁶ p² transumit U⁷ transmutat PR transumit (gl. a propria significatione sumit.) — 93. U⁴ turestina PR turrestina (gl. de torreo es), — 94. U¹ turinda U^{4.6.7} G³ M turunda PR turrunda (gl. de torreo es). — 97. P Dic auri spumam: scoriam dicas fore ferri U^{1.4.5.6} G¹ Dic auri spumam scoriam proprie fore ferri R Dic auri spumam proprie scoriam fore ferri. — 98. P Et calthiteton argentique litargicon esse U¹ μ¹ Et calchiteon argentique litargiton esse U³ p³ Calchiteon argentique litargiton esse U^{3.7} Calcytheon (U⁷ Calchitheon) dic argentique lytargiton esse U⁶ p¹ Calchiteon (p¹ Calchitheon) dic argenti litargiton esse M Calchiteon dicas argenti litargiton esse G¹ Calchiton argenti dicasque litargiton esse U⁴ Calchiton argentique litturgitō dicitur esse G³ Calciton argentique litargiton dicitur esse U⁶ Calchiteon simul argentique letargiton esse p³ Calchitheon auri argenti titargiton (sic) esse. — 99. U^{1.3} Casmiam dicas . . . U² Dicas cassimam . . . U⁴ Dicas cassiniamque . . . U⁷ Sed dic cassimam . . . G² Dicas casmeam . . . p³ Dicas scamiam . . . PR Dicas casmiam . . . — 103. M p¹ sterili fructu U³ poterit clades bene dici U⁷ clades bene poterit dici PR clades poterit bene dici. — 104. U^{1.2.4.6.7} G² at strages U³ et strages

Quae uenit ex pastu corruptio sit tibi pestis. 105
 Claue ritas semper proprio comprehenditur actu,
 Deque parentela dicatur claue ritudo.
 Fluminis est tempestas oceanique procella,
 Huic caput est tempus, procul illi celloque fons est.
 Mortalis duliam, latrariam dic omnipotentis, 110
 Conueniens idolis idolatria dicitur esse.
 Arto fons artis, quia nos artat documentis,
 Sed quia nos faciles facit ad retinenda facultas.
 Uictima quae cecidit ferro uictrice uocatur,
 Hostibus a domitis hostia nomen habet. 115
 Quorundam tamen esse solet sententia talis,
 Quod plebs pro palma quondam faciebat habenda.
 De turba hostili debet tamen hostia dici,
 Et quia succensum super aras est holocaustum,
 Qui ritus fieri lege solet ueteri. 120
 Est nota splendoris, uenti simul, aëris aura,
 Quod uerum sit ita quaesita exempla probabunt.
 De terra est geomantia diuinationis facta,
 De nigris proprie nigromantia dicitur esse,
 Ast ad aquam spectat hydromantia, spectat ad ignem 125

p^{1.2} ast strages PR ac strages. — 106 PU³ semper proprio comprehenditur actu U⁴ proprio semper comprehenditur actu U^{1.6} semper proprie comprehenditur actu U² proprie semper comprehenditur actu G² semper proprie comprehenditur actu U⁷ semper proprio comprehenditur actu U⁵ G¹ μ¹ p¹ semper proprio deprenditur actu p² semper proprio deprehenditur actu p³ semper proprio deprenditur actu M semper proprio distinguitur actu. — 108. G² tempestas est U³ oceanique PR oceanique. — 109. P celsaque codd. cellaque. — 112. U³ μ¹ Arto est fons . . . p² Arcto est fons . . . G³ Arto fons est . . . PR om. est. — 114. μ¹ quod cecidit. — 117. U⁶ Qui plebs U¹ faciebant. — 118. P U⁶ μ¹ p^{2.3} turma U² G¹ M turma (al. m. turba) R turba. — 120. P Qui ritus fieri solet lege ueteri U^{1.4} Qui ritus ueteri lege solet fieri R Qui ritus fieri lege solet ueteri. — 122. U⁶ exempla probabunt requisita p³ exempla quaesita probabunt — 123. U^{1.2 3.6} De terra geomancia diuinationis facta μ¹ De terra geomantia est . . . PR De terra est . . . — 124. μ¹ nigro PR nigris (gl. nigromantia dicitur a nigris quod est mors, uel de niger rum et mantos diuinationis, quasi diuinationis facta cum nigris, id est daemonebus. cf. VIII 229.). — 125. U^{6 7} At . . .

- Ars pyromantia, sed chiromantia sit tibi palmae,
 Hinc pedomantia fit in uisceribus puerorum,
 Orniciis ornimantia uisceribus tibi fiet.
 Quorum libertas uindicta dari solet illis,
 130 De seruis uindicta solet pro crimine sumi:
 Designat primum uirgam, poenamque secundum.
 Est faciendarum moderatio cautio rerum,
 Circumspectio sit praesentum congruus ordo.
 Crateris uipa, scutellae dicitur offa,
 135 Sed limphae proprie dicitur ipa fore.
 Ira recens furor est, odium facit ira uetusta,
 Praeterit ira cito, uix iracundia transit.
 Arceo fons arcis, quod ab hac propellitur hostis,

126. U⁷ p³ Ast pyromantia G² At spiromancia. — 127. PU³ Hinc . . . G¹ p³ Indeque . . . R Inde . . . PU²⁻⁴ M μ^1 pedomantia U¹⁻⁵⁻⁷ G¹⁻² p³ pedomancia U³ pedoxomantya p¹ pedoxomancia U⁶ pedomorantia p² pendosomancia P fit in uisceribus puerorum U¹⁻⁴ in uisceribus puerorum (om. fit) R uisceribus puerorum (om. fit in). — 128. P et codd. Orniciis U¹⁻² ornimancia G² ornomancia PR ornimantia PU⁵ p³ fiet R fiat (gl. *ornimantia est diuination facta in uisceribus orniciis et dicitur ab ornix quod est gallina siluestris et mantos, diuination facta in uisceribus gallinae siluestris.*) sequitur in cod. U⁴ uers. *Ast ciromantia sit proprie tibi per cais exta.* idem uers. in cod. U⁵ inuenitur sic scriptus: *At cinomantia sit proprie per cais exta.* — 129. p¹ solet dari G¹ istis. — 130. U³ poni G¹ dici (M om. h. u.). — 131. U¹⁻²⁻³⁻⁵ p³ primum — secundum G² primo — secundum PR primo — secundo. — 133. U³⁻⁴⁻⁶ praesentum U⁵ p² praesentis PR praesentium. — 134. PG¹ p³ In cratere U¹ p¹ Crathere (gl. *in cippo*) U³ Cratere U² G² Crateris U⁴ M μ^1 p³ Cratheris U⁶⁻⁷ Est crateris U⁶ Cratera U²⁻⁵⁻⁷ uippa U⁴ est uippa U¹ nappa (al. m. *uipa*) PR uipa U¹ scutella sumitur abba (al. m. *dicitur offa*) U⁶ p¹ scutella dicitur offa U³ scutellae sumitur ofa U¹ G² M scutellae dicitur offa PR scutellae dicitur offa (gl. *uipa est panis positus et madefactus in uino. offa est panis tinctus pingui brodio uel madefactus alio cibo, et dicitur a sono qui causatur eam comedendo.*) — 135. U¹ linpha U⁴⁻⁶ p³ limpha U³⁻⁷ lymphae PR limphae P ipsa U¹ ippa U⁴⁻⁷ G² p³ yppa M μ^1 ipa R ypa (gl. *ipa est panis in aqua madefactus.*) — 136. U¹ Ira recens furor, uix iracundia transit U³ Ira furor brevis, uix iracundia transit. — 137. U⁷ Ira cito praeterit . . . (M p² om. h. u.). — 138. U¹ quod abhinc depellitur hostis U²⁻⁵ quod ab hac depellitur . . . U⁷ quod ab hac compellitur . . .

Turris nomen habet, quoniam contraria terret.
 Insula sit maris, at sit aquae dulcis mediamnis, 140
 Insula cincta salo, mediamnem circuit amnis.
 Dextra sinistra manus, manus est quod in arma uocatur:
 Munio prima caput habeat maneoque secunda.
 Urbs est Acerrae, uas quo tus fertur acerra,
 Acerrae steriles sunt, ad Cererem sit acerra. 145
 Est lyra qua cantas, est lira cauernula iuxta
 Culturam sic a liro pro deuio dicta:
 Pollice tango lyram, facio cum uomere liram.
 Est heresis secta, nomen trahit a seco uerbo,
 Dictaque de reliquo tunc est sua sector origo. 150
 Cartillago ossis, sed legia dicitur auris,
 Cartillago tamen amborum dicitur esse.
 Dicitur hinc uolucris quia uelox, ales ab ala,
 Auia quod sequitur auis est, uel dic ab auendo.
 Dicitur hinc luna quia lucet, mena uocatur 155
 Propter defectum, tareque signat idem.
 De forma, de materia, de compositoque

140. p³ Insula sitque maris . . . PR Insula sit maris . . . P at si
 dulcis aque mediamnis U^{1.3.6} at sit aq̄ dulcis mediamnis M est et aq̄
 dulcis mediamnis p³ est aque dulcis mediamnis U² est et dulcis aque me-
 diamnis U¹ μ¹ p² est et dulcis aq̄ mediamnis U⁴ sit dulcis aq̄ mediamnis G¹
 et dulcis aq̄ mediamnis p¹ et aque dulcis mediamnis. — 141. (U⁶ om. h.
 u.). — 142. U^{3.6.7} G¹ p^{1.2.3} uocamus. — 143. P Munio prima capit:
 habeat . . . U¹ Prima cap̄ munio habeat . . . U^{2.4} Prima capud munit
 habeat . . . U⁶ Prima caput habeat munio . . . — 144. U^{1.4.5.6.7} Est
 urbs . . . PR Urbs est . . . G¹ uas quod thus seruat. — 145. M sint p¹
 sint (i sunt) PR sunt U¹ G² ac'rē U⁴ acererē PR ad cererē U^{1.5.7} M p^{1.3}
 sit acerra PR fit acerra. — 146. P que cantas. — 147. U^{1.2.4.6} p³ sit a
 liro . . . G² dic a liro . . . PR sic a liro . . . — 148. PU^{4.7} G¹ μ¹ Pol-
 lice tango . . . U¹ Plectro (al. m. Pollice) tange . . . U² M p^{1.2} Plectro
 formo . . . G² Plectens tango . . . (U⁶ p³ om. h. u.). — 150. U³ pro reli-
 quo. — 151. P Ossis carthilago U^{2.5} p³ Ossis cartilago U^{1.3.7} M p¹ Cartil-
 lago ossis U^{4.6} G² μ¹ Cartilago ossis G¹ Cartilago est ossis. — 152. U^{1.3.4.7}
 p^{1.2} Cartillago tamen PR Cartilago . . . — 154. PU^{1.2} G² μ¹ ab eundo
 M ab eundo (al. m. auendo) R ab auendo. — 156 P et codd. thareque (gl.
 thare gre. est defectus la. et inde tartharus . q̄si deficiens omni bono.).

- Dicitur aequiuoce substantia, Graecus at ille
 Sic mihi distinguit: substans sit hypostasis ipsa,
 160 Usiosis forma, sed compositum sit usia.
 Dicimus indutias fore metas pacificandi,
 Si perstent, si non, dicimus infitias.
 Palma manus, palma est arbor, uictoria palma.
 Diuitis est aedes, casa pauperis a cado dicta,
 165 At domus est eius cui uita subest mediocris.
 Forfice fila, pilum cape forpice, forcipe ferrum,
 Fex est filorum, ceps ferri, pexque pilorum.
 Glis animal, glis terra tenax, glis lappa uocatur,
 Ris primum, glisis tenet altera, tertia glitis.
 170 Gratia sit Christo, grates referamus amico.
 Ad bona consensus fertur communio plebis,
 Ad mala consensus sit coniuratio facta.
 Aetas uel diua dici solet esse iuuenta,
 Esseque dicuntur iuuenes simul una iuuentus.
 175 Uirtutes animae, uires dic corporis esse,

158. U³ M p¹ ille (gl. cod. p¹: *aristotiles*) PR ipse. — 159. P hipostasis ipsa U^{1.2.6} G² μ¹ p² ypōstasis ipm̄ U⁴ ypōstasis ipm̄ M ipōstasis ipm̄ p¹ ypōstasis ipm̄. — 160. p¹ componitur fit usya — 161. U⁶ indutias PR inducias (gl. *inducia dicuntur ab induco cis.*). — 162. P prestant U³ perstant R perstent P et codd. inficias. — 163. U^{1.4} palma arbor (om. *est*) U⁶ arbor palma (om. *est*). — 165. PU⁷ p³ Ac domus p² Et . . . U⁶ Ast . . . R At . . . U⁷ G¹ M p¹ huius U³ cuius uita est mediocris. — 166. U³ pilos. — 169. P Ris aīal: ffis terra tenax: tis lapp. tenebit U¹ Ris primum, glisidis tenet altera, tertia glitis U^{3.4.5.6} μ¹ p³ Ris primum, glissis (U^{4.6} glisis) tenet altera, tertia glitis U³ Hinc gliris et glissis genitiuus sit tibi glitis (supra al. m. scriptus exstat uers. hic: Ris primum, glisis tenet altera, tertia glitis) U⁷ Hinc gliris et glissis genitiuus tibi sit glitis G¹ Hinc gliris et glissis genitiuus sit tibi glitis p¹ Hinc gliris et glisis genitiuus est tibi glitis p² Hinc gliris et glisis genitiuus sit tibi glitis M Hinc gliris et glissis genitiuus sit quoque glitis (sequitur in P uers. *Hic aīal: hec terra tenax: hec lappa uocatur, abest a codd.*). — 170. U⁶ referantur M referuntur U^{6.7} G¹ μ¹ p¹ reddamus PR referamus. — 171. U¹ communia. — 172. U^{1.2.6} M μ¹ p^{2.3} factus PR facta. — 173. G¹ ipsa iuuenta. — 174. P G¹ A fore dicuntur . . . U⁴ Ac fore (rubro in rasura) dicuntur R Esseque . . . — 175. U⁶ animi PR animae μ¹ dic uires G² uires dant.

Et tamen a uireo fieri dicatur utrumque.

Est pluuiæ gutta, sed sit situlae tibi stilla,

Dicitur et saepe passio gutta fore.

Comprendit suboles genus unum, spectat ad ortum

Stirps, ambitque prosapia coniungitque propago. 180

Scoba domum mundat, scobs est quod mittitur extra,

Scobs est quod mundo, sed scoba quod aede repello,

A scobo scobis nomen utrumque trahis.

Uas est scutella, cutis est prurigo cutella,

A scuton hoc, illud a cute nomen habet. 185

Qui probus est ille probitate extollitur ipsa,

At qui nobilis est nobilitate eluit.

Extollit probitas, sed fulgida nobilitas est.

Sors notat euentum, signat quoque sors capitale.

Est dea Fortuna, Fortunae sanctio fors est. 190

Quo candela latet tibi sit locus ille laterna,

Ast indumentum lacerna notat pretiosum.

Porcorum luuiio, sed tabes morticinorum,

177. $U^4 \mu^1$ Sit . . . U^4 sed sit tibi situlae stilla — 178. P esse sepe G^2 ac sepe R et sepe. — 180. $U^{1 \cdot 2 \cdot 3 \cdot 4 \cdot 6 \cdot 7}$ M $p^{1 \cdot 2}$ ambitque G^1 ambit et PR ambit P coniungit. — 181. U^5 Scopa PR Scoba $U^{5 \cdot 6}$ purgat ($U^7 G^{1 \cdot 2} \mu^1 p^{1 \cdot 2}$ om. h. u. M al. m. habet). — 182. $U^5 \mu^1 p^{2 \cdot 3}$ Scops . . . PR Scobs . . . PU^3 quod mundo p^2 q̄ mundo $U^5 \mu^1 p^3$ quo mundo R q̄ mundo (gl. *scobs est quod mundo . i . quod scobendo a domo eiicio.*) P quod scoba sit ede repello U^5 sed scops quod ede repello $\mu^1 p^{1 \cdot 3}$ sed scopa quod ede repello R sed scoba quod ede repello — 183. M p^2 A scopo scopis P A scobo bis RA scobo scobis M p^1 nomen utrumque tenet p^2 nomen utrumque habet μ^1 nomen utrumque trahis PR nomen utrumque trahit (sequitur in P uers. *Scobs mundatarum domuum fex fossaque scobs est.* idem uers. exstat in codd. $U^{3 \cdot 7}$ sic scriptus: *Scobs ē mundarū domuū fex fossaq; scobs ē.* abest a codd. reliquis.). — 187. $PU^{3 \cdot 7}$ Et qui . . . p^3 Ac qui . . . G^2 Ast qui . . . R At qui . . . G^2 micat G^1 micat († *cluit*) U^2 uiget († *cluit*) U^4 niget PR cluit. — 188. $U^{2 \cdot 5 \cdot 6 \cdot 7}$ M $\mu^1 p^{1 \cdot 2 \cdot 3}$ Extollit probitas fulgida nobilitas G^2 Extollit probitas fulgetque nobilitas. — 191. G^2 Quo lucerna latet . . . U^2 locus ille laterna uocatur. — 192. μ^1 At p^3 Ac . . . p^1 notet. — 193. P $U^{3 \cdot 5 \cdot 6}$ Porcorum luuiio . . . $U^{1 \cdot 2 \cdot 7}$ $G^1 \mu^1 p^{1 \cdot 3}$ Porcorum liuiio . . . $U^4 G^2 p^2$ Est porcorum liuiio (gl. *luuiio dicitur de lues.*) $U^{1 \cdot 3 \cdot 4}$ $G^1 p^3$ tabes est . . . PR sed tabes ($U^{5 \cdot 7}$ G^2 thabes) . . . sequitur in cod. U^4 uers. *Morticina cadunt ferro, morbicina morte.*

- Est sanies uermis cuiusque uenena gerentis,
 195 Putredo saniem, tabem notat et luuionem.
 Si proprie attendas, parua est uirguncula uirgo,
 Illibata uiro uirgo est, matrona uirago,
 Uirgula uirga breuis, uirguncula uirgo puella.
 Est instrumentum sutoris subula acutum,
 200 Quod tunicae suppono subuncula dicitur esse.
 Observatio sit in eo qui multa tuetur,
 Observantia sit in eo qui te ueneratur.
 Designat tegimen utriusque manus chirotheca,
 Ast id quod penus est nomen notat hoc apotheca.
 205 Est alo fons rectus alimonia nominis huius,
 Nam panem quaerens hinc alimenta trahit.
 Peccatum exstinguit elemosyna, cui möys est fons,
 Ast a parco parsimonia dicitur esse.
 Scindere dicatur gemina de parte bipennis,

194. U³ ferentis. — 195. PU^{2.5.6} G² p³ notat R tenet U^{1.2.7} G^{1.2} μ¹ p^{1.2} luuionem. — 196. U¹ uirgo est non magna puella U⁶ G¹ parua uirguncula uirgo p¹ parua uirguncula uirgo est G² uirgo uirguncula parua U⁶ uirgo est, matrona uirago P R parua est uirguncula uirgo. — 197. U^{1.2.5.7} G¹ Mp^{1.3} Illibata uiro uirgo, matrona uirago P R Illibata uiro uirgo est, . . . — 198. U¹ uirguncula magna puella U^{3.6} p³ uirguncula parua puella U⁷ parua est uirguncula uirgo U^{4.5} G² μ¹ uirgo uirguncula quaeuis P R uirguncula uirgo puella (U^{1.3.4} G¹ p³ habent uers. 196. 198. 197. U⁷ habet uers. 198. 196. 197. U² habet uers. 196. 197. om. uers. 198. U⁶ habet uers. 196. 198. om. uers. 197.). — 199. U⁷ G^{1.2} p^{1.2} Est instrumentum P R Dic . . . P subula sutoris acutum U⁶ subulum sutoris acutum p^{2.3} sutoris subula acutum U⁷ G^{1.2} p¹ subula sutoris acutum R subulam sutoris acutum. — 200. U^{4.5} G^{1.2} M p^{2.3} pono P et codd. subuncula. — 201. PG² cuncta R multa (U^{6.7} G² p¹ habent uers. 202. 201). — 203. U¹ p³ ciroteca U⁴ cirotheca U^{2.3.6.7} p³ cyroteca P R cyrotheca. — 204. PG¹ Ac id . . . M At id . . . R Ast id . . . U⁵ quod penus est P R om. est. — 206. U¹ Panem namque querens U⁴ Panem nam (que erasum est) q̄rens U³ Panem nam querens P R Nam panem querens. — 207. P elemosyna U⁴ elimosina U⁶ helimosina p³ helemosina R elemosina (gl. *elemosyna dicitur ab eleys quod est miserans et moys aqua, quasi aqua misericordiae*). U⁶ fons tibi mois est p³ cui moys fons est. — 208. P p³ parsimonia U^{2.7} parsymonia R parsimonia. — 209. G² Scindere de gemina b̄ypenis parte dicatur p¹ Scindere dicatur de bina parte bipennis P R

Scindere dicatur sola de parte securis. 210
 Scire facit mathēsis, sed diuinare mathēsis,
 Datque mathematicos comburi theologia.
 Ops Rea dicatur, sed nympha uocabitur Opis,
 Quae fuit Italicae uindex in morte Camillae.
 Aspires horam, tempus tibi significabit, 215
 Si non aspires, limbum dabit et regionem.
 Eumenides quia deficiunt bonitate uocantur,
 Quod faciunt furere Furiae, Diraeque deorum
 Irae dicantur, a lite uocantur Erines,
 Er etenim Graece lis dicitur esse Latine. 220
 Tesiphone quia dat sonitum, quoniam sine pausa est.
 Allecto tibi sit, contentio longa Megera.
 Quod frumenta molit mola sit, molesque tibi sit
 Pondus, et in sacris mola sit quasi multa farina.

Scindere dicatur gemina de parte bipennis ($U^5 M$ om. h. u.). — 210. P $U^{1.3.6} G^1 \mu^1 p^{2.3}$ sola de parte $U^{2.4.5.7} M p^1$ de sola parte G^2 una de parte ($G^2 \mu^1$ habent uers. 210. 209.). — 211. $G^2 p^{1.2}$ dat diuinare (uers. 212 sequitur in codd. $U^{1.3.4} \mu^1$ uers. *Philosophi mathesim retinent* (U^3 *retinent mathesim*) *uatesque mathesim*. $U^2 p^3$ hunc habent uers. *Philosophi mathesim dicunt uatesque mathesim*. in cod. U^6 legitur: *Philosophi mathesim breuiant uatesque mathesim*. abest hic uers. a P et codd. reliquis.). — 213. $U^{2.6} M$ Obs PR Ops U^1 dea dicatur $U^{2.4} G^2 M p^1$ rea (gl. *dea*) dicitur PR rea dicatur (U^3 om. h. u. et seq.) — 214. U^3 italie $G^1 M$ ytalie p^1 ytalie (i ytalice) PR italice G^1 de morte PR in morte ($U^{3.6} p^1$ monte). — 215. $M p^1$ Aspiras PR Aspires $U^{1.3.4.5.6}$ tibi tempus $U^7 G^{1.2} p^1$ significatur. — 216. $M p^1$ aspiras P limbum notat . . . p^1 limbum dic . . . G^2 limbum dat . . . M limbum dabis . . . R limbum (U^6 lembum) dabit . . . 217. p^1 uidetur. — 219. $U^{4.5} p^3$ dicuntur PR dicantur U^1 et ab hoc uocantur herines U^3 et ab ira (expunctis a lite) uocantur herines $P U^{3.5} p^{1.2}$ a lite uocantur herines $U^{4.7} G^2 M$ a lite uocantur erines $U^6 G^1$ aliter dicantur herines μ^1 et ab er dicantur herines p^3 ab er dicantur herines. — 220. P Hec etenim . . . $U^3 M p^{1.3}$ Her etenim . . . R Er etenim . . . — 221. $U^{1.4.5} G^2 M \mu^1 p^1$ Thesiphone U^3 Thesyphone p^3 Tesifone PR Tesiphone $U^{1.2.3.4.5.6} \mu^1$ sonitum PR sonitus $U^{1.2.3.4.5.6} p^3$ sine pausa (om. est). — 222. $U^{4.7} p^1$ Alecto PR Allecto (p^3 Alleto) gl. *Allecto interpretatur inpausabilis et sine requie, et dicitur ab a quod est sine et lectos requies, quasi sine requie*. — 223. U^6 molat G^1 mola est U^5 moles tibi testis G^1 moles est tibi testis. — 224. U^3 quasi pura farina PR quasi multa farina (gl.

- 225 Prouida mens prouincia, sit prouincia terra,
Et pro continuo Iuuenali teste teneto.
Si pistrim dicas, Aeneae dicito nauem,
Pistricem monstrum suspicor esse maris.
Falx metit aut scindit, fax urit, faux quoque mandit,
230 Fas neutri generis significat licitum.
Semper sacra faces, taedas conubia poseunt,
Fas tamen est unum dicere pro reliquo.
Si recte dicas, solet esse potentia sani,
Dicque potestatem digni, da posse cuiuis.
235 Est regis regio, comitis prouincia fertur,
Induperatoris dicitur imperium.
Caedes aut strages cum ferro uindice fiunt,
Exstinctuque neces, sed mortes munere fati.
O. da. pre. ne. ui. fo. uis haec nomina tantum
240 Casibus in ternis, si singula sint, dabit usus.
Instita sit uinclum, Nasoque probat fore uestem:
Quaeque tegis medios, instita longa, pedes.
Aequiuocas recte toga pax et publica uestis,
Nobilium tibi sit praetexta, trabeaque regum.
245 Castigat satira, sed elegia cantat amores,
Mythologia quod est fictum, comoedia uillas,

cod. p¹: *multa . i . molita*). — 227. U^{2.5} p² pistrin U¹ G¹ M dic fore nauem.
— 229. U^{5.7} μ¹ et scindit. — 231. U² faces sacra. — 232. P unum est U¹
dicere pro reliquis U^{2.3.5} M p^{1.2} ponere pro reliquo U⁴ sumere pro reliquo
P R dicere pro reliquo (U¹ habet uers. 229. 231. 232. 230. U² G² habent
uers. 229. 231. 232. 230.). — 233. U^{1.3.6} dicas recte. — 234. U¹ μ¹ p² At-
que . . . U⁴ Dic . . . P R Dicque . . . μ¹ regni (pro *digni*) P U^{1.3.7} p² da
posceque cuiuis G¹ dic posse cuiuis. — 235. U^{1.3.6} regio regis. — 236. U⁵
dicimus. — 237. U⁴ atque strages U⁵ ferro iudice. — 238. U² sed mors de
munere fati G¹ sunt mortes . . . — 239. U² ui. ne. M fo. ui. — 240. U^{1.2}
μ¹ sunt. — 242. P U^{2.6} M p^{2.3} Queque tegit . . . U⁴ Queque teget . . .
U^{3.5} Quodque tegit . . . — 243. G² p¹ Equiuocat. — 244. U^{1.6} μ¹ regis. —
245. U^{1.4} G¹ M p¹ satira p² sathyra P R satyra U^{2.3} eleya. — 246. P U^{1.4.7}
Mittologia U⁶ Mictologia G¹ Mitologya G² Mitthologya U³ Mythologya
U⁵ Myttologia M p² Mitologia μ¹ p² Mithologia p¹ Minthologia U² Micro-
logya U^{1.5} M p^{1.3} quod est fingit U² est quod fingit p² fingit quod est U⁶
quidem fingit P R quod est fictum U¹ uillam P R uillas.

Uera dat historia, tragoedia turpia regum.
 Est, mihi crede, mitos filum, sed fabula mythos,
 A mitos hexamitum est, a mythos mythologia.
 Cautius euita, ne te fallat calamita: 250
 Nam mitos guttam sonat, hinc uestis polymita.
 Sirena trahit, undat Scylla, uoratque Charybdis,
 Sunt quoque cornuti maris Acroceraunia montes.
 Fontis limpha, sed est aqua fluminis, aequoris unda,
 Ast hoc nomen aqua complectitur istud et illud. 255
 Dicas Iunonem dicasque numisma Monetam,
 Ipsaque Castrensis simul et Lucina Curetis.
 Est statio uita, statio portus stadiumque,
 Quidquid significet, sto caput eius erit.
 Dic Thetis et Thetidis, sic mater habetur Achillis, 260
 Si Tethys dicas, est dea Nereidum.
 Est occasio casus et est occasio causa,
 A cado dic primum, sed dic a causa secundum.

247. U⁴ M historia PR hystoria p³ traiedia U¹ turpia regit (sequuntur hoc in cod. U¹ uers. 252. 253.). — 248. U^{3.5} p¹ Crede mihi . . . U³ mitos est filum, sed fabula mittos U⁶ mittos est filum, fabula mittos p¹ minthos est filum, fabula mithos PR Est, mihi crede, . . . U¹ uel fabula mithos U⁷ uel fabula mittos (M hunc uers. et insequentis al. m. in ima pagina habet. in cod. μ^1 horum uersuum initiales tantum litterae exstant. absunt a codd. p^{2.3}). — 249. U^{3.5} p¹ De mitos (p¹ mithos) examitum U⁶ A mitos est amictum PR A mitos examitum (gl. <h> *examitum pannus, de quo fiunt cappae in ecclesia, dictus ab <h> ex quod est sex, quasi sex florum uarietate contextus*.) P U^{2.3.4.5} de mittos mittologia G³ de mithos mithologia p¹ de minthos minthologia U¹ G¹ a mithos mitologia U⁶ est a mitos mictologia U⁷ a mittos mitthologia. — 250. U^{3.4.7} G² p¹ Sed tamen euita . . . U⁷ p¹ calamitha. — 252. P G² M Sirena U^{4.5.6} p^{2.3} Siren p¹ Sirenes (1 Siren) U⁷ μ^1 Syren U¹ Syrene U^{2.3} Syrenes G¹ Syrenis P U⁶ μ^1 attrahit R trahit P et codd. caribdis (gl. *quasi carinas abdens*). — 254. U¹ Fontis est linpha, sed est aqua fluminis . . . p³ Est fontis limpha, est aqua fluminis . . . — 255. M At hoc . . . P U⁴ G¹ istud et illud U^{3.5} p^{2.3} illud et istud R illud et illud. — 256. P U^{1.2.4.5.6} G^{1.2} dicas numisma. — 257. P U^{3.6} simul et R simul est. — 259. G² Quidquid PR Quicquid U^{4.6} significat PR significet P U¹ huius R eius. — 261. P U^{3.4} G^{1.2} M p² Si thetis dicas U¹ Si thitis dicas U⁶ Si dicas thetis R Si thetios dicas. — 262. P om. *et ante est*. — 263. U² dic a causaque secundum G¹ a causa

- Tibia tibicen, tubicen tuba proxima quaeque
 265 Sint tibi, sed magna est tibia, parua tuba.
 Est Tigris fluuius, tigris fera, quod genitiuus
 Duplex discernit tigridis atque Tigris.
 Abietis ex abies fit et ex abies abiei:
 Claudius *'et sectas abies'* Maro *'et abiete secta'*.
 270 A fugio fuga cum ueniet tibi sit fugientis,
 Si fugo sit caput illius solet esse fugantis.
 Infirmi tibi sit ualitudo, sit quoque firmi.
 A ualeo dicas dissimilique modo.
 Fas tibi sit uenia peccato non praeuente,
 275 Quod si praecedat solet indulgentia dici.
 Aerugo saepe tempestas dicitur esse
 Aëris, aurugoque aurea faex tibi sit.
 Aerugo sanies est quae procedit ab aere.

dico secundum U⁵ sed format causa secundum PR sed dic a causa secundum. — 264. p³ tuba tubicen. — 265. U^{1.2.5} G² M^{μ1} p^{1.3} Sunt tibi U^{4.6} Sunt sibi PR Sint tibi P sed magna est tibi parua tuba U^{1.5} sed magna est tybia (U⁵ tibia) paruaque tuba G² magnaue tibia paruaque tuba U^{2.7} G² μ¹ p² sed magna est tybia parua tuba U³ p³ sed magna tibia parua tuba p¹ nam (i sed) magna tibia parua tuba M nam magna est tibia parua tuba U^{4.6} sed parua est tibia magnaue tuba. — 266. U⁷ Estque . . . G¹ Est fluuius tigris, fera tigris . . — 267. U^{1.2.3} p³ Duplex discernit PR Discernit duplex. — 268. P U⁷ G^{1.2} M p² Abietis ex abies fit et ex abies abiei U² Abietis ex abies fit ex abies abiei U⁴ Abietis ex abies dicas ex abies abiey U⁶ Aietis (sic) ex abies sit et ex abies abiei p¹ Abietis est ex abies sic ex abies abiei μ¹ Abies abietis et ex abies abiei U¹ Est abies etis est abies formabitur ei p³ Est abies etis et abies formabit et ei U³ Ex abies etis est abies formabit iei U⁵ Ex abies etis fit et ex abies abiei. — 269. U¹ p³ maro et . . . PR om. et. — 270. P si ueniat U^{1.3.4.5} M μ¹ p¹ cum ueniet R eum ueniat. — 271. U² Si fugo sit capud eius tunc solet . . . μ¹ Sique fugo caput eius solet . . — 273. P dissimili quoque modo. — 274. U⁵ Sit tibi fas uenia . . . — 275. U³ praecedit. — 276. P U³ G¹ Aerugo . . . U^{4.7} G² Aurugo . . . R Arugo . . . (sequuntur in codd. U⁴ G² duo uersus hi: *Dicitur arugo* (G² *aurugo*) *morbis regalis ab auro* || *Quo facies regis flauescit ut accipitris pes.*). 277. U¹ aurigo U⁷ aurigoque U⁵ p³ aurugo G¹ aurugo sed PR aurugoque. — 278. U^{1.2.4.6} G¹ sanies est PR sanies sit (μ¹ habet uers. 278. 276. 277).

Intus adeps, aruina foris, pinguedoque quaeuis,
 Ast aruina tamen arui pinguedo uocatur. 280
 Dicitur alga maris, sed dicitur ulua paludis,
 Huic alo fons tibi sit, algeo fons reliquo.
 Ornix siluarum, solet attilis esse domorum.
 Aurificina locus in quo faber excoquit aurum,
 Aurum quo foditur dici solet aurifodina. 285
 Est antella quod est in pectore quadrupedantis,
 Dicatur postella quod est a posteriori.
 Relligio tibi sit metus et ueneratio diuum,
 A religo dictum sic est, religat quia mentem.
 Nenia sunt nugae, funebria carmina neniae, 290
 Neniari quoniam nugari dicitur esse.
 Sagana gummi, sagana uestis, sagana uates.
 Cantat hiron., nat hiru., sed flumine crescit harundo.
 Lamina sit plumbi re uera, lamnaque ferri,
 Hinc Flaccus: *'uentres lamna candente nepotum* 295

279. P G² M μ^1 pinguedo queuis U^{2.3.5} G¹ p^{1.2} pinguedoque queuis p³ pinguedo est queuis U¹ pinguedoque mixta U^{0.7} pinguedo cuiuis. — 280. U¹ Est aruina tamen campi pinguedo uocata U^{2.3.4.5.6} G² Ast aruina tamen campi pinguedo (U⁶ pinguedo campi) uocatur PR Ast aruina tamen arui pinguedo uocatur. — 281. P alua. — 282. U^{3.5} M p^{2.3} Hinc . . . — 286. P et codd. antela. — 287. P postella codd. postela U^{3.3} posteriore PR posteriori. — 288. U³ G² Relligio PR Religio (U³ gl. quidam liber habet: relligio cā metri.) — 289. U¹ Ab religo dictum sic est . . . U^{3.6} A religo dictum sic est . . . μ^1 A religo dicta tibi sit . . . p² Religio dicta sic est . . . p³ Ast religio dicta sit . . . — 290. p¹ nenie PR nene (gl. *ponitur nene pro nenie causa metri*). — 291. U⁴ Neniari quandoque . . . — 293. P Cantat irun: natat iru: flumine crescit arundo U¹ Cantat yrun. nat yru. sed flumine crescit arundo U³ Cantat hyrun. nat iru. sed flumine crescit arundo p³ Cantat yrū. nat yru. flumine crescit arū. U¹ Cantat yrundo, sugit erugo, crescit erundo U⁵ Cantat irundo, sugit irudo, flumine crescit arundo U⁶ G² Cantat yrundo, crescit arundo, sugit yrudo (G² yrugo) U⁷ (in marg. al. m.) Cantat yrundo, natat irudo, flumine crescit arundo (U³ G¹ M p^{1.2} om. h. u. μ^1 solum principium habet). — 294. P μ^1 p^{2.3} lāmaque ferri U¹ lābaque . . . U^{4.6} lamaque . . . U^{2.3} M p¹ lamina (l lāma) . . . G² lania et . . . — 295. p¹ flaccus (gl. *ille doctor*) P G^{1.2} M p^{2.3} lama U¹ lāba U^{3.6} lamina R lāma.

- Diceret urendos,*⁴ argenti bratteolae sint.
 In libro Uestis dat Sitonius trabeas tres,
 In quarum numero purissima purpura diuum,
 Purpura cum candore parum regalis habetur,
 300 Purpura cum croceo, quae dicitur augurialis.
 Iuste damnati miseri sit cordia uere,
 Iniuste rei clementia dicitur esse.
 Culturam Domini pietatem dicimus esse,
 Latria seu mauis theosebia sunt in eodem,
 305 Ex hinc impietas idolatria dicitur esse.

Cap. XI.

De nominibus neutris.

- Praenomen differre facit, cognatio causa
 Est cognominis, agnomen dic significare
 Euentum, nomen personam denotat ipsam.
 Praesulis indictum, dic edictum fore regum.
 5 Densatum proprie quod sit densum liquet esse,
 Luci densetum dicas ubi cernis opacum.
 Quod canitur psalma est, interpositum diapsalma,
 Est in psallendo sympsalma innexio uocum.

296. PU^{1.2} G² μ¹ p^{2.3} sint R sunt (sequuntur in codd. U^{1.2.3.6} uersus 301. 302. 297. 298. 299. 300 303. 304. 305). — 297. M sitonius μ¹ sittonius U⁶ satonius U^{2.7} sytonius U⁴ sythonius G¹ sinthonius PR sithonius (gl. *Sithonius ille actor ponit in suo libro, quem de uarietate uestium composuit, tres species trabearum seu preciosarum uestium . . .* gl. marg. cod. U¹: *sithonius est proprium nomen cuiusdam philosophi, qui tractauit de diuersis generibus uestimentorum* gl. marg. cod. M: *sithonius ē proprium nomen cuiusdā poete qui tractauit de diuersis generib; uestimentorū.* — 299. U³ cum candore simul . . . (gl. *aliā dicit purpuram candore modice nitentem, quae pertinet regibus.*). — 305. U⁷ Ex hoc.

2. U⁴ dic agnomen. — 4. U^{5.7} G¹ μ¹ regis. — 5. U^{1.6} μ¹ proprie sit quod U³ proprie dic quod. — 6. P Ludi U⁶ dicis M p¹ dices. — 7. U¹ G¹ M p¹ om. *est post psalma* U^{1.2.5.6.7} G² μ¹ dyapsalma. — 8. U⁴ inflexio M connexio μ¹ nexio PR innexio.